

รายงานการพิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็น
ของคณะกรรมการวิสามัญ

เพื่อศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ

ผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ

วุฒิสภา

สำนักกรรมการ 2

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961155930

(สำเนา)

ที่ สว. ๐๐๑๐/ (ร ๑๗)

วุฒิสภา

ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๑๐๐

๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบ
ของการใช้รัฐธรรมนูญ

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ
ผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๕ ได้พิจารณา
ญัตติ เรื่องตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบ
ของการใช้รัฐธรรมนูญ (นายเกษม รุ่งชนเกียรติ เป็นผู้เสนอ) และเรื่อง ตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษา
ประเด็นและแนวทางเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (นายวิทยา มะเสนา
และนายอุบล เอื้อศรี เป็นผู้เสนอ) และลงมติตั้งกรรมการวิสามัญฯ ขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาศึกษาและ
รับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามมาตรา ๑๘๕
ซึ่งกรรมการวิสามัญฯ คณะนี้ประกอบด้วย

๑. พลอากาศเอก กานต์ สุระกุล	๒. นายเกษม รุ่งชนเกียรติ
๓. หม่อมราชวงศ์กำลุนเทพ เทวกุล	๔. พลตำรวจเอก ชาญ รัตนธรรม
๕. นายชุมพล ศิลปอาชา	๖. พลเอก ชูชาติ สุขสงวน
๗. นายณรงค์ นุ่นทอง	๘. นายทิวา เงินขวง
๘. นายชาติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	๑๐. นายเชิรชัย ณ นคร
๑๑. นายนภินทร ศรีสรรพวงค์	๑๒. นายนิเวศ พันธเจริญวรกุล
๑๓. นางสาวบุษรินทร์ ดิยะไพรัช	๑๔. นายประเสริฐ ดัณศิริ
๑๕. นายปราโมทย์ ไพชนม์	๑๖. นายปรีดี หิรัญพฤกษ์
๑๗. นายพ่อง เล่งอี้	๑๘. นายพนัส ทศนิยานนท์
๑๙. นางเพ็ญศักดิ์ จักขุจินดา	๒๐. รศ. มนต์รี รูปสุวรรณ
๒๑. นายมานิตย์ จิตต์จันทร์กลับ	๒๒. นายสุวรรณ กมลเวช

/๒๓. นายระวี กิ่งคำวงศ์...

๒๓. นายระวี กิ่งคำวงศ์	๒๔. นายวัลลภ ตั้งคณานุรักษ์
๒๕. นายวิชัย ครองยูติ	๒๖. นายวิชิต พูลลาภ
๒๗. นายวิทยา มะเสนา	๒๗. นายวิบูลย์ แซ่มชื่น
๒๘. พลตำรวจเอก วิรุฬห์ พันแสน	๓๐. พลเอก ศิริ ทิวะพันธุ์
๓๑. นายสมเกียรติ ศรีลัมพ์	๓๒. นายสมพงษ์ สระกวี
๓๓. นายสมพร คำชื่น	๓๔. นายสันติภาพ อินทรพัฒน์
๓๕. นายสุชน ชาลีเครือ	๓๖. นายสุทัศน์ จันทร์แสงศรี
๓๗. นายสุนทร จินดาอินทร์	๓๘. นางสุนีย์ อินฉัตร
๓๘. นายสุพร สุภสร	๔๐. พันตำรวจเอก สุรพงศ์ ไผ่นวล
๔๑. ศ.สุรพล นิติไกรพจน์	๔๒. นายสุบุญ วุฒิวงศ์
๔๓. นายเสรี สุวรรณภานนท์	๔๔. นายอรรถวิทย์ วรรณนะวินิจ
๔๕. ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์	๔๖. นายอุบล เอื้อศรี
๔๗. นายเอนก ศรีสนิท	๔๘. พลโท โอภาส รัตนบุรี

อนึ่ง นายชุมพล ศิลปอาชา ได้ขอลาออกจากการเป็นประธานคณะกรรมการวิสามัญและ
กรรมการวิสามัญฯ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๕ จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ตามข้อบังคับ
การประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๕๔ (๓) และในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒๖ (สมัยสามัญทั่วไป)
วันศุกร์ที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ที่ประชุมวุฒิสภาได้มีมติตั้ง ผศ.สุชุม เฉลยทรัพย์ แทนนายชุมพล ศิลปอาชา
พร้อมทั้งได้มีมติให้ตั้งกรรมการวิสามัญเพิ่มอีก ๓ คน คือ นายประเกียรติ นาสิมมา ศ.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
และอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์

ต่อมา มีกรรมการวิสามัญฯ ได้พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๕๔ (๒) และ(๓) ดังนี้

๑. นายสุชน ชาลีเครือ ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการวิสามัญฯ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม
๒๕๔๖ จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๕๔ (๓)

๒. นายเกษม รุ่งชนเกียรติ ได้ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน
๒๕๔๖ จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๕๔ (๓)

๓. นายวิชิต พูลลาภ ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๖ จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่ง
กรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๕๔ (๒)

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว โดยมีรายละเอียดปรากฏตามเอกสารรายงานที่แนบมาพร้อมนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำรายงานของคณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ เสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ลงชื่อ กำลุนเทพ เทวกุล

(หม่อมราชวงศ์กำลุนเทพ เทวกุล)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาและรับฟังความคิดเห็น
ของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ

สำเนาถูกต้อง

(นายดิเรก จันทรอินทร์)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๒

โทร ๐ ๒๕๓๑ ๕๑๘๘,๐ ๒๕๓๑ ๕๑๘๕

โทรสาร ๐ ๒๕๓๑ ๕๑๘๕

สมพร พิมพ์

ชิตี ป./อัญชญา/วัฒนา ทาน

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

รายงานการพิจารณาศึกษา

ของ

คณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ

วุฒิสภา

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้พิจารณาญัตติเรื่องตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ (นายเกษม รุ่งธนเกียรติ เป็นผู้เสนอ) และเรื่องตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาประเด็นและแนวทางเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ (นายวิทยา มะเสนา และนายอุบล เอื้อศรี เป็นผู้เสนอ) และลงมติตั้งกรรมการวิสามัญฯ ขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ นั้น ต่อมาเพื่อให้การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสามัญฯ บรรลุวัตถุประสงค์ตามความมุ่งหมาย จึงได้ขอขยายเวลาพิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็นออกไปอีก เป็นจำนวน ๖ ครั้ง

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว จึงขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษาและผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อที่ประชุมวุฒิสภา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๕ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อ ๕๐ ดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้มีมติเลือกตั้งตำแหน่งต่างๆ ปรากฏผล ดังนี้

๑.๑. หม่อมราชวงศ์กำลูนเทพ เทวกุล	เป็นประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ
๑.๒. นายสุนทร จินดาอินทร์	เป็นรองประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ คนที่หนึ่ง
๑.๓. นายวิบูลย์ แซ่มชื่น	เป็นรองประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ คนที่สอง
๑.๔. พลตำรวจเอก วิรุฬห์ พันแสน	เป็นรองประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ คนที่สาม
๑.๕. พลเอก ศิริ ทิวะพันธุ์	เป็นรองประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ คนที่สี่
๑.๖. นายวิทยา มะเสนา	เป็นโฆษกคณะกรรมการวิสามัญฯ
๑.๗. นายนิเวศ พันธเจริญวรกุล	เป็นเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญฯ
๑.๘. รศ.มนตรี รูปสุวรรณ	เป็นรองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญฯ

๒. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้แต่งตั้งนายดิเรก จันทร์อินทร์ ผู้อำนวยการกลุ่มงาน คณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระ สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อ ๘๒ วรรคสาม

๓. คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้แต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญฯ และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเสนอแนะและให้คำปรึกษารวมทั้งเสนอความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ วิสามัญฯ ประกอบด้วย

๓.๑ รศ.กนลา สุขพานิช – ขันทปราบ	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญฯ
๓.๒ นายสุจิต นิมิตกุล	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญฯ
๓.๓ นายสมบุรณ์ สุขสำราญ	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญฯ
๓.๔ นายพลโท วิจารย์ปรีชา	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญฯ
๓.๕ ร้อยตรี สมนึก ชูวิเชียร	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญฯ
๓.๖ รศ.กำชัย จงจักรพันธ์	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญฯ
๓.๗ นายประเสริฐ เขียนนิลศิริ	เป็นผู้ทรงคุณวุฒิประจำคณะกรรมการวิสามัญฯ

วิธีการพิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็น

๑. คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้มีมติตั้งอนุกรรมการวิสามัญฯ ขึ้น จำนวน ๗ คณะเพื่อพิจารณา ศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ ที่เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ รวมทั้งเพื่อพิจารณาสรุปผลการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม กรณีประเด็นปัญหากระบวนการยุติธรรมตาม รัฐธรรมนูญที่มีผลกระทบต่อประชาชน ตลอดจนศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ วิธีการและแนวทาง ในการแก้ไข ซึ่งอนุกรรมการแต่ละคณะประกอบด้วย

๑.๑ คณะอนุกรรมการรวบรวมข้อมูลและเอกสาร ประกอบด้วย

๑) นายสุนทร จินดาอินทร์	เป็นประธานคณะอนุกรรมการฯ
๒) พลอากาศเอก กานต์ สุระกุล	เป็นอนุกรรมการ
๓) นายทิวา เงินขวง	เป็นอนุกรรมการ
๔) นายธิตติชัย เชื้อบุญชัย	เป็นอนุกรรมการ
๕) นายเชียรชัย ณ นคร	เป็นอนุกรรมการ
๖) นายประเสริฐ ตัณศิริ	เป็นอนุกรรมการ
๗) รศ.มนตรี รูปสุวรรณ	เป็นอนุกรรมการ
๘) ศ.สุรพล นิติไกรพจน์	เป็นอนุกรรมการ
๙) พลโท โอภาส รัตนบุรี	เป็นอนุกรรมการ
๑๐) นายทศพร ศิริสัมพันธ์	เป็นอนุกรรมการ

๑.๒ คณะอนุกรรมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ

ประกอบด้วย

๑) นายปรีดี หิรัญพฤกษ์	เป็นประธานคณะอนุกรรมการฯ
๒) นายวัลลภ ตังคณานุก์	เป็นอนุกรรมการ
๓) นายวิฑิตา มะเสนา	เป็นอนุกรรมการ
๔) นายสมพงษ์ สระกวี	เป็นอนุกรรมการ
๕) พันตำรวจเอก สุรพงศ์ ไผ่นวล	เป็นอนุกรรมการ
๖) นายเสรี สุวรรณภานนท์	เป็นอนุกรรมการ
๗) นายอุบล เอื้อศรี	เป็นอนุกรรมการ
๘) นางสุนีย์ อินฉัตร	เป็นอนุกรรมการ
๙) อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์หรือผู้แทนเป็นอนุกรรมการ	
๑๐) นายสมเกียรติ ศรีถัมภ์	เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

๑.๓ คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ประกอบด้วย

๑) ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์	เป็นประธานคณะอนุกรรมการฯ
๒) นายสุนทร จินดาอินทร์	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการฯ คนที่หนึ่ง
๓) พลตำรวจเอก ชาญ รัตนธรรม	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการฯ คนที่สอง
๔) นายณรงค์ นุ่นทอง	เป็นโฆษกคณะอนุกรรมการฯ
๕) รศ.มนตรี รูปสุวรรณ	เป็นเลขานุการคณะอนุกรรมการฯ
๖) นายปรีดี หิรัญพฤกษ์	เป็นอนุกรรมการ
๗) นายวัลลภ ตังคณานุก์	เป็นอนุกรรมการ
๘) นางสุนีย์ อินฉัตร	เป็นอนุกรรมการ
๙) พันตำรวจเอก สุรพงศ์ ไผ่นวล	เป็นอนุกรรมการ
๑๐) นายสมบูรณ์ สุขสำราญ	เป็นอนุกรรมการ
๑๑) พลเอก ชูชาติ สุขสงวน	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๒) นายนิเวศ พันธเจริญวรกุล	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๓) นายประเสริฐ ตันศิริ	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๔) นายพนัส ทศนียานนท์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๕) นายมานิตย์ จิตต์จันทร์กล้า	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๖) นายชูวัฒน์ กมลเวช	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ

๑๗) พลเอก ศิริ ทิวะพันธุ์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๘) นายสันติภาพ อินทรพัฒน์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๙) นายสุบุญญ วุฒิวงศ์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๒๐) นายอรรถวิทย์ วรรณวินิจ	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๒๑) นายปัญญา อุดชาชน	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมการฯ
๒๒) นายสุวิทย์ น้อยห้องไถ่	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมการฯ

๑.๔. คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย

(๑) พลตำรวจเอก วิรุฬห์ พันแสน	เป็นประธานคณะอนุกรรมการฯ
(๒) พันตำรวจเอก สุรพงศ์ ไผ่นวล	เป็นอนุกรรมการ
(๓) รศ.กำชัย จงจักรพันธ์	เป็นอนุกรรมการ
(๔) พลตำรวจเอก ชาญ รัตนธรรม	เป็นอนุกรรมการ
(๕) พลเอก ชูชาติ สุขสงวน	เป็นอนุกรรมการ
(๖) พันตำรวจเอก ณรัชต์ เสวตนันท์	เป็นอนุกรรมการ
(๗) นายประเสริฐ ตัณศิริ	เป็นอนุกรรมการ
(๘) นายปัญญา อุดชาชน	เป็นอนุกรรมการ
(๙) นายศราวุธ เมนะเสวต	เป็นอนุกรรมการ
(๑๐) นายวิฑูรย์ พันแสน	เป็นเลขานุการคณะอนุกรรมการฯ
(๑๑) นายประเสริฐ เขียนนิลศิริ	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
(๑๒) นายมานิตย์ จิตต์จันทร์กลับ	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
(๑๓) นายยุวัฒน์ กมลเวช	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
(๑๔) ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
(๑๕) นายปพนวัชร มนตรีวิทย์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ

๑.๕. คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษารายงานผลการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย

๑) พลตำรวจเอก วิรุฬห์ พันแสน	เป็นประธานคณะอนุกรรมการฯ
๒) นายสุนทร จินดาอินทร์	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการฯ คนที่หนึ่ง
๓) นายสมบูรณ์ สุขสำราญ	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการฯ คนที่สอง
๔) นายสุบุญญ วุฒิวงศ์	เป็นเลขานุการคณะอนุกรรมการฯ

๕) พลตำรวจเอก ชาญ รัตนธรรม	เป็นอนุกรรมการ
๖) พลเอก ชูชาติ สุขสงวน	เป็นอนุกรรมการ
๗) นายประเสริฐ เขียนนิลศิริ	เป็นอนุกรรมการ
๘) นายยิวรัตน์ กมลเวชช	เป็นอนุกรรมการ
๙) พันตำรวจเอก สุรพงศ์ ไผ่นวล	เป็นอนุกรรมการ
๑๐) ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์	เป็นอนุกรรมการ

๑.๖. คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย

๑) นายผ่อง เล่งอี้	เป็นประธานคณะอนุกรรมการฯ
๒) พลตำรวจเอก ชาญ รัตนธรรม	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการฯ คนที่หนึ่ง
๓) นายสมพงษ์ สระกวี	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการฯ คนที่สอง
๔) นายสมพร คำชื่น	เป็นเลขานุการคณะอนุกรรมการฯ
๕) นายวิทยา มะเสนา	เป็นโฆษกคณะอนุกรรมการฯ
๖) นายวิบูลย์ แซ่มชื่น	เป็นอนุกรรมการฯ
๗) นายสุบุญ วุฒิมังศรี	เป็นอนุกรรมการ
๘) นายวิชัย ครองยุติ	เป็นอนุกรรมการ
๙) นายสันติภาพ อินทรพัฒน์	เป็นอนุกรรมการ
๑๐) ผศ.สุขุม เฉลยทรัพย์	เป็นอนุกรรมการ
๑๑) พลตำรวจเอก วิรุฬห์ พันแสน	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๒) นางสุนีย์ อินฉัตร	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๓) พลโท โอภาส รัตนบุรี	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๔) นายประเกียรติ นาสีมา	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๕) นายนิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ

๑.๗. คณะอนุกรรมการการยกร่างรายงานของคณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย

๑) นายผ่อง เล่งอี้	เป็นประธานคณะอนุกรรมการฯ
๒) นายวิบูลย์ แซ่มชื่น	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการฯ คนที่หนึ่ง
๓) นายสมพร คำชื่น	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการฯ คนที่สอง
๔) นายพนัส ทศนิยานนท์	เป็นอนุกรรมการ

๕) นายปรีดี หิรัญพฤกษ์	เป็นอนุกรรมการ
๖) นายมานิตย์ จิตต์จันทร์กลับ	เป็นอนุกรรมการ
๗) พลโท โอภาส รัตนบุรี	เป็นอนุกรรมการ
๘) รศ.กำชัย จงจักรพันธ์	เป็นอนุกรรมการ
๙) นายณวัฒน์ ศรีปัดดา	เป็นอนุกรรมการ
๑๐) รศ.มนตรี รูปสุวรรณ	เป็นเลขานุการคณะอนุกรรมการ
๑๑) นายขุวรรตน์ กมลเวชช	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๒) นายณรงค์ นุ่นทอง	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๓) นายเสรี สุวรรณภานนท์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๔) นายวิชัย ครอบงำ	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๕) ผศ.สุชุม เถลยทรัพย์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๖) พลตำรวจเอก ชาญ รัตนธรรม	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ
๑๗) นางอัญชลากรณ์ ศิริวรรณ	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ

๒. คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาโดยศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อเท็จจริง จากเอกสารการวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และพิจารณาศึกษาผลการดำเนินงานของหน่วยงานองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ตลอดจนสถาบันการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่สำคัญคือ สาขานิติศาสตร์และสาขารัฐศาสตร์ ได้ศึกษาและรวบรวมไว้ อันได้แก่

(๑) ภาพรวมของรัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดย ศ.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

(๒) เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยรศ.มนตรี รูปสุวรรณ และคณะ

(๓) รายงานการวิจัย เรื่อง “การทำให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ให้ได้รับการปฏิบัติตามเจตนารมณ์” โดย ศ.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ

(๔) รายงานการวิจัย เรื่อง “ความน่าเชื่อถือของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ศึกษาเฉพาะความเชื่อถือนักศึกษาปริญญาโทในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและสมาชิกรัฐสภา” โดย ผศ.อุดม ทุมโฆษิต

(๕) รายงานการวิจัย เรื่อง “สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ” โดย นายปัญญา อุดชาชน

(๖) รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา” ของคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาและตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

(๗) สรุปประเด็นการสัมมนาของสมาชิกวุฒิสภาเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(๘) รายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำปี ๒๕๔๒ และประจำปี ๒๕๔๔ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือสระ วุฒิสภา

(๙) โครงการศึกษาบทเรียนจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเพื่อปรับปรุงระบบเลือกตั้ง ให้ดีขึ้น โดยสถาบันพระปกเกล้าและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

(๑๐) เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือสระ ประจำปี ๒๕๔๖

(๑๑) สรุปคำร้องคณะกรรมการการเลือกตั้งโต้แย้งศาลปกครอง ของสำนักงาน ศาลรัฐธรรมนูญ

๓. คณะกรรมการการวิสามัญฯได้ดำเนินการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น และทศแบบสอบถาม ต่อประชาชนและกลุ่มต่างๆเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ ดังนี้

๓.๑ คณะกรรมการการวิสามัญฯได้ดำเนินการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของสื่อมวลชน เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ(Focus Groups) ในวันอังคารที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๕

๓.๒ คณะกรรมการการวิสามัญฯร่วมกับ “สวนดุสิตโพล” มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และกรมประชาสัมพันธ์ ได้ทศแบบสอบถามประชาชนทุกสาขาอาชีพ ทั่วประเทศจำนวนทั้งสิ้น ๒๖,๔๓๓ คน ในกรณี “ประชาชนคิดอย่างไร?กับรัฐธรรมนูญที่ใช้มาครบ ๕ ปี” โดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ ๑ กรกฎาคม ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๕

๓.๓ คณะกรรมการการวิสามัญฯได้ไปดำเนินการจัดรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและ เสียงสะท้อนจากประชาชนในจังหวัดต่างๆ จากกลุ่มสาขาอาชีพต่างๆ ดังนี้

๓.๓.๑ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๕	จังหวัดสกลนคร
๓.๓.๒ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๕	จังหวัดศรีสะเกษ
๓.๓.๓ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕	จังหวัดราชสีมา
๓.๓.๔ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๕	จังหวัดพิษณุโลก
๓.๓.๕ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕	จังหวัดแพร่
๓.๓.๖ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๕	จังหวัดเชียงใหม่
๓.๓.๗ วันที่ ๕ - ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕	จังหวัดกาฬสินธุ์
๓.๓.๘ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๕	จังหวัดนครศรีธรรมราช

๓.๓.๕ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๖	จังหวัดเชียงราย
๓.๓.๑๐ วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๖	จังหวัดขอนแก่น
๓.๓.๑๑ วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๖	จังหวัดร้อยเอ็ด

๓.๔ คณะกรรมการวิสามัญฯร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้ดำเนินการจัดรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ จากตัวแทนองค์กรชุมชนและประชาสังคมใน ๔ ภาค คือ

๓.๔.๑ วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๖	จังหวัดขอนแก่น
๓.๔.๒ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖	กรุงเทพมหานคร
๓.๔.๓ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖	จังหวัดสงขลา
๓.๔.๔ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖	จังหวัดเชียงใหม่
๓.๔.๕ วันที่ ๒๘ - ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖	กรุงเทพมหานคร

๓.๕ คณะกรรมการวิสามัญฯได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม กรณีประเด็นปัญหากระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญที่มีผลกระทบต่อประชาชน โดยได้สำรวจความคิดเห็นของผู้มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมซึ่งได้แก่ ตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา ทนายความ และผู้เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทั้ง ๕ ภาค เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๔๖๑ กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

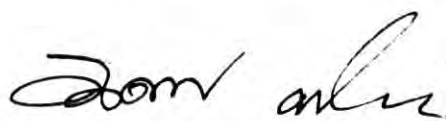
๓.๕.๑ วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖	ภาค ๘ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๓.๕.๒ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๖	ภาค ๔ จังหวัดขอนแก่น
๓.๕.๓ วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖	ภาค ๒ จังหวัดชลบุรี
๓.๕.๔ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖	ภาค ๕ จังหวัดสงขลา
๓.๕.๕ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๖	ภาค ๖ จังหวัดพิษณุโลก
๓.๕.๖ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๖	ภาค ๓ จังหวัดนครราชสีมา
๓.๕.๗ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๖	ภาค ๕ จังหวัดเชียงใหม่
๓.๕.๘ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๖	ภาค ๗ จังหวัดนครปฐม
๓.๕.๙ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๖	ภาค ๑ กรุงเทพมหานคร

๓.๖ คณะกรรมการวิสามัญฯ สถาบันพระปกเกล้า ร่วมกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในวันศุกร์ที่ ๑๑ - วันเสาร์ที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๘

๔. คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้รับการร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานจากกรมประชาสัมพันธ์ ในการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสามัญฯ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุและโทรทัศน์ ช่อง ๑๑ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และได้รับความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยเฉพาะ “สวนดุสิตโพล” ในการวิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามตามที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน

ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการวิสามัญฯ ขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ พร้อมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญฯ ตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาได้พิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการศึกษาและรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญฯ แล้ว ขอได้โปรดแจ้งไปยังรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนต่อไป

(นายนิเวศ วัฒนเจริญวรกุล)

เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญฯ

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	๑
ส่วนที่ ๑ การประชุมรับฟังและวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ ผลการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสื่อมวลชน และผลการรับฟังความคิดเห็น ในเวทีประชาสังคม เรื่อง “รัฐธรรมนูญกับผลกระทบต่อประชาชน” ใน ๔ ภาค (ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๔๗)	
บทที่ ๑ การวิจัยเชิงสำรวจ :ประชาชนคิดอย่างไรกับ “รัฐธรรมนูญที่ใช้มาครบ ๕ ปี”	๓
สรุปภาพรวมประชาชนคิดอย่างไรกับ “รัฐธรรมนูญที่ใช้มาครบ ๕ ปี”	๕
บทที่ ๒ การประชุมรับฟังความคิดเห็นของสื่อมวลชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ สื่อมวลชนคิดอย่างไรกับรัฐธรรมนูญที่ใช้มาครบ ๕ ปี	๑๑
สื่อมวลชนคิดอย่างไรกับรัฐธรรมนูญที่ใช้มาครบ ๕ ปี	๑๔
บทที่ ๓ ประมวลสรุปสัมมนาเวทีประชาชน ๔ ภาค	๒๓
ส่วนที่ ๒ การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็น ของประชาชนในส่วนที่ ๑ รวม ๔ บท	
บทที่ ๑ สิทธิ เสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๔๓
สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	๔๐
สิทธิในการมีส่วนร่วมและกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางการเมืองและการบริหารราชการ	๔๕
บทที่ ๒ โครงสร้าง อำนาจและหน้าที่ของสถาบันการเมือง	๕๕
สถาบันการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน	๕๕
รัฐสภา	๕๕
สภาผู้แทนราษฎร	๕๖
วุฒิสภา	๕๗
บทที่ ๓ ศาลยุติธรรมและศาลอื่นตามรัฐธรรมนูญ	๖๕
ศาลยุติธรรม	๖๕
ศาลรัฐธรรมนูญ	๖๖
ศาลปกครอง	๖๖

บทที่ ๔	คณะกรรมการการเลือกตั้งและองค์กรอิสระอื่นตามรัฐธรรมนูญ ระบบเลือกตั้ง	๖๗ ๖๗
	คณะกรรมการการเลือกตั้ง	๗๒
	องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ	๗๕
ส่วนที่ ๓	ผลการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง	๗๗ ๗๘
	ประเด็นคำถาม	๗๘
ส่วนที่ ๔	การพิจารณาศึกษาการดำเนินงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เฉพาะกรณี คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการการเลือกตั้ง	
บทที่ ๑	การพิจารณาศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ	๘๗
บทที่ ๒	การพิจารณาศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ	๙๓
ส่วนที่ ๕	การสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๑๑ – ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๘	
บทที่ ๑	ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ประสบการณ์และมุมมองต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญ” โดย ฯพณฯ นายอุทัย พิมพ์ใจชน อดีตประธานรัฐสภา การอภิปราย เรื่อง “เจ็ดปีรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมือง : ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข”	๙๗
บทที่ ๒	สิทธิ เสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๑๐๓
บทที่ ๓	โครงสร้าง อำนาจและหน้าที่ของสถาบันทางการเมือง	๑๐๕
บทที่ ๔	ศาลยุติธรรมและศาลอื่นตามรัฐธรรมนูญ	๑๑๐
บทที่ ๕	คณะกรรมการการเลือกตั้งและองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ	๑๑๒
ส่วนที่ ๖	บทสรุป	
	บทสรุป	๑๑๘

บทนำ

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ การประชุมรับฟังและวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ ผลการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสื่อมวลชน และผลการรับฟังความคิดเห็นในเวทีประชาสังคม เรื่อง “รัฐธรรมนูญกับผลกระทบต่อประชาชน” ใน ๔ ภาค (ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๗)

ส่วนที่ ๒ การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในส่วนที่ ๑ รวม ๔ บท

ส่วนที่ ๓ ผลการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

ส่วนที่ ๔ การพิจารณาศึกษาการดำเนินงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เฉพาะกรณี คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ส่วนที่ ๕ การสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๑๑ – ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๘

ส่วนที่ ๖ บทสรุป

คณะกรรมการวิสามัญฯ จึงขอเสนอรายละเอียดผลการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ ต่อที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดังต่อไปนี้

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ส่วนที่ ๑

การประชุมรับฟังและวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็น
ของประชาชนทั่วประเทศ ผลการประชุมรับฟังความคิดเห็น
ของสื่อมวลชน และผลกรับฟังความคิดเห็นในเวทีประชาสังคม
เรื่อง “รัฐธรรมนูญกับผลกระทบต่อประชาชน” ใน ๔ ภาค
(ในช่วง ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๗)

บทที่ ๑

การวิจัยเชิงสำรวจ : ประชาชนคิดอย่างไร ? กับ “รัฐธรรมนูญที่ใช้มาครบ ๕ ปี”

คณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ วุฒิสภา ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และกรมประชาสัมพันธ์ ได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนทุกสาขาอาชีพ ทุกจังหวัด ทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น ๒๖,๔๓๓ คน ในกรณี “ประชาชนคิดอย่างไร ? กับ รัฐธรรมนูญที่ใช้มาครบ ๕ ปี” โดยเก็บข้อมูลระหว่าง วันที่ ๑ กรกฎาคม - ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๕ แล้วดำเนินการประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์ในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจสรุปผลได้ดังนี้

๑. ประชาชนอยากให้รัฐธรรมนูญเพิ่มสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในเรื่อง ความเท่าเทียมกันในสังคม ได้แก่ ความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย/คนจนกับคนรวย(๑๘.๖๔%) สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารบ้านเมือง สิทธิทางการเมือง (๑๕.๒๕%) การคุ้มครองดูแลคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยให้กับประชาชน (๑๐.๔๗%) ที่ดินที่ทำกิน (๕%)

๒. ประชาชนคิดว่าควรบัญญัติให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติในรัฐธรรมนูญ ๗๐.๕๔% ที่เห็นไม่ควร ๒๗.๑๘%

๓. ประชาชนคิดว่าจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๕๐,๐๐๐ คน ในกระบวนการเข้าชื่อเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนผู้ที่มีพฤติการณ์ร้ายผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ เหมาะสม ๕๖.๘๖% ไม่เหมาะสม ๔๐.๕๐%

๔. ประชาชนคิดว่าจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๕๐,๐๐๐ คน ในกระบวนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายนั้น เหมาะสม ๕๕.๖๑% ไม่เหมาะสม ๓๘.๖๕%

๕. ประชาชน คิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรกำหนดวุฒิการศึกษา ๘๕.๔๕% โดยระบุว่าเป็นวุฒิปริญญาตรี ๔๕.๒๖% และไม่ควรถูกกำหนดวุฒิการศึกษา ๑๓.๕๖%

๖. ประชาชนคิดว่าสมาชิกวุฒิสภาควรกำหนดวุฒิการศึกษา ๘๗.๖๕% โดยระบุว่าเป็นวุฒิปริญญาตรี ๔๑.๒๔% และไม่ควรถูกกำหนดวุฒิการศึกษา ๑๐.๕๗%

๗. ประชาชนเห็นด้วยกับการเลือกตั้งแบบระบบบัญชีรายชื่อ ๗๒.๒๒% เพราะช่วยแก้ปัญหาการซื้อเสียง และฯลฯ และไม่เห็นด้วย ๒๖.๒๕% เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่ออาจไม่เข้าใจถึงสภาพปัญหา

๘. การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถย้ายพรรคการเมืองได้ ๕๐ วันก่อนการเลือกตั้งใหม่ ประชาชนเห็นด้วย ๘๖.๔๐% เพราะป้องกันการซื้อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และฯลฯ และไม่เห็นด้วย ๑๒.๑๔% เพราะทำให้พรรคการเมืองมีอำนาจมากเกินไป

๕. กรณีประชาชน“ไม่เห็นด้วยกับการให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถย้ายพรรคได้ ๕๐ วันก่อนการเลือกตั้ง” เห็นว่า ไม่ควรกำหนดวัน ๓๔.๘๕% ควรกำหนด ๓๐ วัน ๒๔.๓๔%

๑๐. ประชาชนไม่เห็นด้วยกับการห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาหาเสียง ๕๖.๕๖% เพราะประชาชนควรได้รู้แนวคิดของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา และเห็นด้วย ๔๐.๖๓% เพราะสมาชิกวุฒิสภามีได้รับพิชชอบในการบริหาร จึงไม่ต้องแถลงนโยบายกับประชาชน

๑๑. ประชาชนคิดว่าประธานวุฒิสภาควรเป็นประธานรัฐสภา ๖๕.๒๕% ประธานสภาผู้แทนราษฎรควรเป็นประธานสภา ๓๑.๒๐%

๑๒. ประชาชน พอรู้จัก รู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของ กกต. บ้าง ๖๒.๐๑% ไม่ค่อยรู้จัก รู้เรื่องเกี่ยวกับ กกต. ๒๑.๕๕% รู้จัก รู้เรื่อง กกต. เป็นอย่างดี ๘.๒๘ ไม่รู้จัก รู้เรื่อง กกต. เลย ๔.๔๕%

๑๓. ประชาชนคิดว่าอำนาจหน้าที่ของ กกต. ควรคงเดิม ในเรื่อง การจัดการเลือกตั้ง ๘๐.๐๒% การสืบสวนสอบสวนเรื่องเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ๗๕.๖๘% และวินิจฉัยคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ๖๘.๖๕%

๑๔. โดยภาพรวมประชาชนคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ควรแก้ไขให้ดีกว่านี้ ๖๐.๗๓% ดีแล้วไม่ต้องแก้ไข ๓๓.๕๖%

๑๕. ประชาชนอยากแก้ไขรัฐธรรมนูญในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนมากที่สุด คือ การคุ้มครองคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยให้กับประชาชน สวัสดิการสังคมให้ประชาชน ๑๕.๔๐% ความเท่าเทียมกันในสังคม เช่น ความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของสตรี ๑๐.๘๘% สิทธิทางการศึกษา เช่น ขยายโอกาสทางการศึกษา ๘.๘๒%

สรุปภาพรวม

ประชาชน คิดอย่างไร ? กับ “รัฐธรรมนูญที่ใช้มาครบ ๕ ปี”

๑. ประชาชนอยากให้รัฐธรรมนูญเพิ่มสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในเรื่องใดบ้าง?

อันดับที่ ๑	ความเท่าเทียมกันในสังคม ได้แก่ ความเสมอภาคระหว่าง ผู้หญิงกับผู้ชาย /คนจนกับคนรวย	๑๘.๖๔%
อันดับที่ ๒	สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อ การบริหารบ้านเมือง/สิทธิทางการเมือง	๑๕.๒๕%
อันดับที่ ๓	การคุ้มครองดูแลคุณภาพชีวิตและความปลอดภัย ให้กับประชาชน/สวัสดิการสังคมให้ประชาชน	๑๐.๔๖%
อันดับที่ ๔	สิทธิในการครองชีพ/สิทธิในพื้นที่ทำกิน	๕.๐๕%
อันดับที่ ๕	สิทธิทางการศึกษา เช่น การขยายโอกาสทางการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา	๘.๑๔%

๒. ประชาชน คิดว่าควรระบุให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติในรัฐธรรมนูญหรือไม่?

อันดับที่ ๑	ควร	๓๐.๕๔%
	เพราะ ประชากรไทยส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ, ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติมานาน/นับถือมากมาย เป็นศาสนาที่สอนให้คนเป็นคนดีมีแนวทางการดำเนินชีวิตที่เป็นกลาง	
อันดับที่ ๒	ไม่ควร	๒๗.๑๘%
	เพราะ ประชาชนมีอิสระในการเลือกนับถือศาสนาด้วยตนเอง, ประเทศไทยมีหลายเชื้อชาติศาสนาไม่ยากให้เกิดแบ่งแยก, ศาสนาทุกศาสนาต่างก็มุ่งหวังหรือสอนให้คนเป็นคนดี	
	* ไม่ระบุ	๑.๘๘%

๓. “ประชาชน” คิดว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๕๐,๐๐๐ คน ในกระบวนการเข้าชื่อ
เพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนผู้ที่มีพฤติกรรมร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ฯลฯ
นั้นเหมาะสมหรือไม่?

อันดับที่ ๑	เหมาะสม	๕๗.๘๖%
อันดับที่ ๒	ไม่เหมาะสม	๔๐.๕๐%

เพราะ - กระบวนการเข้าซื้อจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน	
รวบรวมได้สะดวกแต่ยากต่อการตรวจสอบ	๒๑.๘๐%
- กระบวนการเข้าซื้อจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน	
รวบรวมได้ยากมาก	๗.๘๖%
- กระบวนการเข้าซื้อจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน	
น้อยเกินไป	๗.๔๖%
- อาจมีการทุจริต คดโกงเข้าซื้อกัน/ เล่นพรรคเล่นพวกกันได้	๐.๘๓%
* ไม่ระบุ	๑.๒๓%

๔. ประชาชนคิดว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๕๐,๐๐๐ คน ในกระบวนการเข้าซื้อ
 เสนอร่างกฎหมาย นั้นเหมาะสมหรือไม่?

อันดับที่ ๑	เหมาะสม	๕๕.๗๑%
อันดับที่ ๒	ไม่เหมาะสม	๓๘.๗๕%

เพราะ - กระบวนการเข้าซื้อจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน	
รวบรวมได้สะดวกแต่ยากต่อการตรวจสอบ	๑๗.๕๗%
- กระบวนการเข้าซื้อจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน	
รวบรวมได้ยากมาก	๑๐.๗๖%
- กระบวนการเข้าซื้อจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน	
น้อยเกินไป	๗.๑๘%
- อาจมีการทุจริต คดโกงเข้าซื้อกัน/ เล่นพรรคเล่นพวกกันได้	๐.๔๒%
* ไม่ระบุ	๑.๔๕%

๕. “ประชาชน” คิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรจบวุฒิการศึกษาระดับใด?

อันดับที่ ๑	ควรกำหนดวุฒิ	๘๕.๔๕%
	ดังนี้	
	ปริญญาตรี	๔๕.๒๖%
	ปริญญาโท	๒๔.๐๓%
	ปริญญาเอก	๗.๕๘%
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	๒.๑๓%
อันดับที่ ๒	ไม่ควรกำหนดวุฒิ	๑๓.๕๐%

๖. ประชาชนคิดว่าสมาชิกวุฒิสภาควรจบวุฒิการศึกษาในระดับใด?

อันดับที่ ๑	ควรกำหนดวุฒิ	๘๗.๔๕%
	ดังนี้	
	ปริญญาตรี	๔๑.๒๔%
	ปริญญาโท	๓๑.๓๑%
	ปริญญาเอก	๑๑.๔๐%
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑.๘๑%
อันดับที่ ๒	ไม่ควรกำหนดวุฒิ	๑๐.๕๗%

๗. ประชาชนเห็นด้วยกับการเลือกตั้งแบบระบบบัญชีรายชื่อ (ปาร์ตี้ลิสต์) หรือไม่?

อันดับที่ ๑	เห็นด้วย	๗๒.๒๒%
	เพราะ	
	ช่วยแก้ปัญหาการซื้อเสียง	๒๓.๗๐%
	ทำให้พรรคการเมืองต้องคัดสรรคนดีมีชื่อเสียง	๑๗.๖๓%
	เป็นการส่งเสริมระบบพรรคการเมือง	๑๔.๓๖%
	ทำให้ได้นักการเมืองที่มีความสามารถแต่หาเสียงไม่เก่ง	๑๒.๔๓%
อันดับที่ ๒	ไม่เห็นด้วย	๒๖.๒๕%
	เพราะ	
	- ส.ส. ที่มาจากระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ	
	อาจไม่เข้าใจถึงสภาพปัญหา	๑๒.๕๕%
	- ส.ส. ที่มาจากระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ	
	อาจไม่เข้าใจถึงสภาพปัญหา	๑๐.๔๑%
	- เป็นการดึงพรรคพวกตัวเองเข้ามาและอาจได้คนไม่ดี	
	ไม่มีประสิทธิภาพ	๐.๕๖%

๘. การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถย้ายพรรคการเมืองได้ ๕๐ วัน ก่อนการเลือกตั้งใหม่

ประชาชนเห็นด้วยหรือไม่?

อันดับที่ ๑	เห็นด้วย	๘๖.๔๐%
	เพราะ	
	ป้องกันการซื้อตัว ส.ส.	๔๒.๒๕%
	ป้องกันการซื้อเสียง	๒๓.๖๐%
	พรรคการเมืองมีเสถียรภาพ	๑๔.๕๐%

อันดับที่ ๒	ไม่เห็นด้วย	๑๒.๑๔%
	<u>เพราะ</u> ทำให้พรรคการเมืองมีอำนาจมากเกินไป	๔.๘๑%
	ผู้สมัครรับเลือกตั้งขาดอิสระและเสียโอกาสลงสมัครได้ง่าย	๓.๕๓%
	ไม่ควรให้สังกัดพรรคการเมืองเลย	๑.๕๑%

๘. ในกรณีที่ “ประชาชน” “ไม่เห็นด้วยกับข้อ ๘” “ประชาชน” คิดว่าควรมีการแก้ไขอย่างไร?

อันดับที่ ๑	ไม่ควรกำหนดวันเลย	๓๔.๘๕%
อันดับที่ ๒	ควรกำหนด ๓๐ วัน	๒๔.๓๔%
อันดับที่ ๓	ควรกำหนด ๖๐ วัน	๑๖.๗๕%
อันดับที่ ๔	ควรกำหนดจำนวนวัน	๑๕.๔๒%
	* ควรกำหนดจำนวนวัน ประมาณ ๔๑ วัน	

๑๐. “ประชาชน” เห็นด้วยหรือไม่? กับการห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ว. หาเสียง

อันดับที่ ๑	ไม่เห็นด้วย	๕๖.๕๖%
	<u>เพราะ</u> ประชาชนควรได้รู้แนวคิดของผู้สมัคร ส.ว.	๔๗.๑๑%
	เพื่อให้ประชาชนได้รู้จัก ได้ทราบประวัติของผู้สมัคร	๑.๔๕%
อันดับที่ ๒	เห็นด้วย ๔๐.๖๓%	
	<u>เพราะ</u> - ส.ว. มิได้รับผิดชอบในการบริหาร	
	จึงไม่ต้องแถลงนโยบายกับประชาชน	๓๐.๕๘%
	เป็นบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ มีชื่อเสียงและผลงาน	๐.๓๔%
	ป้องกันการทุจริต ชื่อสิทธิ์ขายแสง	๐.๓๑%

๑๑. “ประชาชน” คิดว่าประธานสภาใดควรเป็นประธานรัฐสภา?

อันดับที่ ๑	ประธานวุฒิสภา	๖๕.๒๔%
	<u>เพราะ</u> มีความเป็นกลาง ไม่สังกัดพรรคการเมือง	๔๗.๗๕%
	ปัจจุบันการสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน	๑๒.๕๗%
อันดับที่ ๒	ประธานสภาผู้แทนราษฎร ๓๑.๒๐%	
	<u>เพราะ</u> ในรัฐสภา ส.ส. มีจำนวนมากกว่า ส.ว.	๒๓.๐๕%
	เป็นตัวแทนที่ประชาชนเลือกใกล้ชิดประชาชนมากกว่า	๐.๖๘%

๑๒. “ประชาชน” รู้จักหรือ รู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของ กกต. มากน้อยเพียงใด?
อันดับที่ ๑	พอรู้จัก/รู้เรื่อง กกต.บ้าง	๖๒.๐๑%
อันดับที่ ๒	ไม่ค่อยรู้จัก/รู้เรื่องเกี่ยวกับ กกต.	๒๑.๕๕%
อันดับที่ ๓	รู้จัก/รู้เรื่อง กกต. เป็นอย่างดี	๕.๒๘%
อันดับที่ ๔	ไม่รู้จัก/รู้เรื่อง กกต. เลย	๔.๔๕%
๑๓. “ประชาชน” คิดว่าอำนาจหน้าที่ของ กกต. ต่อไปนี้ ควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือไม่?
- ๑) การจัดการเลือกตั้ง
❖ คงเดิม	๘๐.๐๒%
❖ ยกเลิกโดยมอบให้หน่วยงานอื่นทำ	๔.๔๓%
- ๒) สืบสวนสอบสวนเรื่องเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง
❖ คงเดิม	๗๕.๖๘%
❖ ยกเลิกโดยมอบให้หน่วยงานอื่นทำ	๖.๗๒%
- ๓) วินิจฉัยคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง (ให้ใบเหลือง/ใบแดง)
❖ คงเดิม	๖๘.๖๕%
❖ ยกเลิกโดยมอบให้หน่วยงานอื่นทำ เช่น ศาลยุติธรรม	๑๖.๑๒%
๑๔. โดยภาพรวม “ประชาชน” คิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันควรเป็นอย่างไร?
❖ ควรแก้ไขให้ดีกว่านี้	๖๐.๗๓%
❖ ดีแล้วไม่ต้องแก้ไข	๓๓.๕๖%
* ไม่ระบุ	๕.๗๑%
๑๕. ประเด็นที่ “ประชาชน” อยากแก้ไขรัฐธรรมนูญในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนมากที่สุด คือ?
อันดับที่ ๑	การคุ้มครองคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยให้กับประชาชน/
สวัสดิการสังคมให้ประชาชน	๑๕.๔๐%
อันดับที่ ๒	ความเท่าเทียมกันในสังคม เช่น ความเสมอภาค/
สิทธิเสรีภาพของสตรี	๑๐.๘๘%
อันดับที่ ๓	สิทธิทางการศึกษา เช่น ขยายโอกาสทาง
ด้านการศึกษาภาคบังคับให้เท่าเทียมกันทุกคน	๕.๘๒%
อันดับที่ ๔	กฎหมายต้องเข้มแข็งกว่านี้/กำหนดบทลงโทษที่รุนแรง
เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของกฎหมาย	๖.๗๘%
อันดับที่ ๕	การคุ้มครองแรงงาน/กฎหมายแรงงานว่าด้วย เงินเดือน,
สวัสดิการ/ดูแล	๕.๑๒%

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

บทที่ ๒

การประชุมรับฟังความคิดเห็นของสื่อมวลชน เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการวิสามัญฯ โดยความร่วมมือของกรมประชาสัมพันธ์จัดการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของสื่อมวลชน เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ณ ห้องประชุมเอนกประสงค์ หอประชุมกรมประชาสัมพันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อรับทราบประเด็นต่างๆ ที่สื่อมวลชนได้รับผลกระทบจากการใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน
๒. เพื่อรับทราบลักษณะรูปแบบและแนวโน้มของผลกระทบที่สื่อมวลชนได้รับจากการใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน
๓. เพื่อรับทราบประเด็นแนวโน้มของผลกระทบที่อาจก่อให้เกิดปัญหาต่อการปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน
๔. เพื่อรับทราบข้อเสนอแนะแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหาประเด็นแนวโน้มของผลกระทบจากการใช้รัฐธรรมนูญ
๕. เพื่อประชาสัมพันธ์และกระตุ้นเตือนให้ประชาชนทั่วไปเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ

จากการประชุมรับฟังความคิดเห็นผู้แทนสื่อมวลชนมีความคิดเห็นต่อปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑. ประเด็นองค์กรอิสระ

อำนาจขององค์กรอิสระบางองค์กรเป็นการรวบอำนาจมากเกินไป การบริหารประเทศมีการแยกอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการออกจากกัน แต่องค์กรอิสระบางองค์กรมีอำนาจเบ็ดเสร็จในตนเองทั้งหมด

๒. ประเด็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ประชาชนยังไม่มีอิสระและโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ อย่างแท้จริง

๓. ประเด็นการสังกัดพรรคการเมืองของสมาชิกวุฒิสภา

ผู้อภิปรายบางส่วนแสดงความคิดเห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาควรสังกัดพรรคการเมือง

๔. ประเด็นระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ

เห็นด้วยกับระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ แต่วิธีการดำเนินการอาจทำให้ผลการเลือกตั้งบิดเบือนได้ เช่น การต้องกาเลือก ๒ ครั้ง (แบบบัญชีรายชื่อ ๑ ครั้งและแบบแบ่งเขต ๑ ครั้ง) เป็นต้น

๕. **ประเด็นการระบุงการเลือกตั้งเป็นหน้าที่**

การเลือกตั้งควรระบุให้ป็นหน้าที่หรือไม่ อยากรให้พิจารณาใหม่ เพราะการที่ประชาชนต้องเดินทางไปเลือกตั้งในภูมิลำเนาของตนนั้นเกิดค่าใช้จ่ายขึ้น รัฐบาลมีงบประมาณสนับสนุนตรงนี้หรือไม่ หรือเป็นไปได้หรือไม่ที่จะบังคับให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่เฉพาะครั้งแรก ส่วนการเลือกตั้งใหม่หรือเลือกตั้งซ่อมให้ประชาชนมีสิทธิไปเลือกก็ได้ไม่เลือกก็ได้

๖. **ประเด็นการเลือกปฏิบัติ**

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุผลแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรฐานที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

ในทัศนะของสื่อมวลชน ยังมีการเลือกปฏิบัติในสังคมอยู่เป็นมาทุกๆ ที่มีกฎหมายข้อนี้ โดยเฉพาะในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติต่อประชาชนไม่เท่าเทียมกัน แสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอของกฎหมาย

๗. **มาตรา ๕๓ เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม**

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เด็กและเยาวชนยังไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด มีองค์กรหรือหน่วยงานรองรับ ช่วยเหลือปัญหานี้ไม่เพียงพอ ปัจจุบันนี้ยังเกิดปัญหาเหล่านี้อยู่ทุกวันเป็นจำนวนมาก

๘. **ประเด็นเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม**

สิ่งแวดล้อมแย่ลง กฎหมายที่รองรับและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมยังไม่เพียงพอ

๙. **ประเด็นการระบุให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย**

เห็นว่าเป็นเรื่องก้ำกึ่งมาก เพราะมีทั้งคนเห็นว่าควรระบุและไม่ควรระบุจำนวนพอๆ กัน

๑๐. ประเด็นพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และ
กิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

กระบวนการสรรหาคณะกรรมการ กสทช. นั้น มีความโปร่งใสแค่ไหน สื่อมวลชนไม่มีความ
มั่นใจในการทำงานของคณะกรรมการซึ่งมีเพียงไม่กี่คนแต่มีอำนาจตัดสินใจว่ารายการใดดีหรือไม่ดีได้
รายการใดควรได้รับการส่งเสริมทางงบประมาณ ซึ่งเป็นเรื่องไม่สมควรและขัดกับระบบทุนนิยมซึ่ง
ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย การจัดตั้งคณะกรรมการในลักษณะดังกล่าวเข้าข่ายเผด็จการ

๑๑. ประเด็นการเพิ่มการจัดตั้งองค์กรอิสระในการคุ้มครองผู้บริโภค

ปัจจุบันผู้บริโภคถูกเอาเปรียบอยู่มาก องค์กรที่ช่วยคุ้มครองสิทธิตรงนี้ยังช่วยแก้ปัญหาได้
ไม่เพียงพอ ควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับการคุ้มครองผู้บริโภคให้มากขึ้น ด้วย

๑๒. ประเด็นการห้ามสมาชิกวุฒิสภามีการรับเลือกตั้งติดต่อกัน

ผู้อภิปรายบางส่วนไม่เห็นด้วยกับกฎหมายดังกล่าว และบางส่วนไม่มีความคิดเห็น

- ความเห็นต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ผู้อภิปรายส่วนใหญ่ เห็นพ้องกันว่า ยังไม่ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญ ณ เวลานี้ ปัญหาที่เกิดจากการ
ใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีอยู่บ้าง แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ใช้มาแล้วยังไม่ครบทุกองค์ประกอบใน
รัฐธรรมนูญ จึงควรใช้ไปก่อน โดยยังไม่ต้องแก้ไข เพื่อรอดูและพิจารณาให้ถ่วงถ่วง แต่อาจจะต้องมีการแก้ไข
กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอยู่บ้าง

- ข้อเสนอแนะของผู้แทนสื่อมวลชน

๑. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ต้องแก้ไขให้เกิดผลที่ดีขึ้น ดังนั้นควรมีการศึกษาผลกระทบที่
เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

๒. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญถึงแม้จะดีแค่ไหนแต่ถ้าผู้ปฏิบัติมีเจตนาไม่ดีก็จะทำให้เกิดผล
กระทบในการใช้รัฐธรรมนูญได้ ดังนั้นนอกจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ดีขึ้นแล้ว ผู้ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญต้อง
มีเจตนารมณ์ที่ดีด้วย พร้อมทั้งควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแก่หน่วยงานต่างๆ และประชาชน

๓. ทำอย่างไรให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญของประชาชนอย่างแท้จริง

๔. ผลกระทบหรือปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นสาเหตุมาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่ดี หรือเป็นที่กฎหมาย
ลูก ต้องทำการศึกษาให้ดีขึ้นด้วย

“สื่อมวลชน” คิดอย่างไร?
กับ “รัฐธรรมนูญที่ใช้มาครบ ๕ ปี”

สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง (จำนวน ๒๐๕ ตัวอย่าง)

		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	๑๑๒	๕๓.๕๕
	หญิง	๙๓	๔๖.๔๑
อายุ	๒๑ - ๓๐ ปี	๑๑๒	๕๓.๕๕
	๓๑ - ๔๐ ปี	๘๐	๓๙.๒๒
	๔๑ - ๕๐ ปี	๑๕	๗.๓๑
	* ไม่ระบุ	๒	๐.๙๖
การศึกษา	ปวช./ปวส.	๑๕	๗.๓๑
	ปริญญาตรี	๑๕๑	๗๒.๒๕
	สูงกว่าปริญญาตรี	๑๑	๕.๒๖
	* ไม่ระบุ	๓๒	๑๕.๓๑
รายได้	๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๖๘	๓๒.๕๔
	๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๑๐๓	๕๐.๒๒
	๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท	๒๕	๑๒.๒๐
	๓๐,๐๐๑ - ๔๐,๐๐๐ บาท	๕	๒.๔๓
	มากกว่า ๔๐,๐๐๑ บาท	๔	๑.๙๕
	* ไม่ระบุ	๔	๑.๙๕
นับถือศาสนา	พุทธ	๑๕๕	๗๕.๖๑
	คริสต์	๕	๒.๔๓
	* ไม่ระบุ	๕	๒.๔๓
พื้นที่พักอาศัย	กรุงเทพมหานคร	๑๕๒	๗๔.๑๕
	ต่างจังหวัด	๕๓	๒๕.๘๕
ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	มาก	๑๘	๘.๗๖
	ปานกลาง	๑๔๖	๗๑.๒๖
	น้อย	๒๒	๑๐.๗๓
	* ไม่ระบุ	๒๓	๑๑.๒๕

ผลการสำรวจ

๑. “สื่อมวลชน” อยากให้รัฐธรรมนูญเพิ่มสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในเรื่องใดบ้าง?

อันดับที่ ๑	สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารบ้านเมือง สิทธิทางการเมือง	๒๐.๘๖%
อันดับที่ ๒	ความเท่าเทียมกันในสังคม	๑๖.๐๔%
อันดับที่ ๓	สิทธิในการเสนอและรับรู้ข่าวสาร / การรับฟังสื่อโดยไม่ถูกแทรกแซง	๑๑.๒๓%
อันดับที่ ๔	การคุ้มครองคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยให้กับประชาชน	๘.๐๒%
อันดับที่ ๕	สิทธิในการครองชีพ / สิทธิในพื้นที่ทำกิน	๕.๘๘%
อันดับที่ ๖	สิทธิทางการศึกษา เช่น ขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น	๕.๘๘%

๒. “สื่อมวลชน” คิดว่าควรระบุให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติในรัฐธรรมนูญหรือไม่?

อันดับที่ ๑	ควร	๕๐.๐๐%
	เพราะ ประชากรไทยส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ	๒๓.๑๒%
	ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติมานาน/นับถือมานาน	๑๑.๘๓%
	เป็นศาสนาที่สอนให้คนเป็นคนดี มีแนวทางการดำเนินชีวิต ที่เป็นกลาง	๔.๓๐%
อันดับที่ ๒	ไม่ควร	๔๙.๔๖%
	เพราะ ประชาชนมีอิสระในการเลือกนับถือศาสนาด้วยตนเอง	๒๔.๗๓%
	ประเทศไทยมีหลายเชื้อชาติศาสนา ไม่อยากให้เกิดการแบ่งแยก	๑๖.๑๓%
	ศาสนาทุกศาสนาต่างก็มุ่งหวังหรือสอนให้คนเป็นคนดี	๒.๖๕%

* ไม่ระบุ ๐.๕๔%

๓. “สื่อมวลชน” คิดว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๕๐,๐๐๐ คน ในกระบวนการเข้าชื่อเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนผู้ที่มีพฤติการณ์ฉ้อราษฎร์บังหลวงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ฯลฯ นั้น เหมาะสมหรือไม่?

อันดับที่ ๑	เหมาะสม	๕๖.๘๕%
อันดับที่ ๒	ไม่เหมาะสม	๔๒.๑๑%
	เพราะ กระบวนการเข้าชื่อจำนวน ๕๐,๐๐๐ คนรวบรวมได้สะดวก แต่ยากต่อการตรวจสอบ	๒๒.๔๕%
	กระบวนการเข้าชื่อจำนวน ๕๐,๐๐๐ คนน้อยเกินไป	๑๐.๕๓%
	กระบวนการเข้าชื่อจำนวน ๕๐,๐๐๐ คนรวบรวมได้ยากมาก	๘.๖๑%
	อาจมีการทุจริต คดโกงเข้าชื่อกัน / เล่นพรรคเล่นพวกกันได้	๑.๔๔%
	* อื่นๆ	๐.๔๘%

๔. “สื่อมวลชน” คิดว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๕๐,๐๐๐ คน ในกระบวนการเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย นั้นเหมาะสมหรือไม่?

อันดับที่ ๑	เหมาะสม	๕๗.๕๗%	
อันดับที่ ๒	ไม่เหมาะสม	๔๑.๕๕%	
เพราะ	กระบวนการเข้าชื่อจำนวน ๕๐,๐๐๐ คนรวบรวมได้สะดวก แต่ยากต่อการตรวจสอบ		๒๒.๗๑%
	กระบวนการเข้าชื่อจำนวน ๕๐,๐๐๐ คนน้อยเกินไป		๑๑.๑๑%
	กระบวนการเข้าชื่อจำนวน ๕๐,๐๐๐ คนรวบรวมได้ยากมาก		๕.๘๐%
	ไม่แน่ใจว่าบุคคลผู้ลงชื่อ มีความรู้ มีการศึกษาแค่ไหน		๐.๕๗%
	* อื่นๆ		๐.๕๗%
	* ไม่ระบุ	๐.๔๘%	

๕. “สื่อมวลชน” คิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรจบวุฒิการศึกษาระดับใด?

อันดับที่ ๑	ควรกำหนดวุฒิ	๘๓.๕๗%	
	ดังนี้		
	ปริญญาตรี		๒๒.๗๑%
	ปริญญาโท		๑๑.๑๑%
	ปริญญาเอก		๕.๘๐%
	ต่ำกว่าปริญญาตรี		๐.๕๔%
	* อื่นๆ		๐.๔๗%
อันดับที่ ๒	ไม่ควรกำหนดวุฒิ	๑๖.๔๓%	

๖. “สื่อมวลชน” คิดว่าสมาชิกวุฒิสภา ควรจบวุฒิการศึกษาระดับใด?

อันดับที่ ๑	ควรกำหนดวุฒิ	๘๗.๖๘%	
	ดังนี้		
	ปริญญาตรี		๔๕.๗๖%
	ปริญญาโท		๓๑.๗๕%
	ปริญญาเอก		๔.๗๔%
	ต่ำกว่าปริญญาตรี		๐.๕๕%
	* อื่นๆ		๐.๔๗%
อันดับที่ ๒	ไม่ควรกำหนดวุฒิ	๑๑.๘๕%	
	* ไม่ระบุ	๐.๔๗%	

๗. “สื่อมวลชน” เห็นด้วยกับการเลือกตั้งแบบระบบบัญชีรายชื่อ (ปาร์ตี้ลิสต์) หรือไม่?

อันดับที่ ๑	เห็นด้วย	๓๐.๘๕%
เพราะ	ทำให้พรรคการเมืองต้องคัดสรรคนดีมีชื่อเสียง	๒๑.๕๒%
	เป็นการส่งเสริมระบบพรรคการเมือง	๒๐.๒๕%
	ทำให้ได้นักการเมืองที่มีความสามารถแต่หาเสียงไม่เก่ง	๑๕.๑๕%
	ช่วยแก้ปัญหาการซื้อเสียง	๑๑.๓๕%
	* อื่นๆ	๒.๕๓%
อันดับที่ ๒	ไม่เห็นด้วย	๒๘.๖๕%
เพราะ	ส.ส. ที่มาจากระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ	
	อาจไม่เข้าใจถึงสภาพปัญหา	๑๓.๕๐%
	ส.ส. ที่มาจากระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่ออาจไม่มีความผูกพันกับประชาชน	๑๒.๒๔%
	เป็นการดึงพรรคพวกตัวเองเข้ามาและอาจได้คนไม่ดี	
	ไม่มีประสิทธิภาพ	๑.๒๗%
	* อื่นๆ	๑.๖๕%
	* ไม่ระบุ	๐.๔๒%

๘. การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถย้ายพรรคการเมืองได้ ๕๐ วัน ก่อนการเลือกตั้งใหม่ “สื่อมวลชน” เห็นด้วยหรือไม่?

อันดับที่ ๑	เห็นด้วย	๘๓.๓๓%
เพราะ	ป้องกันการซื้อตัว ส.ส.	๔๕.๑๒%
	พรรคการเมืองมีเสถียรภาพ	๑๗.๕๘%
	ป้องกันการซื้อเสียง	๑๕.๓๕%
	* อื่นๆ	๑.๓๒%
อันดับที่ ๒	ไม่เห็นด้วย	๑๕.๓๕%
เพราะ	ผู้สมัครรับเลือกตั้งขาดอิสระและเสียโอกาสลงสมัครได้ง่าย	๑๓.๕๐%
	ทำให้พรรคการเมืองมีอำนาจมากไป	๑๒.๒๔%
	ไม่ควรให้สังกัดพรรคการเมืองเลย	๑.๒๗%
	* อื่นๆ	๑.๖๕%
	* ไม่ระบุ	๐.๔๔%

๘. ในกรณีที่ “สื่อมวลชน” “ไม่เห็นด้วยกับข้อ ๘” “สื่อมวลชน” คิดว่าควรมีการแก้ไขอย่างไร?

อันดับที่ ๑	ควรกำหนด ๓๐ วัน	๓๕.๓๕%
อันดับที่ ๒	ไม่ควรกำหนดวันเลย	๓๐.๓๐%
อันดับที่ ๓	ควรกำหนด ๖๐ วัน	๑๕.๑๕%
อันดับที่ ๔	ควรกำหนดจำนวนวัน	๕.๐๕%
	จำนวน ๗ วัน	๓.๐๓%
	จำนวน ๑๕ วัน	๓.๐๓%
	* ไม่ระบุ	๓.๐๓%
* ไม่ระบุ		๖.๐๖%

* ควรกำหนดจำนวนวัน ประมาณ ๓๕ วัน

๑๐. “สื่อมวลชน” เห็นด้วยหรือไม่? กับ การห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ว. หาเสียง

อันดับที่ ๑	ไม่เห็นด้วย	๔๘.๕๒%
เพราะ	ประชาชนควรได้รู้แนวคิดของผู้สมัคร ส.ว.	๔๕.๑๖%
	เพื่อให้ประชาชนได้รู้จัก ได้ทราบประวัติ ความประพฤติ	๒.๖๕%
	* อื่นๆ	๑.๐๘%
อันดับที่ ๒	เห็นด้วย	๔๘.๕๒%
เพราะ	ส.ว.มิได้รับผิดชอบในการบริหาร จึงไม่ต้องแถลงนโยบาย	
	กับประชาชน	๔๔.๐๕%
	ป้องกันการทุจริต ซื่อสัตย์ขายเสียง	๐.๕๔%
	เป็นบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ มีชื่อเสียงและผลงาน	๐.๕๔%
	* อื่นๆ	๓.๗๖%
	* ไม่ระบุ	๕.๓๘%
* ไม่ระบุ		๒.๑๕%

๑๑. “สื่อมวลชน” คิดว่าประธานสภาใดควรเป็นประธานรัฐสภา?

อันดับที่ ๑	ประธานวุฒิสภา	๗๒.๐๒%
เพราะ	มีความเป็นกลาง ไม่สังกัดพรรคการเมือง	๕๕.๔๔%
	ปัจจุบันสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน	๑๖.๐๖%
	* อื่นๆ	๐.๕๒%

อันดับที่ ๒	ประธานสภาผู้แทนราษฎร	๒๖.๔๒%
	เพราะ ในรัฐสภา ส.ส.มีจำนวนมากกว่า ส.ว.	๒๐.๗๓%
	เป็นตัวแทนที่ประชาชนเลือก ใกล้ชิดประชาชนมากกว่า	๒.๕๕%
	* อื่นๆ	๓.๑๑%
	* ไม่ระบุ	๑.๕๕%
๑๒.	"สื่อมวลชน" รู้จัก หรือ รู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของ กกต. มากน้อยเพียงใด?	
อันดับที่ ๑	พอรู้จัก / รู้เรื่อง กกต. บ้าง	๖๗.๕๔%
อันดับที่ ๒	รู้จัก / รู้เรื่อง กกต. เป็นอย่างดี	๒๒.๔๕%
อันดับที่ ๓	ไม่ค่อยรู้จัก / รู้เรื่องเกี่ยวกับ กกต.	๖.๒๒%
อันดับที่ ๔	ไม่รู้จัก / รู้เรื่อง กกต. เลย	๓.๓๕%
๑๓.	"สื่อมวลชน" คิดว่าอำนาจหน้าที่ของ กกต. ต่อไปนี้ ควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือไม่?	
๑)	การจัดการเลือกตั้ง	
	❖ คงเดิม	๕๑.๖๗%
	❖ ยกเลิกโดยมอบให้หน่วยงานอื่นทำ	๑.๔๗%
	คือ ศาลรัฐธรรมนูญ	๐.๔๕%
	อื่น ๆ	๐.๕๘%
	* ไม่ระบุ	๖.๘๖%
๒)	สืบสวนสอบสวนเรื่องเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	
	❖ คงเดิม	๕๑.๖๗%
	❖ ยกเลิกโดยมอบให้หน่วยงานอื่นทำ เช่น ศาลยุติธรรม	๐.๔๕%
	* ไม่ระบุ	๗.๘๔%
๓)	วินิจฉัยคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง (ให้ใบเหลือง/ใบแดง)	
	❖ คงเดิม	๕๐.๗๐%
	❖ ยกเลิกโดยมอบให้หน่วยงานอื่นทำ คือ ศาลรัฐธรรมนูญ	๐.๕๘%
	* ไม่ระบุ	๘.๗๒%

๑๔. ประเด็นที่ “สื่อมวลชน” อยากแก้ไขรัฐธรรมนูญในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนมากที่สุด คือ

อันดับที่ ๑	สิทธิในการเสนอและรับรู้ข่าวสาร/การรับฟังสื่อโดยไม่แทรกแซง	๒๕.๒๐%
อันดับที่ ๒	ความเท่าเทียมกันในสังคม เช่น ความเสมอภาค/สิทธิเสรีภาพของสตรี	๕.๗๖%
อันดับที่ ๓	สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารบ้านเมือง สิทธิทางการเมือง	๘.๑๓%
อันดับที่ ๔	การคุ้มครองคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยให้กับประชาชน/ สวัสดิการสังคมให้ประชาชน	๖.๕๐%

๑๕. โดยภาพรวม “สื่อมวลชน” คิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นอย่างไร?

อันดับ	รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นอย่างไร?	ภาพรวม	เพศ		อายุ			ระดับการศึกษา				ศาสนา	
			ชาย	หญิง	๒๑-๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	ปวช./ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	พุทธ	คริสต์	
๑	ดีกว่าแก้ไขให้ดีกว่านี้	๖๔.๑๑	๖๖.๙๖	๖๐.๘๒	๖๐.๗๑	๖๘.๗๕	๖๖.๖๗	๗๓.๓๓	๖๕.๕๖	๕๕.๕๕	๖๔.๓๒	๖๐.๐๐	
๒	ดีแล้วไม่ต้องแก้ไข	๓๑.๕๕	๓๐.๓๖	๓๒.๙๙	๓๓.๙๓	๒๗.๕๐	๒๖.๖๗	๒๘.๔๘	๒๘.๔๘	๔๕.๕๕	๓๑.๑๖	๔๐.๐๐	
*	ไม่ระบุ	๔.๓๑	๒.๖๘	๖.๑๙	๕.๓๖	๓.๗๕	-	-	๕.๙๖	-	๔.๕๒	-	

อันดับ	รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นอย่างไร?	รายได้				ความเข้าใจรัฐธรรมนูญ				ที่พักอาศัย	
		๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บ.	๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บ.	๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๑ บ.	๓๐,๐๐๑-๕๐,๐๐๑ บ.ขึ้นไป	มาก	ปานกลาง	น้อย	กทม.	ตจว.	
๑	ดีกว่าแก้ไขให้ดีกว่านี้	๖๑.๗๖	๖๘.๙๓	๕๒.๐๐	๕๐.๐๐	๕๐.๐๐	๖๕.๗๕	๗๒.๗๓	๖๕.๑๓	๖๑.๔๐	
๒	ดีแล้วไม่ต้องแก้ไข	๓๖.๗๖	๒๕.๒๔	๔๔.๐๐	๕๐.๐๐	๕๐.๐๐	๓๐.๘๒	๒๒.๗๓	๓๒.๒๔	๒๙.๘๒	
*	ไม่ระบุ	๑.๔๗	๕.๘๓	๔.๐๐	๒๐.๐๐	-	๓.๔๒	๔.๕๕	๒.๖๓	๘.๗๗	

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

บทที่ ๓

ประมวลสรุปผลการสัมมนาเวทีประชาชน ๔ ภาค

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ ร่วมกับคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (สทพ.) ภาคีองค์กรส่งเสริมการพัฒนา และมูลนิธิชุมชนไท จัดการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของตัวแทนองค์กรชุมชนและกลุ่มประชาสังคมในประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ โดยจัดรับฟังความคิดเห็นจำนวน ๕ ครั้ง แยกตามรายภาค ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๖ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ และกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อนึ่ง การจัดรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวในครั้งสุดท้าย จัดขึ้น ณ ห้องประชุมอาคารสัมมนา สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการปกครอง จำกัด ถนนราชสีมา กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๖ และห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๒๑๓ - ๒๑๖ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒ เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๖ โดยมีผู้แทนองค์กรชุมชนและกลุ่มประชาสังคมที่เข้าร่วมเป็นวิทยากร ได้แก่ นายสุริยะใส ตักศิลา นายสุริยันต์ ทองหนูเอียด นางสุนทรี แซ่กิ่ง นายเอกชัย อิศระฐะ และนางเรวดี ประเสริฐสุข ซึ่งมีผู้สนใจเข้าร่วมในการประชุมสัมมนารับฟังความคิดเห็นในครั้งนี้ จำนวนประมาณ ๒๐๐ คน โดยสรุปสาระสำคัญเป็นประเด็นต่างๆได้ดังนี้

๑.หมวดสิทธิและเสรีภาพประชาชนชาวไทย

มาตรา ๓๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา

มาตรา ๔๐ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

มาตรา ๔๑ พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็น

ปัญหาและอุปสรรค

ความพยายามรักษาอำนาจของกลุ่มอำนาจเดิม (รัฐ ทหาร ทูณ) โดยการส่งคนของตนเอง เข้าไปเป็นองค์กรอิสระจนนำมาซึ่งการฟ้องร้องต่อศาลปกครองและความล่าช้าในการได้มาซึ่งองค์กรอิสระ ตามมาตรา ๔๐

- การรวมตัวกันของกลุ่มอำนาจเดิม (รัฐ ทหาร ทูณ) ในการร่าง พ.ร.บ. ประกอบกิจการฯ ให้มีเนื้อหาที่เอื้อต่อผลประโยชน์ของตนเอง

- รัฐอ้างกฎหมายเก่าที่มีศักดิ์ต่ำกว่า และการยังไม่ได้มาซึ่ง กสช. มาถือกันสิทธิในการสื่อสารของภาคประชาชน (กรณีกรมประชาสัมพันธ์สั่งระงับการออกอากาศ) ประชาชนขาดทักษะและความมั่นใจ
ข้อเสนอแนะ

- ตรวจสอบให้ได้ว่าซึ่งองค์กรอิสระที่ปลอดจากการมีผลประโยชน์ทับซ้อนแต่ต้องมีวิสัยทัศน์ในการปฏิรูปสื่อเพื่อสิทธิเสรีภาพและประโยชน์ของประชาชน

- ผลักดันร่าง พ.ร.บ.ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. ภาคประชาชน
- ผลักดันให้มีการปฏิรูปสื่อของรัฐให้เป็นสื่อที่เป็นกลางและบริการสาธารณะอย่างจริงจัง
- เสริมพลังสร้างความเข้มแข็งของสื่อภาคประชาชน เช่น เครือข่ายของสหพันธ์วิทยุชุมชน

แห่งชาติ

- รมรณรงค์การรับรู้และสร้างความตื่นตัวในเรื่องการปฏิรูปสื่อในเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนและสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง

- ตรวจสอบการทำงานของนโยบายของรัฐองค์กรอิสระ และฝ่ายนิติบัญญัติอย่างเข้มแข็ง
- มาตรา ๔๓ สิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ๗๓**

ปัญหาและอุปสรรค

- ภาครัฐมีความล่าช้าในการปฏิรูปการศึกษา
- สาระของกฎหมายไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ
- การกระจายอำนาจทางการศึกษายังเน้นรูปแบบ แต่ไม่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระ

ข้อเสนอแนะ

- ลดอำนาจในการจัดการศึกษาของรัฐสูงและกระจายอำนาจการจัดการศึกษา และสนับสนุนการศึกษาทางเลือก

- ให้สังคมหรือประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งแต่เดิมรัฐเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว

- มีกระบวนการที่ทำให้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาแห่งชาติ หมวดที่ ๓ ระบบการศึกษา หมวดที่ ๔ แนวทางการจัดการศึกษา สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

มาตรา ๔๔ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

มาตรา ๔๕ เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร
องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

ปัญหาและอุปสรรค

- ทศกคคิภาครัฐยังมองการชุมนุมเป็นเรื่องผิดกฎหมายและเชื่อว่าการชุมนุมมีเบื้องหน้าเบื้องหลัง
- ภาครัฐพยายามแสวงหากฎใหม่มาควบคุมหรือกำกับสิทธิในการ

ชุมนุมอย่างสันติของประชาชน เช่น ออกมติ ครม. ๒๓ เมษายน ๒๕๕๕ อนุญาตให้เจ้าหน้าที่จัดการ
ขั้นเด็ดขาดกับผู้ชุมนุมได้

- หรือการใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุม โดยที่ยังไม่มีการเจรจาพูดคุยกับกลุ่มผู้ชุมนุม

ข้อเสนอแนะ

- รัฐควรยกเลิกกฎระเบียบที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ
- ปลุกฝังหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการให้เข้าใจสิทธิของประชาชนมากขึ้น

มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟู
จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรม และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และ
สิ่งแวดล้อม

มาตรา ๕๐ เสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรี
อย่างเป็นธรรม

ปัญหาและอุปสรรค

- แนวทางการเปิดเสรีไม่เสรีจริงมีการกำหนดข้อกำหนดไม่ให้ชาวบ้านทำได้จริงสร้าง
เงื่อนไขให้นายทุนผูกขาดการผลิตเหล้า เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและไม่คุ้มครองผู้บริโภค เกิดความ
ขัดแย้งกับประชาชนทั่วราชอาณาจักร

- การผ่อนปรนการจับกุมชาวบ้านในขณะที่กฎหมายยังไม่ประกาศใช้ การควบคุมคุณภาพ
ของเหล้าพื้นบ้านอย่างเป็นระบบ

- ปัญหาจาก พ.ร.บ. สุรา พ.ศ. ๒๕๕๓

- ส่วนการล่ารายชื่อห้ามินรายชื่อเพื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดการผลิตและจำหน่าย
เหล้าพื้นบ้าน (ฉบับที่...) พ.ศ. ตามมาตรา ๑๗๐ ของรัฐธรรมนูญอยู่ในขั้นตอนของการรณรงค์รวบรวม
รายชื่อ ซึ่งก็ประสบปัญหาคล้ายกับร่างกฎหมายของประชาชนหลายฉบับ

ข้อเสนอแนะ

ให้รัฐบาลยกเลิกพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ เพื่อลดความขัดแย้ง

- ให้มีการออกพระราชบัญญัติจัดการผลิตและจำหน่ายเหล้าพื้นบ้านฉบับประชาชน
- ให้มีการผ่อนปรนการจับกุมในขณะที่พระราชบัญญัติ
- ให้รัฐบาลสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยเหล้าพื้นบ้าน
- สั่งเพิกถอนกฎที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยเฉพาะประกาศกระทรวงการคลัง ประกาศ

กระทรวงอุตสาหกรรม

- ให้กระทรวงการคลังออกกฎเพื่อให้สิทธิประชาชนทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือนได้

(มาตรา ๕ วรรค ๒) ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานทางการปกครองละเอียดต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร

มาตรา ๕๖ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกันกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการ

ได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

ปัญหาและอุปสรรค

- ไม่มีกฎหมายรองรับ เปิดช่องให้ฝ่ายการเมืองตีความในลักษณะลิดรอนสิทธิของ

ประชาชน

- ความไม่ชัดเจนในกรอบอำนาจระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับรัฐบาลกลางใน

กรณีของการกำหนดนโยบายสาธารณะ

- ทศนคติของภาครัฐยังเน้นการตัดสินใจหรือการบริหารแบบบนลงล่าง ไม่เคารพความ

ตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน

แม้ชาวบ้านจะอ้างสิทธิตามรัฐธรรมนูญแต่ภาครัฐกลับอ้างระเบียบหรือกฎหมายที่มีศักดิ์ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญมาปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

กว่ารัฐธรรมนูญมาปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

- เร่งออกกฎหมายลูกมารองรับเพื่อสร้างหลักประกันต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

- ออกกฎหมายลูกเพื่อกำหนดกรอบความชัดเจนของอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นกับรัฐบาลกลาง

- ยกเลิกกฎหมายหรือระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

- ปรับเปลี่ยนทัศนคติของภาครัฐให้เข้าใจและเคารพสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตามรัฐธรรมนูญ การตัดสินใจในใด ๆ ของภาครัฐจะต้องคำนึงถึงกรอบ กติกาตามรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัด

มาตรา ๕๖ สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

ปัญหาและอุปสรรค

- ปัญหาที่พบคือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค(สคบ.) เกรงว่าจะสูญเสียฐานะและบทบาทเมื่อมีองค์การอิสระเกิดขึ้นจึงคืนรันทกช่องทางที่จะรักษาฐานะเดิม โดยการพยายามดึงเอาองค์การอิสระผู้บริโภคมาควบรวมกับ สคบ. ทำให้แนวทางการผลักดันองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ มีความเห็นและแนวทางที่แตกต่างขัดแย้งกัน

- กระบวนการรวบรวมรายชื่อประชาชน ๕๐,๐๐๐ รายชื่อประสบความยากลำบากมาก เนื่องจากตามกฎหมายมาตรา ๑๗๐ ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายระบุให้ประชาชนต้องนำทั้งสำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาบัตรประชาชนมาประกอบ และต้องเป็นผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น นอกจากนี้ ประชาชนยังต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ผลักดันให้รัฐสภาตรากฎหมายของค์กรอิสระผู้บริโภค ตามมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญ โดยมีหลักการ

๑. ให้เป็นองค์กรที่มีความอิสระอย่างแท้จริงจากฝ่ายการเมือง ธุรกิจและราชการ

๒. ในส่วนของสำนักเลขานุการสำนักงาน ควรมีการจัดตั้งขึ้นใหม่และเป็นอิสระจากหน่วยงานบริหาร ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) เป็นต้น

๓. จัดตั้งศาลคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา ๕๗ สิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ

หน่วยงานของรัฐ

ปัญหาและอุปสรรค

แม้ภายหลังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารจะได้วินิจฉัยให้หน่วยงานรัฐเปิดเผยข้อมูลให้กับประชาชนตามที่ยื่นขอ แต่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติหน่วยงานราชการนั้นกลับไม่ดำเนินการตามคำสั่งของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร หรือพยายามสรรหาวิธีข้ออ้างต่าง ๆ เหนียวรั้งที่จะไม่เปิดเผยข้อมูล นอกจากนี้ในบางกรณียังพบว่าขั้นตอนการวินิจฉัยใช้เวลานาน ในขณะที่โครงการของรัฐที่ชาวบ้านคัดค้านกลับเดินหน้าดำเนินโครงการต่อไป แม้ในที่สุดหน่วยงานรัฐจะยอมเปิดเผยข้อมูลก็ตาม แต่ก็ไม่เป็นประโยชน์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น กรณีการคัดค้านโครงการเหมืองแร่โปแตช จังหวัดอุดรธานี

ข้อเสนอแนะ

- ออกกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยให้เป็นองค์กฤษฎีกา ไม่ควรขึ้นกับฝ่ายการเมืองแบบที่เป็นอยู่

- ระเบียบบังคับให้หน่วยงานราชการบริการข้อมูลข่าวสารประชาชนจะต้องมีการตรวจสอบว่าดำเนินการได้จริงหรือไม่

มาตรา ๕๕ สิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ

มาตรา ๖๐ สิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการ

ทางปกครอง

มาตรา ๖๑ สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควร

มาตรา ๖๒ สิทธิฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือ

การละเว้นการกระทำของข้าราชการ

ปัญหาและอุปสรรค

เนื่องจากปัจจุบันรัฐสภายังไม่ได้ตรากฎหมายว่าด้วยการประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๕ มีเพียงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเนื้อหาสาระสำคัญยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ เช่น

- ระเบียบดังกล่าวไม่ได้บัญญัติไว้ว่าต้องรับฟังความคิดเห็นของสาธารณะก่อนตัดสินใจดำเนินโครงการ ทำให้รัฐบาลหลาย ๆ ชุดจะทำกระบวนการประชาพิจารณ์ภายหลังที่รัฐบาลได้ตัดสินใจดำเนินโครงการและเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้ว ที่โรงแยกก๊าซ อำเภอนะ จังหัดสงขลา

- การประชาพิจารณ์แต่ละครั้งพบว่าสัดส่วนของคณะกรรมการไม่ได้รับการยอมรับจากทั้งสองฝ่าย ส่วนใหญ่แต่งตั้งโดยรัฐบาลทำให้ผลสรุปจากการประชาพิจารณ์ไม่ได้รับความน่าเชื่อถือ

- การประชาพิจารณ์ในหลายๆ ครั้งพบว่ากลายเป็นกระบวนการประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ของภาครัฐและของบริษัทเอกชน

ข้อเสนอแนะ

- ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็น

- เร่งออกกฎหมายประชาพิจารณ์เพื่อให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

- เร่งออกกฎหมายลูกที่เกี่ยวข้องกับมาตราดังกล่าวอย่างพร้อมเพรียงกัน เพราะหากออกกฎหมายลูกมารองรับไม่ครบจะส่งผลให้การใช้สิทธิของประชาชนไม่มีประสิทธิภาพพอ เช่น หากประชาชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างแท้จริงการมีส่วนร่วมก็จะมีคุณภาพตามมาด้วย

- ไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ระบุเรื่อง “สิทธิที่อยู่อาศัย” อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน

ปัญหาและอุปสรรค

สถานการณ์การไล่รื้อบ้านชาวบ้านยังคงมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลพวงจากทิศทางการพัฒนาที่มองว่าสลัมเป็นแหล่งเสื่อมโทรมเป็นเหตุของยาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของเมือง ดังนั้นจึงมีความพยายามผลักดันไล่รื้อบ้านชาวสลัมออกไปนอกเมืองตลอดเวลา ส่วนการเข้าซื้อเสนอกฎหมายก็ทำได้ยากลำบาก เพราะชาวสลัมบางคนเป็นแรงงานอพยพไม่มีทะเบียนบ้าน และต้นทุนค่าใช้จ่ายสูงซึ่งชาวบ้านต้องรับผิดชอบกันเอง

ข้อเสนอแนะ

- การผลักดันให้มีการใช้เช่าที่ดินเค็มในราคาถูกในระยะยาว
- ผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. ชุมชนแออัดโดยด่วน
- ระหว่างที่ยังไม่มี พ.ร.บ. ชุมชนแออัด ให้ชะลอการไล่รื้อและการยกเลิกการให้เช่าที่ดินไว้ก่อน และให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดแห่งชาติที่มีสัดส่วนที่เท่ากันระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
- การผลักดันเรื่องสิทธิที่อยู่อาศัยอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญให้ปรากฏเป็นจริง

๒. หมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มาตรา ๗๕ รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน

มาตรา ๗๖ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

- เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการเมือง ให้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายลูกส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสังคมและการเมือง รวมทั้งปรับแก้กฎหมายต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
- ตรากฎหมายแก้ไขระเบียบการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินของรัฐบาล และองค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการกระจายงบประมาณสู่กลุ่มผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะเยาวชน ผู้หญิง ผู้สูงอายุ และคนพิการ

มาตรา ๘๗ รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ

ข้อเสนอแนะ

- สนับสนุนและส่งเสริมการเมืองภาคประชาชนเคียงคู่การเมืองในระบบรัฐสภาเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลและตรวจสอบอำนาจการเมืองในระบบและเพื่อให้การใช้อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและตุลาการเป็นไปเพื่อความเป็นธรรมและความผาสุกของประชาชนในระดับรากหญ้าอย่างแท้จริง

มาตรา ๘๘ รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจได้เอง รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะ

- ปกป้องอธิปไตยของประเทศ โดยการยกเลิกเงื่อนไขข้อตกลงที่ทำไว้กับองค์กรต่างๆ ได้แก่ ธนาคารโลก ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ไอเอ็มเอฟ องค์กรการค้าโลก ซึ่งเปิดทางให้ทุนต่างชาติเข้ามาผูกขาดครอบครองฐานทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

- ปฏิรูปภาคเกษตรกรรม โดยสนับสนุนระบบเกษตรทางเลือกบนฐานเศรษฐกิจพึ่งตนเองแทนการเร่งรัดเกษตรพาณิชย์ขนาดใหญ่เพื่อการส่งออก

- ปฏิรูปโครงสร้างการจัดการทรัพยากร โดยการกระจายอำนาจการทรัพยากรป่าไม้สู่ท้องถิ่น กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม รับรองสิทธิชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำทรัพยากรทางทะเล และทรัพยากรพันธุกรรม

- สร้างระบบการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนแบบองค์รวม และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนที่มีความเฉพาะหลากหลายไปตามภูมิวิเวศ จำแนกขอบเขตการจัดการทรัพยากรตามระบบนิเวศไม่ยึดติดกับเขตการปกครองโดยเป็นการจัดการร่วมกันของชุมชน เช่น ภูมิวิเวศน้ำลุ่มน้ำ ภูเขา ป่าพรุ เป็นต้น

- ปรับทิศทางนโยบายประมงที่มุ่งเน้นแต่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลักสู่แนวทางการจัดการทรัพยากรทางทะเลที่ยั่งยืน รูปธรรมคือการยกเลิกเครื่องมือประมงที่ทำลายทรัพยากรทะเล โดยเฉพาะ อวนรุน อวนลาก และเรือปั่นไฟปลากระตัก

- ยุติการพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงการขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งห้ามมาตรการฟื้นฟูและชดเชยผลกระทบที่เกิดขึ้นกับฐานทรัพยากรของชุมชน สุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

- สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวของเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับนโยบาย แผนและโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐอย่างเป็นจริง

มาตรการด้านกฎหมาย

- แก้ไขกฎหมายป่าไม้ทั้ง ๕ ฉบับ ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญ ได้แก่ พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ และ พ.ร.บ. สวนป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีกระบวนการยกร่างกฎหมายป่าไม้ฉบับใหม่ที่ประชาชนมีส่วนร่วม

- เร่งรัดออก พ.ร.บ. ป่าชุมชนฉบับประชาชนที่รองรับสิทธิในการจัดการทรัพยากรอันมีความหลากหลายไปตามภูมินิเวศและวัฒนธรรม

- ให้แก้ไขกฎกระทรวงว่าด้วยกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช ๒๕๔๒ เพื่อให้ชุมชน และเกษตรกรรายย่อยซึ่งเป็นผู้อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถเข้าไปเป็นตัวแทนในคณะกรรมการพันธุ์พืชตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

- ยกร่างกฎหมายคุ้มครองความปลอดภัยทางชีวภาพโดยประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการควบคุมดูแลการวิจัย ทดลอง และการแพร่กระจายของพืชตัดต่อยีน มิให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของผู้บริโภค

- การกฎหมายประมง ๒๕๕๐ โดยให้มีกระบวนการยกร่างกฎหมายประมงฉบับใหม่ที่ประชาชนมีส่วนร่วม ทั้งนี้โดยเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐

มาตรา ๘๐ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชายเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและความเข้มแข็งของชุมชน คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ข้อเสนอแนะ

ผู้หญิง

- รณรงค์ส่งเสริมให้สังคมตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนที่เท่าเทียมกันของหญิงชาย ปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาที่ตอกย้ำภาพลักษณ์เดิมของผู้หญิง เช่น บทบาทการเป็นผู้ตามหรือผู้หญิงเป็นผู้รองรับภาระในครอบครัว ตลอดจนสร้างภาพลักษณ์ใหม่ของผู้หญิงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

- ส่งเสริมและสร้างมาตรการให้ผู้หญิงได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกระดับ

- จัดสรรงบประมาณของรัฐในการทำงานประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงอย่างเพียงพอ ได้แก่

- การคุ้มครองผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงที่เกิดจากโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ เช่น กรณีผู้ป่วยหญิงโรคเอดส์ที่ตั้งครรภ์และต้องการยาเอชอีที เพื่อระงับการแพร่กระจายสู่ลูก

- การส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานนรณรงค์ที่ต่อเนื่องขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรี

มาตรการด้านกฎหมาย

- การแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบของหน่วยงานรัฐให้เอื้อต่อการเข้าถึงงบประมาณของผู้หญิงตลอดจนจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องต่อความต้องการของผู้หญิง
- ดำเนินงานให้สอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และแผนปฏิบัติการต่อสตรีในทุกรูปแบบ และแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี
- ยกเลิกกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ละเมิดสิทธิและเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง เช่น พ.ร.บ. ชื่อบุคคลที่กำหนดให้หญิงที่สมรสแล้วใช้นามสกุลของสามี เปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ ที่เปิดโอกาสให้สามีข่มขืนภรรยาของตนเอง

เด็ก

- ส่งเสริมให้เด็กต้องรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กอย่างจริงจัง
- ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสถาบันต่าง ๆ ในสังคมให้มีส่วนร่วมในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็ก
- ต้องลงทุนด้านการพัฒนาเด็กอย่างจริงจังและทั่วถึง

มาตรา ๘๑ รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิด

ความรู้คู่คุณธรรม

ข้อเสนอแนะ

- ลดอำนาจในการจัดการศึกษาของรัฐลงและกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังประชาชนองค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชน โดยการสนับสนุนให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพสามารถจัดการศึกษาด้วยตนเองได้ (การศึกษาทางเลือก) ทั้งนี้โดยรัฐให้การสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณและอื่น ๆ ที่เป็นบัพพื้นฐานการศึกษา ๑๒ ปี
- ระบบการศึกษาไม่ว่าจะของรัฐหรือประชาชนต้องมีความหลากหลาย และมีขนาดเล็ก เพื่อง่ายต่อเข้าถึงสภาพปัญหา การจัดการและแก้ไขปรับเปลี่ยนได้อย่างสอดคล้องกับเด็กและชุมชน
- มาตรการและการประเมินคุณภาพต้องมีความหลากหลาย และต้องไม่กีดกันหรือ ปิดกั้นโอกาสในการจัดการศึกษาของครอบครัว หรือสถานการศึกษาที่ไม่ยอมรับมาตรฐานและการประเมินผลของรัฐ
- ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบัน การศึกษาที่ไม่ได้เป็นของรัฐ หากประสงค์จะเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาของรัฐ ต้องสามารถเทียบโอนผลการศึกษาได้ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และวุฒิการศึกษาของสถาบันการศึกษาที่เป็นของประชาชนต้องมีศักดิ์ และสิทธิ์เทียบเท่าของรัฐ สถาบันการศึกษาทางเลือกหรือของประชาชนต้องได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ โดยเฉพาะการศึกษาพื้นฐาน ๑๒ ปี ต้องได้รับงบประมาณโดยตรงไปที่เด็ก โดยจำนวนเฉลี่ยที่เด็กในโรงเรียนของรัฐได้รับ

มาตรการด้านกฎหมาย

- ให้สังคมหรือประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒ ซึ่งแต่เดิมรัฐเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียง ผู้เดียว
- มีกระบวนการที่ทำให้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวดสิทธิ และหน้าที่ทางการศึกษาแห่งชาติ หมวดที่ ๓ ระบบการศึกษา หมวดที่ ๔ แนวทางการจัดการศึกษา สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

มาตรา ๘๒ รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

- สนับสนุนให้เกิดองค์กรบริหารจัดการในเรื่องหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าแห่งชาติ
- รวมกองทุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ เพื่อให้บริการจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

มาตรการด้านกฎหมาย

- ผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. หลักสุขภาพแห่งชาติ
- ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้บริโภค

ความมั่นคงด้านสุขภาพ

- แนวคิดในเรื่องสุขภาพจะต้องขยายจากการให้หลักประกันด้านการรักษาพยาบาล ให้ครอบคลุมการคุ้มครองสิทธิในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี มีความเสมอภาค ไม่เจ็บป่วย ล้มตาย ทุกข์ยาก ถูกเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหงโดยไม่จำเป็น

- ยุติโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม รวมทั้งนโยบายใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความจน ความรุนแรงและความไม่มั่นคงด้านสุขภาพทุกประการ การปฏิรูปการเมืองเศรษฐกิจ นโยบายพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพให้เป็นส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมกลไกการตรวจสอบจากภาคประชาชน ปฏิรูปบริการด้านสุขภาพ ให้มีคุณภาพ เสมอภาค มีคุณธรรม และสอดคล้องกับความต้องการ

- ปรับปรุงบริการด้านการแพทย์ โดยคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและควบคุมกำกับ สร้างทางเลือกด้านการรักษาพยาบาล โดยยอมรับให้มีสถานภาพเท่าเทียมกับการแพทย์แผนตะวันตก

มาตรการด้านกฎหมาย

- การปฏิรูประบบสุขภาพให้ถึงตระหนักรู้ถึงแนวทางที่เป็นการเลือกทางออกเพื่อคนจนจริงไม่ทำให้คนจนจนลงไปอีก รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้
- กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ โดยสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมการดูแลสุขภาพแนวทางอื่น ๆ และการจัดสวัสดิการโดยชุมชน เผยแพร่สิทธิผู้ป่วย เปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

มาตรา ๘๓ รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะ

- ปฏิรูปการกระจายการถือครองที่ดินและปฏิรูปโครงสร้างการจัดเก็บภาษีที่เป็นธรรม

มาตรา ๘๔ รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม แหล่งน้ำ

เพื่อเกษตรกรรม รักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด

ข้อเสนอแนะ

- ปรับปรุงโครงสร้างการจัดการทรัพยากร โดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากร สนับสนุนสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร ทั้งดิน น้ำ ป่า พันธุ์กรรม ทรัพยากรชายฝั่ง และเสริมสร้าง ทางเลือกการพัฒนาการเกษตรโดยองค์กรชุมชนทั้งทางทรัพยากร การเกษตร และเศรษฐกิจ จะเป็นแนวทางการสร้างความมั่นคงยั่งยืนแก่ชุมชนและประเทศ

- ปฏิรูประบบการตลาดผลิตผลทางการเกษตร ปรับปรุงกลไกการทำงานที่สนับสนุน การตลาดสินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกรที่ส่งผลโดยตรงแก่เกษตรกร มีการประกันราคาพืชผลที่เป็นธรรมและ เท่าเทียม การคุ้มครองภาคเกษตรกรรมด้วยการอุดหนุนและแทรกแซงราคาเพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีของ เกษตรกรรายย่อยจะต้องดำรงอยู่

- ปลดหนี้สินของเกษตรกรด้วยการยกเลิกหนี้สินผูกพันที่มีอยู่กับเกษตรกรทั้งหมด เพื่อให้เกษตรกรสามารถฟื้นฟูฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรของตนขึ้นมาอีกครั้ง ภายใต้เงื่อนไขการผลิต ที่มั่นคงและยั่งยืนต่อครอบครัวและชุมชนเกษตร

- ปฏิรูปสถาบันสินเชื่อของเกษตรกรให้เป็นสถาบันการเงินที่ช่วยเหลือและฟื้นฟูฐานะ ทางเศรษฐกิจของเกษตรกรรายย่อยได้จริง ด้วยการปฏิรูปนโยบายการบริหารและการดำเนินงานเพื่อสร้าง ความยั่งยืนและมั่นคงของเกษตรกร โดยเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมบริหารและวางนโยบายการ ให้สินเชื่อการเกษตรส่งเสริมระบบการผลิตที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือฐานทรัพยากรการผลิตของตนเอง

- ปรับทิศทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรม โดยมีเกษตรกรรายย่อยเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้เกษตรกร สามารถพัฒนาระบบการผลิต และระบบเศรษฐกิจการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนจากฐานระดับครอบครัวและ ระดับชุมชนขึ้นมาสู่ระดับบนเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรความหลากหลายของทรัพยากร ชีวิตภาพ และความยั่งยืนของทรัพยากรเพื่อการผลิตทั้งดิน น้ำ ป่า หรือทรัพยากรทางทะเล ธนาคารพัฒนาเอเชีย ในกรณีที่จะกระทบต่อสิทธิประโยชน์และคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานและสังคมส่วนร่วมได้ ตัวอย่างเช่น ขอให้ยกเลิกการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

- ทบทวนตรวจสอบกฎหมายแรงงานและการประกันสังคมที่ใช้บังคับอยู่ เพื่อขยายขอบเขต การคุ้มครองไปสู่สถานประกอบการและลูกจ้างผู้ใช้แรงงานทุกกิจการอย่างเสมอภาคเท่าเทียมและทั่วถึง โดยเฉพาะในกิจการนอกระบบและขนาดเล็ก

- ปฏิรูประบบกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ ให้มีเพียงฉบับเดียวซึ่งคุ้มครองเสรีภาพการรวมตัวของแรงงานภาคเอกชนและภาครัฐวิสาหกิจอย่างเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งการปรับปรุงการคุ้มครองลูกจ้างให้ชัดเจนก้าวหน้ากว่าเดิม เช่น คุ้มครองผู้ก่อตั้งสหภาพแรงงาน ห้ามนายจ้างยื่นข้อเรียกร้องสวนทางและปิดงานเฉพาะส่วนต่อลูกจ้าง เป็นต้น

- พิจารณารับรองอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ ๘๗ ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัวกัน และฉบับที่ ๘๘ ว่าด้วยเรื่องการนำสิทธิในการรวมตัวกันเป็นองค์กรและสิทธิในการเจรจาต่อรองไปปฏิบัติ

มาตรา ๘๕ รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์

มาตรา ๘๖ ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงาน แรงงานเด็ก และแรงงานหญิง ประกันสังคม ค่าตอบแทนให้เป็นธรรม

ข้อเสนอแนะ

มาตรการคุ้มครองสิทธิแรงงานและคุณภาพชีวิต

- มีนโยบายชัดเจนในการปรับค่าจ้างขั้นต่ำให้สูงขึ้นอย่างเป็นธรรม สอดคล้องกับสภาพการณ์ครองชีพของแรงงานด้วยโอกาสระดับต่างจำนวนมาก และส่งเสริมให้สถานประกอบการต่าง ๆ มีโครงสร้างการปรับค่าจ้างเงินเดือนที่มีหลักเกณฑ์ชัดเจนและเป็นธรรม

- ทบทวนมาตรการบังคับใช้กฎหมายแรงงานให้มีประสิทธิภาพเคร่งครัด โดยเชื่อมโยงกับมาตรการส่งเสริมการลงทุน การพิจารณาอนุมัติ อนุญาตให้มีการจัดตั้งโรงงานหรือนิคมอุตสาหกรรมหรืออาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ต้องมีเงื่อนไขชัดเจนเกี่ยวกับการควบคุมให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานและสุขภาพความปลอดภัยในการทำงาน เช่น ให้สิทธิพิเศษยกเว้นภาษีอากรแก่ผู้ลงทุน มีแผนการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานชัดเจน หรือใช้เทคโนโลยีที่สะอาด ปลอดภัยจากมลพิษในกระบวนการผลิตเพิกถอนสิทธิพิเศษหรือสั่งหยุดกิจการชั่วคราวจนกว่าผู้ประกอบการจะปรับปรุงสภาพแวดล้อมสุขภาพความปลอดภัยสูงในการทำงานให้ดีขึ้น เป็นต้น

- ทบทวนยกเลิกเงื่อนไขที่ก่อกวนที่กีดกันนักลงทุนต่างชาติกับสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เช่น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารโลก ธนาคารพัฒนาเอเชีย ในกรณีที่จะกระทบต่อสิทธิประโยชน์และคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานและสังคมส่วนรวมได้

- ทบทวนตรวจสอบกฎหมายแรงงานและการประกันสังคมที่ใช้บังคับอยู่ เพื่อขยายขอบเขตการคุ้มครองไปสู่สถานะประกอบการและลูกจ้างผู้ใช้แรงงานทุกกิจการอย่างเสมอภาคเท่าเทียมและทั่วถึง โดยเฉพาะในกิจการนอกระบบขนาดเล็ก

**มาตรา ๘๓ รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม
ป้องกันการผูกขาดตัดตอน**

ข้อเสนอแนะ

- ผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติองค์กรอิสระผู้บริโภครวม ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ในการให้ความเห็น ในการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค

- ผลักดันให้เกิดกองทุนส่งเสริมและพัฒนาผู้บริโภค เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค และองค์กรผู้บริโภค ในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค

- ขยายขอบข่ายสิทธิผู้บริโภค ๔ ประการ ได้แก่ สิทธิที่จะรวมตัวกันเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค สิทธิที่จะได้รับความรู้ และทักษะที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมจากการโฆษณาและสื่อสารมวลชน สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการพิสูจน์ความผิดภาระในการพิสูจน์ความผิด ถือเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจ สิทธิที่จะได้รับสินค้าและบริการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอันได้แก่ ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ การประกันสุขภาพ ตลอดจนการศึกษาและสุขภาพ

ข้อเสนอเพิ่มเติมจากมาตราต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้

- รัฐต้องส่งเสริมและสร้างหลักประกันความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและบริการจากรัฐ ให้แก่คนจนเมืองอย่างเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

- รัฐต้องสร้างหลักประกันสิทธิในการเป็นพลเมืองและสิทธิในที่ดินทำกินดั้งเดิมแก่ชนเผ่าและชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ และให้ความคุ้มครองในการรับบริการจากรัฐโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ รวมทั้งส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีพื้นฐานของการยอมรับและเคารพในความหลากหลายทางชาติพันธุ์

- รัฐต้องปฏิรูปสื่อของรัฐให้เป็นอิสระและเอื้อต่อสาธารณชน รับรองสิทธิและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการผลิตสื่อการกระจายเสียงภาพ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติปกป้องและคุ้มครองสื่อมวลชนในประเทศจากการครอบงำและยึดครองของสื่อข้ามชาติและสนับสนุนให้เกิดสื่อภาคประชาชนหรือสื่อทางเลือกและการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ภาคประชาชนในทุกระดับ

- รัฐต้องแก้ไขสัญญาที่ทำไว้กับสถาบันการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลผูกมัดให้ประเทศสูญเสียอธิปไตยทางเศรษฐกิจ และมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งการกำหนดการพัฒนาของประชาชน ดำเนินการทางกฎหมายกับผู้มีส่วนร่วมในการทำให้ประเทศสูญเสียอธิปไตยทางเศรษฐกิจและตรากฎหมายที่กำหนดให้การทำสัญญาที่มีผลผูกพันประเทศในด้านต่าง ๆ ต้องผ่านกระบวนการรัฐสภาและประชาพิจารณ์ รวมทั้งร่วมมือกับภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาหนี้ของประเทศ

๓. หมวดกระบวนการนิติบัญญัติภาคประชาชน

มาตรา ๑๗๐ ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน

ปัญหาและอุปสรรค

- ขั้นตอนการรวบรวมรายชื่อ พบว่ากฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ผู้ร่วมลงชื่อต้องนำทั้งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านมาประกอบ ทำให้มีต้นทุนเพิ่มขึ้น
 - ผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะถูกตัดสิทธิไม่สามารถร่วมลงชื่อในการเสนอร่างกฎหมายได้
 - ฐานะของกฎหมายที่เสนอโดยภาคประชาชนนั้นมีความแตกต่างจากการเสนอของ ส.ส. พรรคการเมือง หรือคณะรัฐมนตรี ซึ่งไม่รู้ว่ร่างกฎหมายของประชาชนที่เสนอเข้าสู่สภาจะถูกนำมาพิจารณาเมื่อใด
 - ตามปกติกฎหมายโดยทั่วไปที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของรัฐสภา หากอายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตามร่างกฎหมายทั้งหมดก็จะตกตามไปด้วย
 - เมื่อร่างกฎหมายที่เสนอโดยประชาชนเข้าสู่สภา มักพบว่าพรรคการเมืองและคณะรัฐมนตรีจะเสนอร่างของตัวเองมาประกอบ สภาจะลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งพระราชบัญญัติแต่ละฉบับหรือทั้งหมดรวมกันก็ได้
 - การพิจารณาในวาระที่ ๑ ของสภาไม่มีตัวแทนของประชาชนที่เข้าชื่อกันเสนอร่างกฎหมายไปชี้แจงหลักการเหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างกฎหมายฉบับนั้น ๆ
 - การพิจารณาในวาระที่ ๒ ขึ้นของกรรมาธิการพิจารณาไม่มีตัวแทนของกลุ่มประชาชนผู้เสนอกฎหมายไปร่วมเป็นกรรมาธิการในสัดส่วนที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของประธานสภา
- ข้อเสนอแนะ**

- ทบทวนพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐
- แก้ไขข้อบังคับทั้งของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติหรือการตรากฎหมายให้มากที่สุด

๔. หมวดองค์กรอิสระและการตรวจสอบอำนาจ

๔.๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา

มาตรา ๑๕๖ ถึง มาตรา ๑๕๘

ปัญหาและอุปสรรค

- บุคลากรน้อย งบประมาณน้อยและมีเรื่องร้องเรียนเข้ามามาก ทำให้การพิจารณาข้อร้องเรียนเป็นไปด้วยความล่าช้า
- ยังคิดกรอบความคิดระบบราชการ
- ผลงานยังไม่โดดเด่นด้านหนึ่งนั้นเป็นเพราะไม่มีอำนาจ

- มีความข้อร้องเรียนของประชาชนในลักษณะปิดแคบไม่สนับสนุนหรือสร้างโอกาสให้กับประชาชนในการเข้าถึงองค์กรวินิจฉัยสูงสุดอย่างศาลรัฐธรรมนูญได้ เพราะประชาชนเองไม่มีอำนาจยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้โดยตรง

ข้อเสนอแนะ

- รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณให้พอเพียง
 - ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นองค์กรเดียวที่ทำหน้าที่เป็นช่องทางระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน โดยประชาชนสามารถใช้สิทธิส่งเรื่องไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพื่อให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาควรพิจารณาข้อร้องเรียนในลักษณะที่เป็นการสร้างโอกาสให้กับประชาชนมากกว่าการปิดโอกาส

๔.๒ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มาตรา ๑๕๕ ถึง มาตรา ๒๐๐

ปัญหาและอุปสรรค

- ไม่มีอำนาจในเชิงบังคับ เป็นแค่องค์กรที่นำเสนอปัญหา และข้อคิดเห็นด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

- ต้องมีอำนาจในการดำเนินการ และสั่งการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- มีอำนาจในการระงับหรือยับยั้งข้อพิพาทตลอดจนการละเมิดสิทธิที่เกิดขึ้น

๔.๓ ศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕๕ ถึงมาตรา ๒๗๐

ปัญหาและอุปสรรค

- กระบวนการสรรหาที่ไม่โปร่งใสและเป็นอิสระเพียงพอ
 - สกัดส่วนจากพรรคการเมืองที่ยังมีมากกว่าส่วนอื่น ๆ ได้มีบทบาทโดดเด่น กระทั่งบางครั้งพบว่าสามารถชี้นำกระบวนการสรรหาได้

ข้อเสนอแนะ

- ปรับปรุงกระบวนการพิจารณาคดีให้มีบรรทัดฐานและความน่าเชื่อถือ
 - สร้างบรรทัดฐานวินิจฉัยให้เป็นที่ยอมรับจากสังคม
 - ปรับปรุงจรรยาบรรณตุลาการให้มีมาตรฐานสูงกว่านี้
 - เพิ่มผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ให้มากขึ้น
 - ทำให้กระบวนการสรรหาสร้างการมีส่วนร่วมและความสนใจจากสังคมให้มากที่สุด
- เพื่อสร้างความโปร่งใสในขั้นตอนดังกล่าว

- เขียนคำวินิจฉัยส่วนตัวตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๒๖๗ วรรค ๒ และวรรค ๓ เพื่อสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในคำวินิจฉัยขององค์กรอิสระและให้สังคมสามารถตรวจสอบได้ว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละท่านมีเหตุผลหนักแน่นเพียงพอที่จะรองรับคำวินิจฉัยหรือไม่ หรือวินิจฉัยตามกระแสกดดันหรือการชี้นำจากฝ่ายการเมือง

๔.๔ ศาลปกครอง

มาตรา ๒๗๖ ถึง มาตรา ๒๘๐

ปัญหาและอุปสรรค

- กระบวนการสรรหาที่ไม่โปร่งใสและเป็นอิสระเพียงพอ การไต่สวนคดีมีความล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

- ทำให้กระบวนการสรรหาสร้างการมีส่วนร่วมและความสนใจจากสังคมให้มากที่สุด เพื่อสร้างความโปร่งใสในขั้นตอนดังกล่าว

๔.๖ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มาตรา ๑๕๗ ถึง มาตรา ๓๐๒

ปัญหาและอุปสรรค

- หลักการรับเรื่องร้องเรียนของประชาชน ไม่มีกลไกรายงานความคืบหน้าให้ประชาชนทราบ เจ้าของเรื่องหรือผู้ร้องเรียนต้องติดตามความคืบหน้าเอง

- กระบวนการสรรหาที่ไม่โปร่งใสและเป็นอิสระเพียงพอ

- กรรมการ ป.ป.ช. จะพบบทบาทและความพยายามแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองสูง ตั้งแต่ขั้นตอนกระบวนการสรรหา กระทั่งกระบวนการดำเนินงานขององค์กรเหล่านั้น

- สัดส่วนจากพรรคการเมืองที่ยังมีมากกว่าส่วนอื่น ๆ ได้มีบทบาทโดดเด่น กระทั่งบางครั้งพบว่าสามารถชี้นำกระบวนการสรรหาได้

- กรรมการ ป.ป.ช. แต่ละคนไม่ได้แสดงบทบาทต่อสาธารณชนมากนัก นอกจากออกมาให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนแบบไม่สะท้อนถึงความมีเอกภาพขององค์กรเท่าที่ควร

- กรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่สามารถสร้างเครือข่ายประชาสังคมในการปราบปรามการทุจริตคอร์ปชั่นเชิงรุกได้ โดยเฉพาะการทุจริตแบบใหม่ที่มีความสลับซับซ้อนสูงและอยู่เหนืออำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ช. ในบางครั้ง

ข้อเสนอแนะ

- สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากที่สุด

- สื่อสารกับประชาชนหรือผู้ร้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ

- ไม่ควรเร่งทำงานตามกระแสควรให้ความเท่าเทียมกันในทุกคดี

- ให้กรรมการ ป.ป.ช. ทุกคนเขียนคำวินิจฉัยส่วนตัวและเปิดเผยสาธารณะคล้าย ๆ กับ
กรณีของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

๔.๗ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

มาตรา ๑๓๖ ถึง มาตรา ๑๔๘

ปัญหาและอุปสรรค

- กระบวนการสรรหาที่ไม่โปร่งใสและเป็นอิสระเพียงพอ
- สักส่วนจากพรรคการเมืองที่ยังมีมากกว่าส่วนอื่น ๆ ได้มีบทบาทโดดเด่น กระทั่งบางครั้ง
พบว่าสามารถชี้นำกระบวนการได้
- ยังทำงานในเชิงรุกค่อนข้างน้อย

ข้อเสนอแนะ

- ทำให้กระบวนการสรรหาสร้างการมีส่วนร่วมและความสนใจจากสังคมให้มากที่สุด เพื่อสร้างความโปร่งใสในขั้นตอนดังกล่าว
- ให้ลดสัดส่วนตัวแทนจากพรรคการเมือง
- สร้างเครือข่ายประชาชนการตรวจสอบการเลือกตั้งที่ถาวรเข้มแข็ง ไม่ใช่จัดตั้งกลุ่ม
เฉพาะช่วงเทศกาลการเลือกตั้ง

ส่วนที่ ๒

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรับฟัง
ความคิดเห็นของประชาชนในส่วนที่ ๑ รวม ๔ บท

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

บทที่ ๑

สิทธิ เสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

๑ สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ไว้ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย (มาตรา ๒๖ ถึง มาตรา ๖๕) โดยการใช้อำนาจรัฐขององค์กรรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ด้วยถือว่าศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพเป็นเรื่องที่มนุษย์ มีมาแต่ดั้งเดิมโดยธรรมชาติ ดังนั้น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้ (มาตรา ๒๖ ถึง มาตรา ๒๘) นอกจากนี้ สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญยังได้รับการคุ้มครองจากอำนาจรัฐ ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นๆ ของรัฐ

อย่างไรก็ตาม การอ้างศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ทำได้ครบเท่าที่ ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่ปฏิบัติต่อกฎรัฐธรรมนูญ

สิทธิและเสรีภาพ รวมถึงศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญนั้น สามารถแบ่งเป็นประเภทสำคัญๆ ได้ ๘ ประเภท ดังนี้

๑) สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล (มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗)

๒) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันจากรัฐ (มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสาม และมาตรา ๓๘)

๓) สิทธิและเสรีภาพทางการเมือง (มาตรา ๔๗ มาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๒๔ มาตรา ๑๓๐ มาตรา ๒๑๔ และมาตรา ๓๐๔)

๔) สิทธิและเสรีภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕)

๕) สิทธิที่จะตรวจสอบการกระทำของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา ๕๘ มาตรา ๕๙ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๒)

๖) สิทธิและเสรีภาพในทางความคิดและการแสดงความคิดเห็น (มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒)

๗) สิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่ม (มาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๕) และ

๘) สิทธิอื่นๆ (มาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๕)

จากการรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่ของคณะกรรมการวิสามัญฯ และการตอบแบบสอบถามของประชาชนทั่วประเทศ โดยการออกสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในเรื่องเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (หมวด ๓) ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนั้น ประเด็นส่วนใหญ่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนของรัฐ หรือเป็นเรื่องที่ยังไม่มีกฎหมายลำดับรองออกมารองรับ จึงมิใช่ประเด็นในการที่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยตรง

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้สังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับ พอสรุปเป็นประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑) สิทธิและเสรีภาพทางการเมือง

(๑) มาตรา ๖๘ เรื่อง “หน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” ของประชาชนชาวไทย ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ไทยในต่างประเทศ

ปัญหา

ก) การกำหนดวิธีเลือกตั้งของคนไทยในต่างประเทศ

ข) ปัญหาการทุจริตการเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะ

ก) ยกเลิกสิทธิเลือกตั้งของประชาชนชาวไทยในต่างประเทศ หรือ

ข) ให้อำนาจรัฐเลือกตั้งได้เฉพาะระบบบัญชีรายชื่อ

(๒) การยกเลิกสิทธิเลือกตั้งหรือการให้ประชาชนชาวไทยในต่างประเทศ สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้เฉพาะในการเลือกตั้งทั่วไปเท่านั้น เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ หรือไม่

(๓) สิทธิเลือกตั้งของพระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช

ข้อสังเกต

เมื่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทยในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว ย่อมเป็นเรื่องที่รัฐต้องจัดให้ประชาชนสามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ โดยสะดวกเมื่อมีการเลือกตั้งไม่ว่าในระดับใดก็ตาม

ในส่วนสิทธิเลือกตั้งของพระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช นั้น ต้องพิจารณาถึงสถานภาพของเพศบรรพชิต นอกจากนี้ ควรพิจารณาเรื่องของการชี้แจงเหตุผลของการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อไม่ให้เป็นการเสียดสีสิทธิทางการเมืองต่างๆ

๒) สิทธิในความเสมอภาค

ปัญหา

- ก) ปัญหาเรื่องความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างเพศในสังคม มาตรา ๓๐วรรค ๒
- ข) ปัญหาเรื่องสิทธิและความเสมอภาคทางการศึกษา มาตรา ๔๓
- ค) ปัญหาเรื่องความเสมอภาคในการรับบริการสาธารณสุข การเข้าถึงบริการสาธารณสุข ปริมาณและคุณภาพการให้บริการ มาตรา ๕๒

ข้อเสนอแนะ

- ก) ความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง ควรทำให้เป็นจริงในทางปฏิบัติ
- ข) ปรับมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาในทุกระดับให้มีมาตรฐานที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และขยายการศึกษาภาคบังคับเป็นสิบสองปี
- ค) ปรับมาตรฐานและคุณภาพการบริการสาธารณสุข คุณภาพการรักษา การเข้าถึงการบริการสาธารณสุขของประชาชน

ข้อสังเกต

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ค่อนข้างชัดเจน แต่มีปัญหาในทางปฏิบัติและมีความแตกต่างในเรื่องมาตรฐานค่อนข้างมาก

๓) สิทธิในการได้รับการคุ้มครองดูแลจากรัฐ

ปัญหา

- ก) ปัญหาสิทธิและการให้ความคุ้มครองดูแลเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ ตามมาตรา ๕๓ ถึง มาตรา ๕๕
- ข) ปัญหาสิทธิและเสรีภาพในร่างกายที่ไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลเรื่องคุณภาพชีวิต ความปลอดภัย และสวัสดิการสังคมโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

- ก) รัฐต้องให้การคุ้มครองดูแลเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง
- ข) ปรับโครงสร้างสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมทุกส่วนและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง

ข้อสังเกต

เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ในบางเรื่องยังไม่มีมาตรการกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน เช่น ผู้สูงอายุ ผู้ทุพพลภาพ เด็กหรือเยาวชนที่ไม่มีผู้ดูแล

๔) สิทธิในทรัพย์สินและพื้นที่ทำกิน

ปัญหา

- ก) ปัญหาสิทธิในทรัพย์สิน การครองชีพ และพื้นที่ทำกิน มาตรา ๔๘
 ข) ปัญหาเรื่องสิทธิในการจัดสรรทรัพยากรสิ่งแวดล้อมร่วมกันของท้องถิ่น มาตรา ๕๖

ข้อเสนอแนะ

ก) ให้มีการจัดสรรพื้นที่ทำกินอย่างทั่วถึงและตรงตามกลุ่มเป้าหมาย โดยมีกระบวนการที่รัดกุม

ข) ให้มีการตรากฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดรายละเอียดในเรื่องการจัดสรรทรัพยากรสิ่งแวดล้อมร่วมกันในท้องถิ่น

ข้อสังเกต

มาตรการของรัฐในเรื่องทรัพย์สิน การครองชีพ และพื้นที่ทำกิน รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรสิ่งแวดล้อมร่วมกันของท้องถิ่นนั้น ยังไม่ชัดเจนแน่นอน และยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร

๕) เสรีภาพในการนับถือศาสนา

ปัญหา

เสรีภาพในการนับถือศาสนากับการเสนอให้บัญญัติในรัฐธรรมนูญ ให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ

ข้อเสนอแนะ

ควรบัญญัติให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ จากการสำรวจความคิดเห็นประชาชนทั่วประเทศ เห็นว่า

- ควรระบุ = ๗๐.๕๔%
- ไม่ควรระบุ = ๒๙.๑๘%

ข้อสังเกต

การกำหนดให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ จะเป็นการสร้างความขัดแย้งระหว่างศาสนาหรือไม่

๖) สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ปัญหา

มีการแทรกแซงการเสนอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐ

ข้อเสนอแนะ

ให้สิทธิแก่สื่อมวลชนในการเสนอข้อมูลข่าวสารโดยไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐ

ข้อสังเกต

สื่อมวลชนเป็นกลุ่มอาชีพที่สามารถมีอิทธิพลทางความคิดของประชาชน การให้สิทธิและเสรีภาพแก่สื่อมวลชนต้องมีการควบคุมตรวจสอบหรือกำกับดูแลในระดับที่ไม่เคร่งครัดจนเกินไปและไม่เป็นการให้สิทธิและเสรีภาพจนไร้ขอบเขต

๗) สิทธิในชีวิตร่างกาย

ปัญหา

ก) โทษประหารชีวิต

ข) สิทธิจำเลยในคดีอาญา ที่จะได้รับค่าทดแทนจากรัฐกรณีที่ถูกล้มล้างโดยไม่มีความผิด

ข้อเสนอแนะ

ก) แก้ไขวิธีการลงโทษประหารชีวิต ป. อาญา มาตรา ๑๕ จากกร “เอาไปยิงเสียให้ตาย” เป็น “เอาไปฉีดสารพิษเสียให้ตาย”

ข) ยกเลิกการลงโทษ ประหารชีวิต เพราะการประหารชีวิตไม่ว่าด้วยวิธีใด ย่อมเป็นการทารุณ ไร้มนุษยธรรม ควรเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตแทน

ค) การตีความ และเงื่อนไขการจ่ายค่าทดแทนกรณีที่ถูกล้มล้างโดยไม่มีความผิด

๘) เรื่องอื่นๆ ในหมวด ๓ เรื่อง “สิทธิและเสรีภาพของประชาชน” และ หมวด ๕ เรื่อง

“แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ”

ข้อเสนอแนะ

ก) ควรเร่งรัดให้มีการตราพระราชบัญญัติเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญโดยเร็วที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความในหมวดว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ข) จากแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพประชาชนตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองให้หลักประกันแก่ประชาชนได้เต็มที่ หากปราศจากกฎหมายที่จะบัญญัติให้รองรับและใช้บังคับให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีจะเกิดปัญหาเมื่อมีพระราชบัญญัติเฉพาะ บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ศาลจะใช้บังคับตามพระราชบัญญัตินั้น เนื่องจากมีความชัดเจนแน่นอนกว่ารัฐธรรมนูญซึ่งบัญญัติไว้เพียงหลักการ แต่ยังมีขาดรายละเอียดที่จำเป็นเพื่อใช้บังคับให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ

ค) นอกจากนี้ เรื่องใดๆ ที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้ต้องมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อรองรับ ควรจะได้ศึกษากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในเรื่องนั้นๆควบคู่กันไปในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วย

๒ สิทธิในการมีส่วนร่วมและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทาง การเมืองและการบริหารราชการ

แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในระดับการเมืองและระดับการปกครองเป็นผลมาจากข้อสรุป ๒ ประการ กล่าวคือ สภาพสังคมปัจจุบันไม่เหมาะสมที่จะปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรงที่ประชาชนเป็นผู้ตรากฎหมายเพื่อปกครองตนเองโดยตรง เพราะเหตุที่สังคมมีขนาดใหญ่และสลับซับซ้อนมากขึ้นประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเห็นว่าระบอบประชาธิปไตยโดยทางผู้แทนที่ทุกประเทศใช้อยู่ ยังมีข้อบกพร่องที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่ผู้แทนปวงชนไม่ผูกพันตนและรับผิดชอบต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่กลับต้องผูกพันตนและรับผิดชอบต่อพรรคการเมืองต้นสังกัด จึงปรากฏว่า ในหลายกรณีเจตจำนงผู้แทนปวงชน ไม่สอดคล้องกับเจตจำนงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จึงเกิดแนวคิดระบอบการปกครองแบบผสมผสานระหว่างระบอบประชาธิปไตยโดยตรงและประชาธิปไตยโดยผู้แทน โดยประเทศส่วนใหญ่ซึ่งใช้ระบบประชาธิปไตยโดยผู้แทนในปัจจุบันมักรับรองคุ้มครองสิทธิที่ให้ประชาชน (โดยผ่านกลุ่มองค์กรภาคประชาชนหรือประชาชนแต่ละคน) มีส่วนร่วมในการบริหารประเทศทั้งในทางการเมืองและทางการปกครอง โดยผ่านเครื่องมือกลไกทางกฎหมายซึ่งเดิมเป็นของระบอบประชาธิปไตยโดยตรงมาใช้เสริมหรือแก้ไขข้อบกพร่องของระบอบประชาธิปไตยโดยทางผู้แทน เครื่องมือทางกฎหมายเหล่านี้ที่สำคัญๆ ได้แก่

๑. การออกเสียงประชามติ โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีขอปรึกษาหารือ

๒. การเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในขอบเขตเนื้อหาของหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และหมวด ๕ ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

๓. การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่ง กรณีที่มีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือรัวร้ายผิดปกติ

๔. คุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

๕. การเสนอร่างพระราชบัญญัติ และการยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่

ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญปัจจุบันได้ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิเหล่านี้ทั้งในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญโดยตรงและโดยการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม เมื่อระยะเวลาผ่านไป หลักการและมาตรการที่บัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวนี้สมควรได้รับการพิจารณาทบทวนและแก้ไขเพิ่มเติม โดยมีประเด็นสำคัญๆ ควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑) การออกเสียงประชามติ โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเรื่องที่คณะรัฐมนตรี
ขอปรึกษาหารือ

มาตรา ๒๑๔ เรื่อง “การออกเสียงประชามติโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเรื่อง
ที่คณะรัฐมนตรีขอปรึกษา”

ข้อเสนอแนะ

(๑) แก้ไขผลการออกเสียงประชามติจากเดิม “ให้มีผลเป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่
คณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น” แก้ไขเป็น “ให้มีผลเป็นเด็ดขาดและผูกพันคณะรัฐมนตรี”

เหตุผลที่สนับสนุนการแก้ไข

ก.) คำว่า “การออกเสียงประชามติ” โดยถ้อยคำหมายถึง “การนำกลับมาให้
ประชาชน ให้สัตยาบัน” สถานะทางกฎหมายของการออกเสียงประชามติเทียบเท่ากับ
ลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน

ดังนั้นตามหลักทั่วไป การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยการออกเสียง
ประชามติจึงเป็นการมอบอำนาจตัดสินใจในเรื่องนั้นให้แก่ประชาชนและให้มีผลเด็ดขาด กล่าวคือ
ผลของการออกเสียงประชามติเป็นไปในทางใด รัฐบาลต้องปฏิบัติตามผลของการออกเสียงนั้น

ข.) เป็นมาตรการที่สอดคล้องกับแนวคิดว่าด้วยประชาธิปไตยโดยตรง

ค.) ในอดีตรัฐธรรมนูญของประเทศไทยรวมสามฉบับ คือ ฉบับปีพุทธศักราช ๒๔๘๒
ฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๑๑ และฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๑๗ ได้รับรองสถานะทางกฎหมายของ
ระบบการออกเสียงประชามติในลักษณะอำนาจตัดสินใจเด็ดขาดโดยประชาชน แต่ให้ใช้เฉพาะเรื่อง
การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น

(๒) ระบุประเด็นที่ให้มีการออกเสียงประชามติ จากที่กำหนดไว้กว้างๆ ว่า “กิจการ
ในเรื่องใดที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน” ให้กำหนดให้ชัดเจน
ว่ารวมถึง “การเสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และการยกเลิกฉบับเดิม หรือการแก้ไขเพิ่มเติม
รัฐธรรมนูญ” ด้วย

เหตุผลที่สนับสนุนการแก้ไข

ก.) เป็นไปตามหลักการสากลที่กำหนดว่าเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เช่น
การยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนก่อน

ข.) รัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับ คือฉบับปีพุทธศักราช ๒๔๘๒ ฉบับปีพุทธศักราช
๒๕๑๑ และฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๑๗ บัญญัติให้สิทธิแก่ประชาชนในการออกเสียงแสดง
ประชามติในเรื่องที่เกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

(๓) เปลี่ยนหลักการการริเริ่มให้มีการออกเสียงประชามติจากเดิมเป็น “ดุลพินิจของนายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี” แก้ไขเป็น “ทุกครั้งเมื่อมีกรณีรัฐธรรมนูญกำหนด” (เช่นเมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเมื่อมีการยกเลิก แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับโดยได้รับคะแนนเสียงประชามติข้างมาก)

เหตุผลที่สนับสนุนการแก้ไข

ก.) เพื่อให้เกิดความแน่นอนและให้หลักประกันแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น
ข.) การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญย่อมกระทบต่อประโยชน์ของประเทศและประชาชนอย่างสำคัญ

ค.) หากพระราชบัญญัติฉบับใดตราขึ้น โดยผ่านกระบวนการออกเสียงประชามติ การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ต้องกระทำโดยกระบวนการอย่างเดียวกัน

๒) การเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในขอบเขตเนื้อหาของหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และหมวด ๕ ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๑๓๐ เรื่อง “การเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนห้าหมื่นชื่อ”

ข้อเสนอแนะ

(๑) การเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งควรมีจำนวนน้อยกว่าห้าหมื่นชื่อ

เหตุผลที่สนับสนุนการแก้ไข

ก.) ประชาชนขาดหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในการช่วยยกร่างกฎหมาย เช่นเดียวกับที่รัฐบาลมีสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นผู้ดำเนินการยกร่างกฎหมายให้

ข.) กรณีที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอกฎหมายกันเอง ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก เช่นค่าถ่ายสำเนาเอกสาร ค่าเดินทาง ค่าประชาสัมพันธ์โครงการเสนอร่างกฎหมาย ฯลฯ

(๒) ให้มีมาตรการคุ้มครองร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญ ได้แก่

๒.๑) กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร มีวิธีพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมายเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ตัวแทนประชาชนมีสิทธิเข้าชี้แจงร่างพระราชบัญญัตินั้น ต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ด้วย

๒.๒) หากสภาผู้แทนราษฎร ลงมติไม่รับหลักการแห่งร่างกฎหมายที่เสนอโดยประชาชน ก็ต้องมีมาตรการนำกลับไปให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงประชามติซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

๒.๓) ให้มีมาตรการคุ้มครองในด้านระยะเวลาแก่พระราชบัญญัติที่เสนอโดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้วว่าจะไม่ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด เช่น ๓ ปีหรือ ๕ ปี แล้วแต่ความเหมาะสม

เหตุผลที่สนับสนุนการแก้ไข

ก.) สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยโดยตรง เพราะบางกรณีประชาชนเห็นว่าตนไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากกระบวนการออกกฎหมาย

ข.) เพื่อให้สิทธิในการเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสถานะที่แท้จริงตามรัฐธรรมนูญ

ค.) เพื่อป้องกันมิให้ร่างกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งถูกปฏิเสธจากรัฐสภาได้โดยง่ายในชั้นรับหลักการ

ง.) เพื่อป้องกันมิให้กฎหมายของประชาชนถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกเพิกถอนในภายหลังโดยกฎหมายของรัฐสภาได้โดยง่าย

๓) การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่งกรณีที่มีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือร่ำรวยผิดปกติ

มาตรา ๓๐๓ และมาตรา ๓๐๔ เรื่อง “การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่ง”

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๐๔ โดยลดจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอต่อประธานวุฒิสภาขอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้น้อยกว่าห้าหมื่นชื่อ

เหตุผลที่สนับสนุนการแก้ไข

ก.) เพื่อให้เกิดความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติยิ่งขึ้น

ข.) ลักษณะปัญหาคล้ายกับเรื่องการเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน

๔) การใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๒๖ เรื่อง “บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา”

ข้อเสนอแนะ มี ๒ แนวทาง ดังนี้

๑) ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๒๖ โดยให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งติดต่อกันมากกว่าหนึ่งสมัยหรือไม่จำกัดวาระเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ

๒) ให้สมาชิกวุฒิสภามีวาระการดำรงตำแหน่งได้สมัยเดียวเหมือนกับปัจจุบัน แต่ให้มีระยะเวลามากขึ้น เช่น เก้าปี และให้มีการเลือกตั้งหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนทุกๆหนึ่งในสามคือทุกๆสามปี

เหตุผลที่สนับสนุนการแก้ไข

ก) เนื่องจากประชาชนเป็นเลือกตั้ง ดังนั้นควรให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้วินิจฉัยเลือกผู้สมควรดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาโดยอิสระ

ข) การให้สมาชิกวุฒิสภาต้องพ้นจากตำแหน่งพร้อมกันคราวเดียว อาจทำให้การปฏิบัติหน้าที่ด้านนิติบัญญัติขาดความต่อเนื่อง นอกจากนี้สมาชิกวุฒิสภาชุดเก่าและสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาใหม่ไม่มีโอกาสที่จะถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน หากรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งทุกๆ สามปี จะทำให้มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างสมาชิกวุฒิสภาชุดเก่าและสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

มาตรา ๑๒๕ เรื่อง “หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา”

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๒๕ เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาสามารถแนะนำตนเองและหาเสียงเลือกตั้งได้โดยไม่ต้องรอให้รัฐดำเนินการให้ ซึ่งเท่าเทียมกันหมด

เหตุผลที่สนับสนุนการแก้ไข

เนื่องจากการเลือกตั้งจะต้องมีการแข่งขันกัน ดังนั้นการห้ามการหาเสียงจึงเป็นการขัดกับธรรมชาติของการสมัครรับเลือกตั้งที่ต้องแข่งขันกัน

๕) การเสนอร่างพระราชบัญญัติ และการยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่

ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี

มาตรา ๑๖๕ เรื่อง “ผู้มีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติ”

มาตรา ๑๘๕ และ มาตรา ๑๘๖ เรื่อง “ผู้มีอำนาจยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อ

ลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี”

ข้อเสนอแนะ

ควรกำหนดให้อำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาควรมีมากกว่าที่มีอยู่ปัจจุบัน เช่น มีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติ หรือยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้

เหตุผลที่สนับสนุนการแก้ไข

ก) รัฐธรรมนูญบัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงควรมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกัน

ข) อย่างไรก็ดี หากมีการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมมาตรานี้ สมควรพิจารณาเรื่องแนวคิดและที่มาของสภาสูงประกอบไปด้วยกัน เพราะถ้าหากรัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎรมีที่มาจากแหล่งเดียวกัน และมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกัน อาจต้องตอบคำถามว่าแล้วเหตุใดจึงต้องมีผู้แทนถึงสองสภา

มาตรา ๑๗๒ และมาตรา ๑๗๔ เรื่อง ขั้นตอนการเสนอร่างพระราชบัญญัติและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ”

ข้อเสนอแนะ

ควรเร่งรัดให้กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติให้รวดเร็วขึ้น เช่น

ก) ควรกำหนดระยะเวลาในวาระที่ ๒ ขึ้นการพิจารณาของคณะกรรมการไว้เช่นเดียวกับในชั้นวุฒิสภา

ข) ควรลดขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเหลือเพียง ๒ วาระ คือขั้นรับหลักการและพิจารณาเรียงมาตรา กับขั้นพิจารณาให้ความเห็นชอบ (ขั้นที่ ๓)

ค) ร่างพระราชบัญญัติที่มีความสำคัญน้อย หรือเป็นร่างพระราชบัญญัติเชิงรูปแบบ เช่น เปลี่ยนชื่อหน่วยงาน ขุดลอกหน่วยงาน การเวนคืนที่ดิน ควรมีวิธีการพิจารณาที่รวดเร็วขึ้น

เหตุผลที่สนับสนุนการแก้ไข

เพื่อให้กระบวนการนิติบัญญัติมีประสิทธิภาพ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทันต่อความจำเป็นของสังคมยิ่งขึ้น

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

บทที่ ๒

โครงสร้าง อำนาจและหน้าที่ของสถาบันการเมือง

สถาบันการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

๑ รัฐสภา

๑) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาควรเป็นประธานรัฐสภา

แต่เดิมบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ได้บัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภามาจนถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา โดยเหตุผลเพื่อให้เป็นประชาธิปไตยเนื่องจากสมาชิกวุฒิสภามีได้มาจากการเลือกตั้ง แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยตรงเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเด็นว่าประธานสภาใดควรเป็นประธานรัฐสภาจึงเป็นประเด็นที่น่าจะได้มีการพิจารณาใหม่ ว่าเมื่อสมาชิกรัฐสภาต่างก็มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง ประธานสภาใดควรเป็นประธานรัฐสภา ซึ่งเรื่องนี้อาจมีการพิจารณาได้สามแนวทางคือ

ก. ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา

ข้อเสีย คือประธานสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมือง ทำให้มีปัญหาเรื่องความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานรัฐสภา นอกจากนี้แล้ว เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภามีวาระขึ้นต่ำสูงกว่า (๔๐ ปี) มีวาระการดำรงตำแหน่งนานกว่า มาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั้งจังหวัด เป็นผู้เลือกหรือให้ความเห็นชอบตัวบุคคล ไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ จึงไม่น่าให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา

ข. ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา

ข้อเสีย คือวุฒิสภามีเสียงน้อยกว่าสภาผู้แทนราษฎร การเป็นประธานจึงเป็นประธานที่เท่ากับว่ามาจากเสียงข้างน้อย การทำหน้าที่อาจมีปัญหาได้บ้าง

ค. ไม่มีประธานรัฐสภา

เป็นทางเลือกที่จะมีปัญหาอย่างมาก เนื่องจากรัฐธรรมนูญหลายมาตรา กำหนดให้มีประธานรัฐสภา ไม่เช่นนั้นต้องแก้รัฐธรรมนูญในประเด็นเหล่านี้ด้วย นอกจากนี้แล้ว จะต้องมีประธานรัฐสภาเพื่อทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภา และเป็นประธานในที่ประชุมร่วมกันระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

๒) การตั้งคณะกรรมการร่วมกันของทั้งสองสภาในกระบวนการนิติบัญญัติ เมื่อคณะกรรมการร่วมกันมีมติอย่างไรแล้ว ควรให้ทั้งสองสภามีมติเห็นชอบตามมติของคณะกรรมการร่วมกันหรือไม่

ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๕ (๓) ถ้าวุฒิสภาแก้ไขร่างพระราชบัญญัติแล้วสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขดังกล่าว ให้ทั้งสองสภาแต่งตั้งบุคคลมีจำนวนเท่ากันประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกัน เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น ซึ่งถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบตามมติของคณะกรรมการร่วมกัน ก็จะมีผลเป็นการยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้น ซึ่งมาตรา ๑๗๕ บัญญัติว่า ในกรณีนี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณา ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจมากกว่าวุฒิสภามาก คือถึงแม้จะเปิดโอกาสให้วุฒิสภาได้แก้ไขร่างพระราชบัญญัติได้ แต่สุดท้ายแล้วสภาผู้แทนราษฎรก็สามารถใช้เสียงข้างมากยืนยันร่างเดิมของตนได้ ซึ่งเท่ากับว่าวุฒิสภาไม่มีบทบาทอะไรเลย ในกรณีนี้ นอกจากทำให้ร่างพระราชบัญญัติผ่านรัฐสภาช้าลงเท่านั้น

ประเด็นที่พิจารณาคือว่าควรให้วุฒิสภามีบทบาทมากขึ้นหรือไม่ เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญปัจจุบันให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเช่นเดียวกัน สำหรับข้อเสนอว่าเมื่อคณะกรรมการร่วมกันมีมติอย่างไรแล้วให้ทั้งสองสภามีมติตามนั้น อาจไม่ชอบด้วยกระบวนการนิติบัญญัติของประเทศเสรีประชาธิปไตยโดยทั่วไป หรือไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการมีคณะกรรมการ เพราะคณะกรรมการเสมือนเป็นคณะทำงาน เมื่อคณะทำงานมีมติอย่างไรแล้ว ยังต้องเสนอให้สภาที่เป็นผู้แต่งตั้งพิจารณาลงมติ ทางเลือกที่เป็นไปได้คือ ให้ทั้งสองสภาเป็นผู้พิจารณาร่วมกันว่า จะรับร่างตามข้อเสนอของคณะกรรมการร่วมกันหรือไม่ โดยเป็นการพิจารณาร่วมกัน ถ้ารับก็เป็นอันว่าผ่าน ถ้าไม่รับก็ให้ตกไป

๒ สภาผู้แทนราษฎร

๑) ปัญหาเรื่องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน

ในเรื่องนี้จำต้องแยกพิจารณาเป็นสองประเด็นคือ

ก. ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรต้องสังกัดพรรคการเมือง

หรือไม่

ในระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่นั้น พรรคการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นในการทำหน้าที่สร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเป็นหน่วยที่เชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับรัฐ โดยในทางปฏิบัติคือ คัดเลือกสรรหาผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง และนำเสนอนโยบายให้ประชาชนพิจารณา ถึงแม้ว่าพรรคการเมืองจะเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับระบอบประชาธิปไตย แต่ในการสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนนั้น พรรคการเมืองไม่ควรจะเป็นผู้ผูกขาดเป็นผู้ดำเนินการแต่ผู้เดียว ในประเทศประชาธิปไตยโดยเฉพาะทางตะวันตกโดยทั่วไป จึงไม่กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมือง เพื่อไม่ให้พรรคการเมืองผูกขาดการเลือกตั้ง และไม่ให้มีการจำกัดสิทธิของประชาชนที่ประสงค์จะลงเลือกตั้ง แต่ไม่ประสงค์จะสังกัดพรรคการเมืองใด ในประเทศไทยนั้น ด้วยปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล และความไม่มีวินัยของสภาผู้แทนราษฎร ที่เป็นอิสระ ทำให้มีการกำหนดให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องสังกัดพรรคการเมืองตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ฉบับปี พุทธศักราช ๒๕๑๗ เป็นต้นมา โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้มีเงื่อนไขมากขึ้นด้วยการกำหนดให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องสังกัดพรรคการเมืองอย่างน้อย ๕๐ วันก่อนถึงวันเลือกตั้ง โดยมีเหตุผลเพื่อป้องกันการย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในช่วงก่อนหน้าการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและต้องการให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง

การมีบทบัญญัติดังกล่าวถึงแม้จะมีข้อดี แต่ทำให้พรรคการเมืองผูกขาดการเลือกตั้ง ซึ่งขัดกับหลักเสรีประชาธิปไตยของประเทศประชาธิปไตย จึงควรที่จะยกเลิกบทบัญญัตินี้เสีย ซึ่งในทางปฏิบัติไม่น่าจะมีผู้สมัครอิสระชนะการเลือกตั้งมากนัก เนื่องจากระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยได้มีการพัฒนามากขึ้น และประชาชนเริ่มมีพฤติกรรมเลือกนายกรัฐมนตรีโดยผ่านการเลือกพรรคการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ดังนั้น ส.ส. ที่ไม่สังกัดพรรคถ้าไม่ดีเด่นจริงๆ ไม่น่าจะได้รับการเลือกตั้งเข้ามาโดยง่าย ปัญหาความไร้วินัยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองที่เคยเกิดขึ้น ไม่น่าจะเกิดขึ้นอีกจนเป็นปัญหาดังเช่นในอดีต สำหรับประเด็นเรื่องการสังกัดพรรคไม่น้อยกว่า ๕๐ วันจะได้กล่าวเป็นประเด็นต่อไป

ข. ถ้าผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยังควรต้องสังกัดพรรคการเมือง ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรต้องสังกัดพรรคการเมืองกี่วันก่อนถึงวันเลือกตั้ง

กรณีที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแล้ว ต้องการย้ายไปลงสมัครในสังกัดพรรคการเมืองอื่น เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาแยกต่างหาก มาตรการ ๕๐ วันนั้นเป็นมาตรการป้องกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่าย้ายพรรคก่อนหน้าการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งถ้าพิจารณาเห็นว่าเป็นประโยชน์ ก็ให้คงไว้ต่อไปได้ แต่ให้ใช้บังคับเฉพาะแต่กรณีผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่แล้วเท่านั้น ไม่ให้ใช้บังคับกับผู้สมัครใหม่ ซึ่งถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่า ไม่ประสงค์จะลงสมัครในพรรคการเมืองเดิม แต่ระยะเวลาเหลือไม่ถึง ๕๐ วัน ก็ต้องลงสมัครอิสระ ส่วนหลังจากได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วจะขอสังกัดพรรคใด ก็เป็นเรื่องที่อาจทำได้หลังจากนั้น

๒) การให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นรัฐมนตรีในขณะเดียวกันไม่ได้สมควรแก้ไขหรือไม่

รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๐๔ บัญญัติว่า นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันไม่ได้ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันถัดจากวันที่ครบสามสิบวันนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญคือ เพื่อเป็นการแยกหน้าที่ของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไปเป็นรัฐมนตรีก็ไม่ต้องทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปพร้อมกันอย่างที่เคยเป็นมาซึ่งมีปัญหาเรื่องประสิทธิภาพในการทำงาน และเป็นข้อดีของบทบัญญัตินี้ แต่ข้อเสียคือ ถ้ามีการปรับคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีที่เคยเป็น ส.ส. มาก่อนและถูกปรับออก จะไม่มีตำแหน่งทางการเมืองเหลืออยู่เลย เนื่องจากพ้นจากตำแหน่ง ส.ส. ไปแล้ว จึงนำพิจารณาข้อดีและข้อเสียว่า สมควรจะได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นนี้หรือไม่

๓. วุฒิสภา

๓.๑) อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

(๑) สมาชิกวุฒิสภาควรมีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการนิติบัญญัติมากขึ้นหรือไม่

ก. วุฒิสภาควรมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอกฎหมายหรือไม่

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ไม่ได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการเสนอกฎหมาย เนื่องจากมาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่งบัญญัติว่า ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้แต่โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือคณะรัฐมนตรี หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน ตามมาตรา ๑๖๐ เท่านั้น การที่สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการเสนอกฎหมาย ก็เพราะเป็นไปตามหลักการแต่เดิมว่า “วุฒิสภาควรมีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมาย หรือพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้วเท่านั้น” ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาแบบสองสภาโดยทั่วไป

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเป็นครั้งแรก โดยกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างไปจากสภาผู้แทนราษฎร คือให้ทำหน้าที่เป็น “สภาตรวจสอบ” ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญได้แก่ การให้ความเห็นชอบบุคคลไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆของรัฐ เป็นประการที่หนึ่ง และประการที่สองอำนาจในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรระดับสูงอื่นๆ ของรัฐ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ดำรงตำแหน่งนั้นมีพฤติการณ์ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ตามมาตรา ๓๐๓

สำหรับการเสนอกฎหมายนั้น เป็นเรื่องของการให้อำนาจ หรือจำกัดอำนาจฝ่ายบริหารในการปฏิบัติตามนโยบาย ในระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาแบบสองสภาอำนาจหน้าที่ในการเสนอร่างกฎหมายจึงจำกัดให้เป็นอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งรับผิดชอบทางการเมืองต่อประชาชน และเป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรี และเป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรี ซึ่งรับผิดชอบทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร ขณะที่สมาชิกวุฒิสภาไม่ได้เป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรี จึงไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในการให้อำนาจหรือจำกัดอำนาจฝ่ายบริหารด้วยการเป็นผู้เสนอกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้วุฒิสภามีหน้าที่อื่นคือ การเป็น “สภาตรวจสอบ” ซึ่งเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ที่ใช้โดยมิชอบ มิได้เป็นการตรวจสอบในทางนโยบาย การที่จะให้สมาชิกวุฒิสภาเสนอกฎหมายได้ จะเป็นการเปลี่ยนแปลงให้วุฒิสภาต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องนโยบายและเรื่องการเมือง ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทที่ไม่น่าจะสอดคล้องต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

ถ้าจะให้สมาชิกวุฒิสภาเสนอร่างกฎหมายได้ อาจเป็นเพียงเรื่องยกเว้นเท่านั้น ซึ่งกรณียกเว้นที่น่าจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญคือ ร่างกฎหมายที่วุฒิสภาจะเสนอได้จะต้องเป็นร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเท่านั้น ซึ่งได้แก่ ร่างกฎหมาย หรือร่างแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตั้ง ให้ความเห็นชอบตัวบุคคลไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๓๐๓ ซึ่งได้แก่ ร่างแก้ไขกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของวุฒิสภามาตรา ๓๐๓ เท่านั้น ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องอื่นใดนอกจากนี้ไม่เป็นการสมควรที่สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการเสนอได้

**ข. วุฒิสภาควรมีอำนาจในการแก้ไขในหลักการของร่างกฎหมายที่สภาผู้แทนราษฎร
ได้ให้ความเห็นชอบแล้วหรือไม่**

ด้วยเหตุผลเดียวกันกับประเด็นว่า สมาชิกวุฒิสภาไม่ควรมีอำนาจในการเสนอ
ร่างพระราชบัญญัติ วุฒิสภาจึงไม่ควรมีอำนาจในการแก้ไขในหลักการของร่างพระราชบัญญัติ
ที่สภาผู้แทนราษฎร ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว เช่นเดียวกัน

(๒) วุฒิสภาควรทำหน้าที่ในการประเมินผลงานรัฐบาลด้วยหรือไม่

ในระบบรัฐสภานั้น รัฐบาลมาจากเสียงข้างมากของสภาผู้แทนราษฎร และเป็นผู้
ควบคุมตรวจสอบรัฐบาลในทางการเมือง ด้วยการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ในประเทศที่ใช้ระบบ
รัฐสภาแบบสองสภา สภาสูงหรือวุฒิสภาจะทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายที่สภาผู้แทนราษฎรให้
ความเห็นชอบแล้วเท่านั้น สำหรับประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้วุฒิสภามี
อำนาจหน้าที่เป็น “สภาตรวจสอบ” แต่การเป็นสภาตรวจสอบนี้ มีอำนาจในเรื่องของการแต่งตั้ง
การให้ความเห็นชอบตัวบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ และการถอด
ถอนเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบตามมาตรา ๓๐๓ เท่านั้น มิได้เป็นการ
ตรวจสอบทางการเมือง ซึ่งก็ชอบด้วยเหตุผลเนื่องจากวุฒิสภาไม่ได้เลือกนายกรัฐมนตรี รัฐบาลจึง
ไม่ต้องรับผิดชอบทางการเมืองต่อวุฒิสภา

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้ให้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมการ
บริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรด้วย ตามมาตรา ๑๘๒ แต่อำนาจนั้นมี
แต่เพียงการตั้งกระทู้ถาม ตามมาตรา ๑๘๓ และการเปิดอภิปรายทั่วไป “เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลง
ข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน” ตามมาตรา ๑๘๖ โดยการ
อภิปรายนี้จะไม่มีการลงมติดังเช่นการอภิปรายไม่ไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสอดคล้องกับ
ระบบรัฐสภาแบบสองสภา บทบาทในการตั้งกระทู้ถามและการเปิดอภิปรายทั่วปดังกล่าว นับว่า
เป็นอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญได้ให้แก่วุฒิสภาในการประเมินผลงานรัฐบาลในระดับหนึ่งแล้ว

**(๓) วุฒิสภาควรมีอำนาจลงมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยไม่ขึ้น
ต่อการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติว่าข้อกล่าวหา
มีมูลหรือไม่**

ระบบการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่งตามมาตรา ๓๐๓
ถึง มาตรา ๓๐๖ นั้น เป็นระบบที่เรียกว่า impeachment ที่ประเทศไทยรับมาจากประเทศ
สหรัฐอเมริกา เป็นการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยสภาสูงเมื่อเกิดข้อเท็จจริงว่าได้มี
การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนี้แตกต่างจากการลงมติ
ไม่ไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎรในหลายประการ ที่สำคัญที่สุดคือการลงมติไม่ไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎร

นั้น เป็นเรื่องทางการเมือง และความรับผิดชอบทางการเมืองของรัฐบาลต่อสภาผู้แทนราษฎร การลงมติไม่ไว้วางใจซึ่งมีผลเท่ากับเป็นการถอดถอนนั้น ไม่จำเป็นต้องมีการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือไม่จำเป็นว่าข้อกล่าวหาต้องมีมูลแต่อย่างใด ถ้าฟังเพียงเปิดให้มีการอภิปราย จากนั้นก็ลงมติไม่ไว้วางใจได้เลย ส่วนการถอดถอนแบบ impeachment นั้น มิใช่การถอดถอนโดยใช้แต่ความเห็น และเสียงข้างมาก และมีเรื่องทางการเมือง แต่เป็นการถอดถอนเมื่อพบว่ามิพพฤติการณ์ร้ายชัดปกติ ส่อไปในทางทุจริต ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ซึ่งเป็นอำนาจเฉพาะของวุฒิสภาในประเทศทั้งหลายที่มีระบบ impeachment การที่วุฒิสภาจะลงมติ ถอดถอนได้จึงต้องมีการไต่สวนก่อน และต้องปรากฏว่าข้อกล่าวหาจะมีมูลจึงจะถอดถอนได้ ดังนั้น จึงสมควรแล้วที่ต้องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติได้ไต่สวนข้อกล่าวหา เสียก่อน และเมื่อไต่สวนแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช.ควรส่งเรื่องมาให้วุฒิสภาพิจารณาตัดสิน

(๔) ปัญหาเรื่องความเป็นกลางของวุฒิสภา และการถูกรอบงำโดยฝ่ายบริหาร

ด้วยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่จะให้มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ ควบคุมฝ่ายบริหาร ซึ่งมาจากการแต่งตั้ง การให้ความเห็นชอบของวุฒิสภา และให้วุฒิสภามีอำนาจ ในการลงมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่งเมื่อมีความผิดต่อตำแหน่ง หน้าที่หรือใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ ซึ่งเป็นการควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหารที่แยกกันเด็ดขาด จากการควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหารโดยสภาผู้แทนราษฎร โดยการลงมติไม่ไว้วางใจ อันเป็นการ ตรวจสอบถ่วงดุลทางการเมืองตามระบบรัฐสภา ที่ให้ฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบทางการเมืองต่อ สภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญจึงประสงค์ให้วุฒิสภาเป็นอิสระจากความเป็นฝักฝ่ายทางการเมืองใน ลักษณะของฝ่ายค้านฝ่ายรัฐบาล รัฐธรรมนูญจึงห้ามไม่ให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาสังกัดพรรค การเมือง แต่ในทางปฏิบัติปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยที่มีความเกี่ยวพัน ทางใดทางหนึ่งกับรัฐบาล จนทำให้ดูเหมือนว่ารัฐบาลปัจจุบันสามารถครอบงำวุฒิสภาได้ ดังนั้นจึง เป็นเรื่องที่ชอบด้วยเหตุผลที่จะ ได้มีการหยิบยกประเด็นนี้ขึ้นมาพิจารณาว่าทำอย่างไรวุฒิสภาจึง สามารถเป็นกลางจากความเป็นฝักฝ่ายทางการเมืองในลักษณะของฝ่ายค้านฝ่ายรัฐบาลได้อย่างแท้จริง

แต่เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ออกจะขัดกับธรรมชาติของสภาที่มีสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง ในประเทศที่มีระบบสองสภา เช่น สหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สมาชิกวุฒิสภา ส่วนแต่สังกัดพรรคการเมือง แต่เมื่อประเทศไทยเลือกกระบบที่ให้วุฒิสภา ทำหน้าที่เลือกตัวบุคคล และการให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และให้มีอำนาจลงมติถอดถอน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ โดยให้วุฒิสภาเป็นกลางทางการเมือง เพื่อให้ทำหน้าที่คัดสรรตัวบุคคลไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และการใช้อำนาจถอดถอน

ได้อย่างเป็นกลางจากความเป็นฝักใฝ่ของพรรคการเมือง จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องหามาตรการแก้ไข ปัญหาความไม่เป็นกลางทางการเมืองของวุฒิสภา หรือปัญหาการครอบงำวุฒิสภาโดยฝ่ายบริหาร ซึ่งลำพังเพียงแต่การห้ามไม่ให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาสังกัดพรรคการเมือง เป็นที่เห็นได้ในทางปฏิบัติแล้วว่า ไม่เพียงพอต่อการประกันให้วุฒิสภามีความเป็นกลางทางการเมือง

แต่การที่จะให้สมาชิกวุฒิสภามีความเป็นกลาง โดยไม่ให้ฝักฝ่ายกับพรรคการเมือง นั้นเป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก เนื่องจากการฝักใฝ่พรรคการเมืองหรือฝักใฝ่รัฐบาลเป็นเรื่องภายในจิตใจของสมาชิกวุฒิสภา และในประเทศที่มีสองสภา ต่างก็ให้สมาชิกวุฒิสภาสังกัดพรรคการเมืองได้ทั้งสิ้น

ทางหนึ่งที่น่าจะเป็นไปได้คือ การบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่า สมาชิกวุฒิสภา ต้องเป็นกลางทางการเมืองจากฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ถ้าสมาชิกวุฒิสภาคนใดไม่มีความเป็นกลาง ให้ถือว่ามีความผิด ทั้งนี้อาจมีกลไกบางอย่างควบคุม เช่น สมาชิกวุฒิสภาจำนวนหนึ่ง หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนหนึ่ง อาจเข้าชื่อกันร้องขอให้วุฒิสภาพิจารณา ถ้าปรากฏว่าสมาชิกวุฒิสภาคนหนึ่งคนใด มีพฤติกรรมในทางใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่เป็นกลางทางการเมือง จากฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวขึ้น ก็ให้ประชาชนเป็นผู้ชี้ขาด ด้วยกระบวนการเลือกตั้งใหม่

๓.๒) วาระการดำรงตำแหน่งของวุฒิสภา

(๑) ควรแก้ไขให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งใหม่ได้อีกครั้งหนึ่งหรือไม่ โดยมีให้ดำรงตำแหน่งเกินกว่า ๒ วาระหรือ ๑๒ ปี

รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๖ (๓) กำหนดว่าผู้ที่เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาจะลงเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาอีกครั้งติดต่อกันไม่ได้ เหตุผลคือเพื่อให้สมาชิกวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ตามกำลังสติปัญญา โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าประชาชนจะเลือกเข้ามาอีกหรือไม่ ซึ่งจะแตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะทำงานโดยคำนึงถึงการชนะเลือกตั้งในครั้งต่อไป สมาชิกวุฒิสภามีฐานะเป็นสภาตรวจสอบ และควรเป็นกลางทางการเมืองในลักษณะฝ่ายค้านฝ่ายรัฐบาล จึงควรได้ทำหน้าที่โดยอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง มากกว่าถูกใจประชาชน หากให้สมาชิกวุฒิสภาลงเลือกตั้งได้อีกสมัยย่อมที่จะขัดต่อเจตนารมณ์นี้ของรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ตามการให้สมาชิกวุฒิสภาลงเลือกตั้งได้อีกสมัยติดต่อกัน โดยห้ามลงเลือกตั้งเกินสองสมัย ก็มีข้อดีคือ ทำให้ผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์การทำงานมาสมัยหนึ่งแล้ว สามารถทำงานให้ประเทศชาติต่อได้อีกสมัย การพิจารณาประเด็นนี้จึงมีข้อดีข้อเสียที่ควรต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

(๒) ให้วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาคราวละ ๖ ปีเช่นเดิม แต่ให้มีการเลือกตั้งใหม่จำนวนกึ่งหนึ่งหรือหนึ่งร้อยคน ทุก ๓ ปี

เหตุผลของข้อเสนอนี้คือ การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง และต้องอาศัยประสบการณ์ การที่สมาชิกวุฒิสภาต้องพ้นจากตำแหน่งพร้อมกันแล้วเลือกตั้งใหม่ทั้งหมด อาจทำให้สมาชิกวุฒิสภาใหม่ต้องเริ่มต้นใหม่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ได้

ประเด็นดังกล่าวนี้อาจไม่ใช่ประเด็นปัญหาในเรื่องของหลักประชาธิปไตย เป็นแต่เพียงเรื่องของประสิทธิภาพในการทำงานของวุฒิสภา และปัญหาที่จะเกิดความยุ่งยากในตอนเริ่มต้น แต่ถ้าวุฒิสภาได้พิจารณาเห็นแล้วว่าระบบดังกล่าวทำให้การทำงานของวุฒิสภามีความต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ต่อประสิทธิภาพของวุฒิสภาอย่างแท้จริง ก็เป็นเรื่องที่น่าจะทำได้

รูปแบบที่น่าจะเป็นไปได้ที่สุดคือให้สมาชิกวุฒิสภาครึ่งหนึ่งจับสลากออกเพื่อเลือกตั้งใหม่เมื่อวาระการทำงานผ่านไปครบครึ่งหนึ่งคือสามปี โดยให้สมาชิกที่จับสลากออกสามารถสมัครรับเลือกตั้งใหม่ได้ จากนั้นก็จะให้เลือกตั้งใหม่ทุกๆ สามปีเมื่อสมาชิกครึ่งหนึ่งอยู่ครบวาระ ๖ ปี ประเด็นสำคัญคือ การให้จับสลากออกครึ่งหนึ่งในสามปีแรกนั้น ทางสมาชิกวุฒิสภาเห็นพ้องต้องกันและยินยอมหรือไม่ ถ้าเสียงข้างมากเห็นพ้องต้องกัน ไม่น่าจะเป็นปัญหาที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงข้างมากจะขัดข้องในการแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นนี้

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

บทที่ ๓

ศาลยุติธรรมและศาลอื่นตามรัฐธรรมนูญ

การศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ ในเรื่องของศาลยุติธรรมและศาลอื่นตามรัฐธรรมนูญ มีประเด็น ดังนี้

๑. ศาลยุติธรรม

(๑) การจัดโครงสร้างองค์กร

ก.ศาลยุติธรรมไม่มีจุดเชื่อมโยงระหว่างศาลกับประชาชน ควรให้วุฒิสภามีส่วนร่วมในการ แต่งตั้งผู้พิพากษาในระดับสูง เช่น ประธานศาลฎีกา หรือไม่

ข.องค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมยังขาดความเหมาะสม โดยเฉพาะการให้มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละชั้นศาล โดยได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการในทุกชั้นศาล (มาตรา ๒๗๔)

ค.องค์คณะผู้พิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีจำนวนไม่เหมาะสม เนื่องจากมีผู้พิพากษามากเกินไป (เป็นปัญหาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคสอง)

(๒) กระบวนการยุติธรรมและการพิจารณาคดีของศาล

ก.การออกหมายจับ หมายขัง หรือหมายค้นของเจ้าพนักงานอื่นตามกฎหมาย เฉพาะที่ให้ออกได้ โดยไม่ต้องผ่านการตรวจสอบจากศาลเป็นการสอดคล้องกับ มาตรา ๒๓๗ และ มาตรา ๒๓๘ ของรัฐธรรมนูญหรือไม่

ข.การที่ศาลเป็นผู้ออกหมายจับ หมายขัง หรือหมายค้น ตามมาตรา ๒๓๗ ของรัฐธรรมนูญมีความเหมาะสมหรือไม่

ค.การพิจารณาคดีต่อเนื่องเป็นระบบการพิจารณาที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว หรือก่อให้เกิด ความล่าช้า ควรจะมีระบบนี้ต่อไปหรือไม่ หากยังคงใช้ระบบการพิจารณาแบบต่อเนื่อง ควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร (มาตรา ๒๔๑)

ง.การนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาครบองค์คณะก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ ควรมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าวเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการพิจารณาคดีของศาลหรือไม่ (มาตรา ๒๓๖)

๒. ศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) ปัญหาการกำหนดระยะเวลาสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก่อนข้างจำกัด โดยกำหนดไว้ ๓๐ วัน (มาตรา ๒๖๑)

(๒) คณะกรรมการสรรหาควรให้พรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ หรือควรให้คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีผู้แทนพรรคการเมืองฝ่ายค้านเป็นองค์ประกอบคณะกรรมการสรรหาด้วยหรือไม่ (มาตรา ๒๕๗)

(๓) องค์ประกอบของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะที่มาจากผู้พิพากษาศาลฎีกาห้าคน มีความเหมาะสมหรือไม่ (มาตรา ๒๕๕)

๓. ศาลปกครอง

(๑) อำนาจของศาลปกครองในการพิจารณาตรวจสอบคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๒) ศาลปกครองมีอำนาจในการควบคุมตรวจสอบเฉพาะองค์กรที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลเท่านั้นหรือไม่ (มาตรา ๒๗๖)

(๓) ควรยกระดับของศาลปกครองให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานสากลเพื่อให้บริการประชาชนได้ อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งควรกำหนดกลไกในการตรวจสอบการบริหารงานของศาลปกครองโดยวุฒิสภา

บทที่ ๔

คณะกรรมการการเลือกตั้งและองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

๑ ระบบเลือกตั้ง

๑.๑ ระบบเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

๑) ปัญหาของระบบเลือกตั้งที่ใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ประชาชนมีเสียงหนึ่งเสียง ด้วยเจตนารมณ์ที่ต้องการให้วุฒิสภามีฐานจากการเลือกตั้งของประชาชนที่ใหญ่กว่าฐานของสภาผู้แทนราษฎร หรืออีกนัยหนึ่งคือให้มีความชอบธรรมทางการเมืองสูงกว่าสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจึงกำหนดให้เขตเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหญ่กว่าเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ด้วยการกำหนดให้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และให้คำนวณจำนวนสมาชิกวุฒิสภาของแต่ละจังหวัด โดยเป็นสัดส่วนตามจำนวนประชากรของแต่ละจังหวัด (มาตรา ๑๒๒ ประกอบกับ มาตรา ๑๐๒ ของรัฐธรรมนูญ) และเพื่อให้ประชาชนทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในจังหวัดใดมีความเสมอภาคกันในเรื่องสิทธิเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้ประชาชนมีเสียงเพียงหนึ่งเสียงเท่ากันหมด ไม่ว่าในจังหวัดของตนเองจะมีสมาชิกวุฒิสภาได้กี่คน

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือว่าระบบเลือกตั้งเช่นนี้ ทำให้ในจังหวัดใหญ่ๆ ที่มีสมาชิกวุฒิสภาหลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพมหานคร ที่มีสมาชิกวุฒิสภาถึง ๑๘ คน คะแนนจะไปกระจุกอยู่ที่คนได้รับเลือกตั้งคนต้นๆ ส่วนคนที่ได้รับเลือกตั้งคนท้ายๆ จะได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนที่น้อยลงไปเรื่อยๆ จนอาจเกิดปัญหาความชอบธรรมได้ ปัญหาความเสมอภาคก็ยังคงมี เพราะถึงแม้จะมีเสียงเดียวเท่ากัน แต่จำนวนสมาชิกวุฒิสภาของแต่ละจังหวัดมีไม่เท่ากัน วิธีการเลือกตั้งที่น่าจะดีที่สุดคือ การใช้ระบบเขตเดียวคนเดียว โดยใช้จังหวัดเป็นฐานในการแบ่ง การคำนวณจำนวนสมาชิกวุฒิสภาของแต่ละจังหวัดให้ใช้วิธีเดิม เมื่อได้จำนวนแล้ว ก็ให้แบ่งเขตเลือกตั้งตามจำนวนสมาชิกวุฒิสภาของเขตนั้น ซึ่งเป็นระบบเดียวกันกับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สำหรับปัญหาว่าต้องการให้เขตเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหญ่กว่านั้น ไม่เป็นปัญหาเพราะสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนทั้งหมด ๒๐๐ คน ขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมีจำนวน ๔๐๐ คน เขตเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภา จึงใหญ่กว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉลี่ยสองเท่าอยู่แล้ว

๒) ปัญหาการห้ามมิให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาสังกัดพรรคการเมือง

ดังได้กล่าวมาแล้วว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีเจตนารมณ์ที่จะให้วุฒิสภาเป็นกลางทางการเมืองในลักษณะของฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน จึงได้บัญญัติห้ามมิให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาสังกัดพรรคการเมือง แต่ในทางปฏิบัติดูเหมือนว่ามีสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยที่ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เป็นที่น่าสงสัยว่าเป็นกลางทางการเมือง หรือฝักใฝ่พรรคการเมืองหรือไม่

ประเด็นพิจารณาคือ ควรให้สมาชิกวุฒิสภาสั่งกักพรรคการเมืองไปเลยดีหรือไม่ หรือให้สั่งกักก็ได้ไม่สั่งกักก็ได้ หรือให้เป็นแบบเดิมคือห้ามสั่งกักพรรคการเมือง ซึ่งได้กล่าวมาแล้ว ในหัวข้อ ปัญหาเรื่องความเป็นกลางของวุฒิสภา และการถูกรวบงำโดยฝ่ายบริหาร

๓) ปัญหาเรื่องการแนะนำตัวผู้สมัคร และข้อจำกัดในการหาเสียงของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๕ กำหนดให้การหาเสียงของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาทำได้แต่เพียง “การแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้ง” เท่านั้น ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการหาเสียงของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา และขัดต่อธรรมชาติของการเลือกตั้ง ที่ต้องมีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ประเด็นที่พึงพิจารณาคือควรให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภามีเสรีภาพมากขึ้นในการหาเสียงหรือไม่

๔) คุณวุฒิของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ควรจบการศึกษาขั้นต่ำระดับใด

ความรู้ความสามารถของบุคคลคนหนึ่ง มิได้ขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว การใช้วุฒิการศึกษาปริญญาตรี เป็นข้อจำกัดในการลงสมัครรับเลือกตั้ง จึงมีปัญหาได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิของผู้มีความสามารถ มีประสบการณ์ ที่ไม่ได้เรียนปริญญาตรี การเพิ่มวุฒิการศึกษาให้สูงไปกว่านี้จึงไม่สมควรอย่างยิ่ง ส่วนวุฒิปริญญาตรีนั้นเป็นประเด็นที่น่าพิจารณาว่าสมควรยกเลิกหรือไม่ หรือจะให้คงไว้ต่อไป

๕) ระยะเวลาในการจัดการเลือกตั้งใหม่เพียงสามสิบวันน้อยเกินไปหรือไม่

การที่รัฐธรรมนูญมุ่งประสงค์ให้การจัดการเลือกตั้งวุฒิสภาต้องทำภายในสามสิบวัน นับแต่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง ด้วยเหตุผลว่า ไม่ต้องการให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาหาเสียงแบบนักการเมือง แต่ให้เป็นเพียง “การแนะนำตัว” ซึ่งสามสิบวันก็น่าจะเพียงพอ ประเด็นเรื่องนี้จำเป็นต้องพิจารณาควบคู่กับประเด็นเรื่องการจำกัดสิทธิของผู้สมัครที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้กระทำได้เพียง “การแนะนำตัว” ถ้าไม่มีการแก้ไขประเด็นนี้ ระยะเวลาที่อาจจะไม่จำเป็นต้องเพิ่มเป็นสี่สิบห้าวัน แต่ถ้าได้มีการแก้ไขให้ผู้สมัครมีสิทธิในการหาเสียงมากขึ้น ก็เป็นเหตุสมควรที่จะมีการขยายเวลาในการจัดการเลือกตั้งใหม่ให้มากกว่าสามสิบวัน โดยอาจให้เป็นสี่สิบห้าวัน ดังเช่นกรณีเลือกตั้งซ่อมตามมาตรา ๑๑๔

๑.๒ ระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑) ปัญหาของระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ

(๑) สมควรที่จะมีการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อต่อไปหรือไม่

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๔๐๐ คน และมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๑๐๐ คน (มาตรา ๙๘) การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อนี้เป็นระบบใหม่ที่ประเทศไทยเพิ่งจะได้มีการนำมาใช้

เป็นครั้งแรก ประเด็นที่มองกันว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไม่มีความใกล้ชิดกับประชาชนทำให้อาจไม่เข้าใจความต้องการของประชาชน ในทางวิชาการนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ว่าจะมาจากการเลือกตั้งระบบใด ควรจะต้องทำหน้าที่ระดับชาติ มิใช่ทำหน้าที่แก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นทางการเป็นด้านหลัก แต่ในทางปฏิบัติก็เป็นหน้าที่ที่ปฏิบัติกันมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการปกครองระดับท้องถิ่นของประเทศไทยยังไม่เข้มแข็งนัก ประชาชนจึงมีความคาดหวังต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเรื่องนี้ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้รับเลือกตั้งใหม่ในสมัยต่อไป ข้อดีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อคือทำให้ได้ตัวบุคคลที่ทำงานระดับชาติได้เต็มที่โดยที่ไม่ต้องกังวลกับการทำหน้าที่บริการประชาชนในเขตเลือกตั้ง และมีข้อดีของระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่ออีกประการที่สำคัญคือ พรรคการเมืองจะต้องแข่งขันกันนโยบายมากขึ้น ซึ่งเป็นผลที่เห็นได้จากการเลือกตั้งที่ผ่านมา ดังนั้นการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อสมควรที่จะต้องมีต่อไป

(๒) จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

ประเทศต้นแบบของการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อที่ประเทศไทยรับมาใช้คือ สหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งสองประเภทเท่ากัน ซึ่งในประเทศอื่นๆ ที่มีการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ก็จะมีหลักการที่คล้ายๆ กันคือจะมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งสองประเภทเท่ากัน หรือ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อน้อยกว่าไม่มากนัก เช่น สาธารณรัฐเกาหลี ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๐๐ คน และให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๒๐๐ คน คำถามว่า ถ้าประเทศไทยสมควรให้มีการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อด้วย ทำไมจึงให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเพียง ๑๐๐ คนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ๕๐๐ คน หรือเพียง ๑ ใน ๕ ขณะที่ประเทศอื่นๆ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๑ ใน ๒ หรือ ๒ ใน ๕

ในตอนร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สสร.) อาจต้องการประนีประนอมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งในขณะนั้นมีจำนวน ๓๕๓ คน ถ้าให้มีสัดส่วน ๑ ใน ๒ หรือ ๒ ใน ๕ ก็จะต้องลดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งจะกระทบต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เดิมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อเพียง ๑๐๐ คน ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มเข้าไปจากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่มีอยู่เดิมนั้น

การให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อเพียง ๑ ใน ๕ จึงดูเหมือนจะเป็นเรื่องการประนีประนอม มากกว่าที่จะมีเหตุผลในทางวิชาการรองรับ เหตุผลที่จะมีบ้างก็คงจะเป็นเรื่องให้สอดคล้องกับการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อเป็นรัฐมนตรีแล้ว ต้องสูญเสียสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้พรรคการเมืองจะส่งตัวบุคคลที่จะให้เป็นรัฐมนตรีลงเลือกตั้งในแบบบัญชีรายชื่อ เพื่อที่จะได้ไม่ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ ในอีกแง่หนึ่งการมีเพียง ๑ ใน ๕ ก็ดูเหมือนจะเป็นการทดลองใช้ ซึ่งเมื่อประเทศไทยได้ทดลองใช้ระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อมาแล้ว น่าจะสมควร ได้มีการพิจารณาว่า ถ้าเห็นสมควรให้ประเทศไทยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อต่อไป น่าจะได้มีการเพิ่มสัดส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อให้เป็น ๑ ใน ๒ หรือ ๒ ใน ๕ ดังเช่นประเทศอื่นๆ หรือไม่

(๓) พรรคการเมืองที่มีสิทธิได้ที่นั่งในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจะต้องได้

คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละห้า

เงื่อนไขร้อยละห้านี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันรับมาจาก ระบบเลือกตั้งของสหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน ประเด็นที่น่าพิจารณาคือว่า เงื่อนไขของสหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน มีข้อยกเว้นคือ ถ้าพรรคการเมืองใดได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๓ คนขึ้นไป ก็จะได้รับสัดส่วนที่นั่งแบบบัญชีรายชื่อด้วย โดยไม่จำเป็นต้องได้คะแนนแบบบัญชีรายชื่อเกินร้อยละห้าขึ้นไป แต่ของประเทศไทยไม่มีข้อยกเว้น ประเด็นนี้พิจารณาได้ว่า ร้อยละห้านี้สูงเกินไปหรือไม่ หรือควรมีข้อยกเว้นดังเช่นสหพันธสาธารณรัฐเยอรมันด้วย ทางหนึ่งคือให้ลดเหลือร้อยละหนึ่ง หรือให้คงร้อยละห้าเท่าเดิม แต่ให้มีข้อยกเว้นกรณีได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนหนึ่ง เช่น ๓ คน ดังเช่นสหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน

๒) ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ดังได้กล่าวมาแล้วในกรณีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา คุณสมบัติปริญญานั้น ไม่ได้เป็นการแสดงถึงความรู้ความสามารถและความเหมาะสมในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนเสมอไป และการให้คุณสมบัติปริญญาคือเป็นเงื่อนไขในการสมัครรับเลือกตั้ง เป็นการจำกัดและตัดโอกาสประชาชนที่ไม่ได้เรียนมหาวิทยาลัย ที่อาจมีความรู้ความสามารถ ประเด็นที่พึงพิจารณาคือ ควรยกเลิกคุณสมบัติปริญญาคือของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่

๓) หน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน

(๑) การกำหนดให้การไปเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่มีความเกรงกลัวหากต้องเสียสิทธิจากการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

การกำหนดให้การไปเลือกตั้งเป็นหน้าที่ อาจมีผลในทางปฏิบัติต่อเมื่อสิทธิที่ประชาชนต้องเสียหากไม่ไปเลือกตั้ง เป็นสิทธิที่สำคัญมากจนประชาชนกลัวเสียสิทธินั้น จึงจะมีผลบังคับให้ประชาชนต้องไปเลือกตั้ง แต่ถ้ากำหนดเช่นนั้น ก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาได้ว่า อาจเป็นการลงโทษที่หนักเกินไป ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๘ กำหนดให้บัญญัติเรื่องการเสียสิทธิไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งก็กำหนดให้สิทธิที่จะเสียเป็นสิทธิที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือสิทธิทางการเมือง ซึ่งประชาชนที่ไม่ไปเลือกตั้งก็ยอมไม่เกรงกลัวจะเสียสิทธิดังกล่าวอยู่แล้ว ดังนั้นในทางปฏิบัติการบังคับให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็นเรื่องล้นหลวม มีประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพิ่มขึ้นแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่การเพิ่มบทลงโทษ โดยให้เสียสิทธิที่มีความสำคัญมากขึ้นก็เป็นสิ่งที่ไม่สมควรคงได้กล่าวมาแล้ว เพราะการเลือกตั้งโดยพื้นฐานเป็นเรื่องของสิทธิ และในระบอบประชาธิปไตยก็ไม่น่าที่จะต้องมีการบังคับให้ใช้สิทธิ

ข้อเสนอแนะ

ควรยกเลิกการกำหนดการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๘

(๒) ปัญหาเรื่องการเลือกตั้งล่วงหน้า และการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากขึ้น รัฐธรรมนูญจึงได้มีการบัญญัติเป็นครั้งแรกว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่ นอกราชอาณาจักร สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้ โดยวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ (มาตรา ๑๐๕ วรรคสอง) ซึ่งกำหนดให้ใช้วิธีการเลือกตั้งล่วงหน้า ที่หน่วยเลือกตั้งกลางสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่นอกเขตเลือกตั้ง (มาตรา ๘๑) และใช้วิธีจัดหน่วยเลือกตั้งในต่างประเทศสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ต่างประเทศ กรณีที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งน้อยกว่า ๕๐๐ คนจึงให้ใช้วิธีการเลือกตั้งทางไปรษณีย์ (มาตรา ๘๔) การให้เลือกตั้งล่วงหน้าที่หน่วยเลือกตั้งกลาง และการจัดหน่วยเลือกตั้งในต่างประเทศ เป็นวิธีการที่ใช้งบประมาณสูง แต่ไม่สะดวกต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยเฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งในต่างประเทศ ที่อยู่ไกลจากเมืองที่เป็นที่ตั้งของสถานทูต ทำให้มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย ไม่คุ้มกับงบประมาณและเวลา ในประเทศที่ให้ประชาชนที่อยู่นอกเขตเลือกตั้งหรืออยู่ต่างประเทศมีสิทธิเลือกตั้งได้นั้น เช่น สหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การเลือกตั้งล่วงหน้า และการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ควรใช้วิธีการเลือกตั้งทางไปรษณีย์ทั้งสิ้น เนื่องจากเป็นวิธีการที่ประหยัดที่สุด และสะดวกที่สุด ทั้งต่อผู้ที่ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ประเด็นพิจารณาคือ หากเห็นควรให้ใช้วิธีการเลือกตั้งทางไปรษณีย์สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่นอกเขตเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ต่างประเทศ ควรกำหนดให้การเลือกตั้งทางไปรษณีย์อยู่ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ เลขหรือไม่ หรือเพียงแต่แก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ เท่านั้น

๒ คณะกรรมการการเลือกตั้ง

๒.๑ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๑) อำนาจหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งและการสืบสวนวินิจฉัยควรแยกออกจากกันหรือไม่

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) “เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น...” (มาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่ง) และมีอำนาจในการ “สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่.... ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้ง....มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” (มาตรา ๑๔๕ (๔)) รวมทั้งมีอำนาจในการ “สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา” (มาตรา ๑๔๕ (๓)) ซึ่งก็คือว่า กกต. เป็นทั้งผู้บริหารการเลือกตั้ง สืบสวนสอบสวน วินิจฉัย และตัดสิน การรวมอำนาจทั้งหมดอยู่ที่ กกต. ทำให้มีปัญหาอย่างน้อยสองประการเกิดขึ้นคือ หนึ่ง ประสิทธิภาพในการทำงานของ กกต. ที่ล่าช้า และสอง ความเที่ยงธรรมในการตัดสิน โดยเฉพาะในกรณีการประกาศผลการเลือกตั้ง และการสั่งให้เลือกตั้งใหม่

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงสมควรพิจารณาว่า ควรให้อำนาจในการจัดการเลือกตั้ง และอำนาจในวินิจฉัยตัดสินแยกออกจากกันหรือไม่ ซึ่งมีสองทางเลือกคือ หนึ่ง ให้ กกต. เป็นผู้จัดการเลือกตั้งเท่านั้น ส่วนการวินิจฉัยตัดสิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการสั่งให้เลือกตั้งใหม่ให้เป็นอำนาจขององค์กรอื่น ซึ่งที่เหมาะสมที่สุดน่าจะเป็นองค์กรฝ่ายตุลาการ เพราะเป็นการใช้อำนาจตุลาการ หรือ สอง ให้หน่วยงานเดิมที่เคยจัดการเลือกตั้งเป็นผู้จัดการเลือกตั้ง โดยให้ กกต. มีอำนาจเฉพาะสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยตัดสินเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ในสองทางเลือกนี้ทางเลือกที่น่าจะเหมาะสมกว่าคือ ให้ กกต. เป็นผู้จัดการเลือกตั้งต่อไป โดยให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยตัดสิน เนื่องจากโดยเจตนารมณ์และโดยชื่อแล้ว กกต. สมควรที่จะเป็นผู้จัดการเลือกตั้ง ส่วนอำนาจวินิจฉัยตัดสินนั้นเป็นอำนาจของฝ่ายตุลาการ จึงควรให้เป็นอำนาจศาล สำหรับประเด็นว่าจะให้ขึ้นศาลได้นั้น อาจเป็นศาลยุติธรรม หรือตั้งเป็นศาลเลือกตั้งที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาคดีเลือกตั้งโดยเฉพาะก็เป็นไปได้

สำหรับอำนาจสืบสวนสอบสวนโดยเฉพาะเมื่อมีการร้องคัดค้านการเลือกตั้งอาจให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กกต. ต่อไปตามเดิม แต่เมื่อถึงการวินิจฉัยตัดสิน ต้องให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาล ดังได้กล่าวมาแล้ว

(๒) การเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๔ วรรคสองกำหนดให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีหน้าที่ควบคุมตรวจสอบพรรคการเมืองและการจัดสรรเงินให้พรรคการเมืองตลอดจนหน้าที่อื่นๆ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองด้วย ประเด็นที่พึงพิจารณาคือควรให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมดูแลพรรคการเมืองหรือไม่ เพราะลำพังเพียงหน้าที่จัดการเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นก็เป็นภาระหน้าที่ที่มากจนทำให้มีประสิทธิภาพได้ยากอยู่แล้ว แต่การโอนหน้าที่กลับไปให้กระทรวงมหาดไทยก็เป็นสิ่งที่ไม่สมควร และการตั้งองค์กรอิสระใหม่ขึ้นมาอีกเพื่อดูแลพรรคการเมืองโดยเฉพาะก็อาจเป็นเรื่องยุ่งยากกว่า จึงสมควรให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดูแลพรรคการเมืองต่อไป แต่ภาระหน้าที่ที่มากเกินไปในการดูแลพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง สมควรที่จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุง ซึ่งเรื่องนี้เนื่องจากมิใช่ประเด็นเรื่องแก้ไขรัฐธรรมนูญ หากเป็นเรื่องการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จึงยังไม่ใช่ประเด็นที่จะกล่าวถึง ณ ที่นี้

ประเด็นที่เกี่ยวข้องและเป็นเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ควรกล่าวถึงอีกประเด็นหนึ่งคือประเด็นว่า รัฐควรให้เงินอุดหนุนแก่พรรคการเมืองหรือไม่ ซึ่งเป็นประเด็นที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๘ ว่ารัฐต้องให้การอุดหนุนเงินแก่พรรคการเมือง ส่วนประเด็นว่าควรจะอุดหนุนแค่ไหน และอย่างไร เป็นประเด็นเรื่องพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

๒.๒ ที่มาของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญกำหนดให้วุฒิสภาเป็นผู้เลือกกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีคณะกรรมการสรรหาแนะนำเสนอรายชื่อให้วุฒิสภาพิจารณา ประเด็นที่พึงพิจารณาคือ

(๑) องค์ประกอบกรรมการสรรหาควรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่

ตามมาตรา ๑๓๘ (๑) กำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหาทั้งหมด ๑๐ คน โดยให้ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคนเลือกกันเองให้เหลือสี่คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มาก และเป็นประเด็นปัญหาว่า ผู้แทนพรรคการเมืองอาจขาดความเป็นกลางเนื่องจากเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงจากการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และอีกประเด็นที่ควรพิจารณาคือ หากในอนาคตพรรคการเมืองมีความเข้มแข็งมากขึ้น การเลือกตั้งทั่วไปอาจเหลือพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ถึงสี่พรรค จึงน่าพิจารณาว่าควรจะต้องตัดผู้แทนพรรคการเมืองออกจากคณะกรรมการสรรหาหรือไม่

(๒) มติของคณะกรรมการสรรหาควรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่

รัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องใช้มติของคณะกรรมการสรรหาสามในสี่ในการเสนอชื่อ (มาตรา ๑๓๘ (๑)) ซึ่งเท่ากับต้องใช้เสียงถึงแปดเสียงจากเสียงทั้งหมดสิบเสียง ทำให้เกิดปัญหาในการคัดสรรตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรคการเมืองจะมีอิทธิพลในการตัดสินใจมาก เพราะเพียงผู้แทนพรรคการเมืองสามคน ไม่ให้ความเห็นชอบกับผู้ใด ถึงแม้ผู้นั้นจะเป็นผู้ที่สุจริตเที่ยงธรรม และมีความเหมาะสม เสียงข้างมากของคณะกรรมการสรรหาที่มีอาจเสนอผู้นั้นให้วุฒิสภาพิจารณาได้ ดังนั้นจึงสมควรพิจารณาว่า ควรจะลดมติในการเสนอชื่อให้เหลือเพียงกึ่งหนึ่ง หรือสองในสาม จะเหมาะสมกว่าหรือไม่

(๓) ควรเพิ่มรายชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งให้วุฒิสภาพิจารณาหรือไม่

มาตรา ๑๓๘ (๑) และ(๒) กำหนดให้คณะกรรมการสรรหาเสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมดห้า และให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนห้าคนมาให้วุฒิสภาเลือกซึ่งวุฒิสภาก็จะต้องพิจารณาเลือกจากรายชื่อของทั้งสิบคนเท่านั้น จึงน่าพิจารณาว่าควรเพิ่มจำนวนชื่อให้มากกว่าสิบคนเพื่อให้วุฒิสภาได้มีโอกาสสรรหาเลือกผู้ที่เหมาะสมเป็นกรรมการการเลือกตั้งได้มากขึ้นพิจารณาหรือไม่

๒.๓ ปัญหาเรื่องการลงมติของ กกต.

มติของคณะกรรมการเลือกตั้งในหลายๆ เรื่องต้องเป็นเอกฉันท์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการประกาศผลการเลือกตั้ง และการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่มีประสิทธิภาพและความล่าช้าในการประกาศผลการเลือกตั้ง และอาจนำไปสู่การใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบของ กกต. บางคนได้ เนื่องจากเสียงเพียงหนึ่งเสียงในคณะกรรมการการเลือกตั้ง

สามารถขัดขวางการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมดได้ แต่เนื่องจากเรื่องนี้ไม่ได้เป็น บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเรื่องที่กำหนดไว้โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยพรรคการเมือง (มาตรา ๘ พรรคสอง) จึงมิใช่เรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเรื่องการแก้ไข พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๒.๔ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๐ กำหนดให้กรรมการการเลือกตั้งมีวาระเจ็ดปี และดำรง ตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ประเด็นที่พึงพิจารณาคือวาระเจ็ดปีนานเกินไปหรือไม่ การที่ รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีวาระนานถึงเจ็ดปีนั้น มีเหตุผลคือ เพื่อให้กรรมการการเลือกตั้งทำงาน ได้ อย่างเต็มที่ และมีอิสระต่อผู้ที่เลือกตนเองคือวุฒิสภา เนื่องจากมีวาระที่อยู่ยาวนานกว่า ซึ่งเป็นมาตรการ หนึ่งในการประกันอิสระให้กับการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่ปัญหาคือ หากคณะกรรมการเลือกตั้งหรือกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งคนใดทำงานไม่มีประสิทธิภาพ แต่มิใช่เป็นเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบอันเป็นเหตุให้วุฒิสภาถอดถอนได้ การเปลี่ยนแปลง ตัวบุคคลจะต้องรอถึงเจ็ดปี อย่างไรก็ตามถ้าได้มีการแก้ไขเรื่องคณะกรรมการสรรหาแล้ว วาระที่ นานถึงเจ็ดปีอาจจะไม่ใช่ปัญหาก็ได้

๓. องค์กกรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

๓.๑. ปัญหาโดยรวม

(๑) กระบวนการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กกรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดย คณะกรรมการสรรหา ควรให้พรรคการเมืองเข้ามาเป็นกรรมการสรรหาหรือไม่

(๒) การใช้อำนาจขององค์กกรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เช่น คณะกรรมการการ เลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการตรวจเงิน แผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นการใช้อำนาจใด และองค์กกรอิสระเหล่านี้มีความ รับผิดชอบต่อองค์กรใด

๓.๒. ปัญหาองค์กกรอิสระตามรัฐธรรมนูญแต่ละองค์กร

(๑) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ก. กระบวนการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กฎหมายมิได้กำหนด ระยะเวลาไว้

ข. จำนวนผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่สอดคล้องกับภาระงาน และควร มีการแก้ไขเรื่องอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาให้เพิ่มขึ้น

(๒) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

- ก. กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาในการสรรหาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
- ข. คณะกรรมการสรรหาคควรให้พรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการสรรหาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนหรือไม่

(๓) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

- ก. ภารกิจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมากเกินไป ควรกำหนดให้หน่วยงานภายใต้สังกัดของฝ่ายบริหารทำหน้าที่ได้สวนข้อเท็จจริง โดยให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ชี้มูลความผิด หรือ
- ข. ควรแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ โดยให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงและเจ้าหน้าที่ระดับสูงเท่านั้น

ส่วนที่ ๓

ผลการวิจัยเชิงสำรวจ

ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการ

ยุติธรรม

ศึกษากรณี : ประเด็นปัญหากระบวนการยุติธรรมตาม

รัฐธรรมนูญที่มีผลกระทบต่อประชาชน

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ผลการวิจัยเชิงสำรวจ

ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม

ศึกษากรณี : ประเด็นปัญหากระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญที่มีผลกระทบต่อประชาชน

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณารายงานผลการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ตำรวจ และทนายความ โดยดำเนินการสุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทั้ง ๕ ภาค รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นเป็นจำนวน ๔๖๑ ตัวอย่าง ศึกษากรณีประเด็นปัญหากระบวนการยุติธรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน ดังนี้

๑. สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๖๑ ตัวอย่าง

		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	๔๐๒	๘๗.๒๐
	หญิง	๕๙	๑๒.๘๐
อายุ	ไม่เกิน ๒๐ ปี	๑๒	๒.๖๐
	๒๑ - ๓๐ ปี	๙๒	๑๙.๙๖
	๓๑ - ๔๐ ปี	๒๕๑	๕๔.๔๕
	๔๑ - ๕๐ ปี	๘๘	๑๙.๐๙
	มากกว่า ๕๐ ปี	๔	๐.๘๙
	ไม่ระบุ	๑๔	๓.๐๔
	เขต	ในเมือง	๔๒๘
นอกเมือง		๓๓	๗.๑๖
พื้นที่ในการสำรวจ	กรุงเทพและปริมณฑล	๓๓	๗.๑๖
	ภาคกลาง	๙๒	๑๙.๙๖
ภาคเหนือ	ภาคเหนือ	๘๙	๑๙.๓๑
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๑๙	๒๕.๘๑
	ภาคใต้	๘๘	๑๙.๐๙

		จำนวน	ร้อยละ
จังหวัด	สงขลา	๕๑	๑๑.๐๖
	กรุงเทพมหานคร	๗๓	๑๕.๘๔
	พิษณุโลก	๔๒	๕.๑๑
	นครราชสีมา	๖๓	๑๓.๖๗
	ขอนแก่น	๕๖	๑๒.๑๕
	เชียงใหม่	๔๗	๑๐.๒๐
	ชลบุรี	๔๒	๕.๑๑
	นครปฐม	๕๐	๑๐.๘๕
	สุราษฎร์ธานี	๓๗	๘.๐๓
ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	๘๒	๑๗.๗๕
	เนติบัณฑิต	๒๓๘	๕๑.๖๓
	ปริญญาโท	๑๓๓	๒๘.๘๕
	ปริญญาเอก	๑	๐.๒๒
	ไม่ระบุ	๗	๑.๕๒
อาชีพ	ตำรวจ	๘๕	๑๕.๓๑
	อัยการ	๑๒๐	๒๖.๐๓
	ผู้พิพากษา	๒๑๖	๔๖.๘๕
	ทนายความ	๑๘	๓.๕๐
	อื่นๆ	๕	๑.๐๘
	ไม่ระบุ	๑๓	๒.๘๒

๒. ประเด็นคำถาม

คำถามที่ ๑ การนั่งพิจารณาสติของศาลที่ต้องมีผู้พิพากษาครบองค์คณะ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๒๓๖ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือไม่เพียงใด

ความคิดเห็น	(๑) ประชาชนได้ประโยชน์	(๒) ไม่มีความจำเป็นและประชาชนไม่ได้รับประโยชน์	(๓) ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับไม่คุ้มกับผลเสีย	(๔) อื่นๆ	ภาพรวม				
					จำนวน	ร้อยละ			
					อาชีพ				
					ตำรวจ	อัยการ	ผู้พิพากษา	ทนายความ	อื่นๆ
ประชาชนได้ประโยชน์	๕๐.๔๑	๔๗.๘๗	๕๔.๔๗	๔๖.๐๕	๖๓.๑๖	๘๓.๓๓			
ไม่มีความจำเป็น และประชาชนไม่ได้รับ ประโยชน์	๑๐.๕๑	๑๒.๗๗	๑๓.๐๑	๕.๕๗	๑๕.๗๕				
ประโยชน์ที่ประชาชน ได้รับไม่คุ้มกับผลเสีย	๒๔.๐๗	๑๕.๕๖	๑๘.๗๐	๓๒.๑๗	๑๕.๗๕				
อื่นๆ	๑๐.๕๑	๑๒.๗๗	๕.๗๖	๑๐.๘๗	๕.๒๖	๖.๖๗			
ไม่ระบุ	๓.๗๐	๑๐.๖๔	๔.๐๗	๑.๓๐					

คำถามที่ ๒ ท่านคิดว่า การนั่งพิจารณาสติของศาลที่ต้องมีผู้พิพากษาครบองค์คณะจะส่งผลให้คดีเกิดความล่าช้าไปกว่าที่ควรจะเป็นหรือไม่

ความคิดเห็น	(๑) ล่าช้าไปกว่าเดิมที่ควรจะเป็น	(๒) ไม่ทำให้คดีล่าช้า	(๓) อื่นๆ	ภาพรวม				
				จำนวน	ร้อยละ			
				อาชีพ				
				ตำรวจ	อัยการ	ผู้พิพากษา	ทนายความ	อื่นๆ
ล่าช้าไปกว่าที่ควรจะเป็น	๕๓.๕๒	๔๗.๗๘	๔๓.๕๕	๖๒.๕๖	๕๐.๐๐	๔๐.๐๐		
ไม่ทำให้คดีล่าช้า	๒๕.๒๑	๓๑.๑๑	๓๘.๗๑	๒๒.๓๗	๓๓.๓๓	๔๐.๐๐		
อื่นๆ	๑๒.๕๘	๖.๖๗	๑๔.๕๒	๑๓.๒๔	๑๑.๑๑	๒๐.๐๐		

คำถามที่ ๓ ท่านคิดว่าควรเปิดโอกาสให้เป็นสิทธิของกลุ่มความในการที่จะเลือกจะให้เป็นผู้พิพากษา
นั่งพิจารณาคดีหรือไม่

ความคิดเห็น	(๑) ควร		(๒) ไม่ควร		(๓) อื่นๆ	
	ภาพรวม		อาชีพ			
	ตำรวจ	อัยการ	ผู้พิพากษา	ทนายความ	อื่นๆ	
ควร	๓๘.๔๓	๓๗.๗๘	๓๔.๑๕	๔๒.๕๕	๔๒.๑๑	
ไม่ควร	๕๒.๔๔	๔๕.๕๖	๕๕.๓๕	๔๘.๘๓	๕๒.๖๓	๑๐๐.๐๐
อื่นๆ	๔.๒๕	๓.๓๓	๓.๒๕	๕.๔๓	๕.๒๖	
ไม่ระบุ	๔.๘๘	๑๓.๓๓	๓.๓๕	๒.๗๑		

คำถามที่ ๔ ท่านคิดเห็นต่อการกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาลหรือไม่ หากศาลเห็นว่าการนั่ง
พิจารณาคดีหรือไม่จำเป็นแก่คดีจะไม่นั่งพิจารณาคดีหรือไม่ก็ได้

ความคิดเห็น	(๑) ควร		(๒) ไม่ควร		(๓) อื่นๆ	
	ภาพรวม		อาชีพ			
	ตำรวจ	อัยการ	ผู้พิพากษา	ทนายความ	อื่นๆ	
ควร	๔๑.๑๕	๔๘.๘๕	๒๕.๖๒	๔๗.๐๕	๓๖.๘๔	
ไม่ควร	๕๘.๔๑	๓๑.๑๑	๖๖.๕๖	๔๔.๓๕	๕๗.๘๕	๘๐.๐๐
อื่น	๔.๒๕	๓.๓๓	๒.๔๘	๕.๓๘	๕.๒๖	๒๐.๐๐
ไม่ระบุ	๖.๑๖	๑๖.๖๗	๔.๕๖	๓.๑๔		

คำถามที่ ๕ ท่านคิดว่าปัญหาการกำหนดให้ผู้พิพากษาต้องนั่งพิจารณาคดีของค้ณะมีสาเหตุมาจากอะไร

ความคิดเห็น	(๑) บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ	(๒) ระเบียบปฏิบัติของศาล		(๓) อื่นๆ		
		ภาพรวม	อาชีพ	ภาพรวม	อาชีพ	
		ตำรวจ	อัยการ	ผู้พิพากษา	ทนายความ	อื่นๆ
บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ	๖๑.๑๕	๕๕.๕๑	๕๗.๕๕	๖๕.๓๒	๕๒.๑๗	๑๐๐.๐๐
ระเบียบปฏิบัติของศาล	๘.๕๕	๑๒.๕๐	๘.๖๓	๗.๒๖	๑๓.๐๔	
อื่นๆ	๒๒.๕๔	๑๗.๒๐	๒๗.๓๔	๒๒.๑๘	๓๔.๗๘	
ไม่ระบุ	๖.๕๕	๑๓.๕๘	๖.๔๗	๕.๒๔		

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาประเด็นคำถามทั้ง ๕ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว เห็นว่าเป็นประเด็นปัญหาเกี่ยวโยงกันเกี่ยวกับการนั่งพิจารณาคดีของผู้พิพากษาคณะของค้ณะ โดยเห็นว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๖ ที่ได้บัญญัติให้การนั่งพิจารณาคดีต้องครบของค้คณะนั้น เป็นการเหมาะสมดีแล้ว แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาอันเนื่องมาจากการบริหารจัดการของศาลยุติธรรม

มติ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาแล้วและมีมติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการแก้ไขระบบการบริหารจัดการภายในองค์กรของศาลยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม เกี่ยวกับของค้คณะของผู้พิพากษาในการนั่งพิจารณาคดี

คำถามที่ ๖ การที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้เพิ่มเติมคำว่า“ต่อเนื่อง”ไว้ในมาตรา ๒๔๑ ท่านคิดว่า
ส่งผลกระทบต่อคดีต้องล่าช้าไปกว่าเดิมหรือไม่

ความคิดเห็น	(๑) ล่าช้าไปกว่าเดิม		(๒) ไม่ล่าช้าไปกว่าเดิม			
	(๓) ทำให้คดีเสร็จรวดเร็วกว่าเดิม		(๔) อื่นๆ			
	ภาพรวม	อาชีพ				
		ตำรวจ	อัยการ	ผู้พิพากษา	ทนายความ	อื่นๆ
ล่าช้าไปกว่าเดิม	๓๓.๕๔	๒๔.๗๔	๔๒.๐๖	๓๑.๖๐	๕๒.๑๗	๔๐.๐๐
ไม่ล่าช้าไปกว่าเดิม	๑๕.๓๕	๑๒.๓๗	๕๒.๐๘	๑๘.๑๘		๒๐.๐๐
ทำให้คดีเสร็จรวดเร็วกว่าเดิม	๑๘.๕๕	๒๓.๗๑	๑๑.๕๐	๑๘.๖๑	๒๑.๗๔	๔๐.๐๐
อื่นๆ	๒๗.๒๗	๒๔.๗๔	๒๗.๗๘	๒๕.๐๐	๒๖.๐๕	
ไม่ระบุ	๔.๘๕	๑๔.๔๓	๓.๑๗	๒.๖๐		๔.๘๕

คำถามที่ ๗ หากท่านคิดว่า การสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องตาม
ข้อ ๖ ส่งผลกระทบต่อคดีล่าช้าไปกว่าเดิม ควรที่จะตัดคำว่า“ต่อเนื่อง” ออกไปจากรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๔๑ หรือไม่

ความคิดเห็น	(๑) ควร		(๒) ไม่ควร		(๓) อื่นๆ	
	อาชีพ					
	ภาพรวม	ตำรวจ	อัยการ	ผู้พิพากษา	ทนายความ	อื่นๆ
		ควร	๒๕.๕๑	๑๘.๔๘	๓๐.๔๐	๒๕.๗๖
ไม่ควร	๔๔.๒๔	๔๘.๕๑	๔๐.๘๐	๔๓.๒๓	๕๕.๐๐	๔๐.๐๐
อื่นๆ	๘.๔๔	๖.๕๒	๑๐.๔๐	๘.๗๓	๕.๐๐	
ไม่ระบุ	๒๑.๘๑	๒๖.๐๕	๑๘.๔๐	๒๒.๒๗	๑๕.๐๐	๔๐.๐๐

คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาแล้วเห็นว่าประเด็นคำถามดังกล่าวข้างต้นเป็นประเด็นปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกันที่
เกี่ยวกับการพิจารณาคดีของศาลอย่าง“ต่อเนื่อง”ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
มาตรา ๒๔๑ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นเนื่องจากระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติ
ในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้ต้องสืบพยานต่อเนื่องติดต่อกัน
ไปจนกว่าจะเสร็จการพิจารณาทั้งในคดีแพ่งและในคดีอาญา ความล่าช้าที่เกิดขึ้นจึงมิได้เป็นผลมาจาก
บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญโดยตรง เพื่อแก้ไขปัญหาคควรให้ศาลยุติธรรมทบทวนระเบียบดังกล่าวและควร
ได้พิจารณาว่าบทบัญญัติในมาตรา ๒๔๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นเพียงสิทธิใน

คดีอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ควรออกกระเปียบมาบังคับใช้กับ คดีแพ่ง ทั้งยังมีข้อที่น่าสังเกตว่า พนักงานสอบสวน มิได้ดำเนินการเช่นเดียวกันกับศาลยุติธรรม ทั้งที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เป็นสิทธิแก่ผู้ต้องหาและจำเลยเหมือนกัน

มติ คณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ได้พิจารณาแล้วและมีมติว่าไม่ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๑ แต่ควรเสนอต่อศาลยุติธรรมพิจารณาทบทวนระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีของค้คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยให้มีการกำหนดแนวปฏิบัติในการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรมให้ชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน รวมทั้งให้คำนึงถึงสิทธิของจำเลยตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นสำคัญ

คำถามที่ ๘ ท่านคิดว่า กรณีเกี่ยวกับผู้พิพากษาอาวุโสตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓๔(๒) ซึ่งได้กำหนดให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อนั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่

ความคิดเห็น (๑) เหมาะสม

(๒) ไม่เหมาะสม เพราะ

- การกำหนดให้ผู้พิพากษาที่มีอายุเกินกว่า ๖๐ ปี ไปปฏิบัตินั่งพิจารณาคดีเป็นการใช้บุคลากรที่ไม่เหมาะสมกับลักษณะของงาน

- เป็นการบังคับให้ผู้พิพากษาที่มีอายุเกินกว่า ๖๐ ปี ไม่มีโอกาสได้เลือกทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของตน

- ขาดความยืดหยุ่นในการบริหารงานของศาลยุติธรรม ที่จะวางคนให้เหมาะสมกับลักษณะของงาน

(๓.) ถูกทุกข้อ

(๔). อื่นๆ

ภาพรวม

อาชีพ

	ตำรวจ	อัยการ	ผู้พิพากษา	ทนายความ	อื่นๆ
เหมาะสม	๑๘.๔๓	๒๓.๒๓	๒๘.๔๓	๕.๘๒	๔๐.๕๑
ไม่เหมาะสม	๖๘.๔๓	๓๖.๓๖	๕๗.๖๔	๘๗.๐๒	๖๐.๐๐
ไม่ระบุ	๑๓.๐๓	๔๐.๔๐	๑๓.๘๕	๓.๑๖	๕.๐๕

คำถามที่ ๕ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า หากจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ควรกำหนดให้ผู้พิพากษาที่มีอายุครบ ๖๐ ปี ปฏิบัติหน้าที่ในศาล ตำแหน่งใดและในลักษณะงานใดที่เหมาะสมก็ได้ ไม่แต่เฉพาะในศาลชั้นต้นเท่านั้น เพื่อที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรศาลยุติธรรมและประชาชน

ความคิดเห็น	(๑). เห็นด้วย		(๒). ไม่เห็นด้วย		(๓). อื่นๆ	
	ภาพรวม		อาชีพ			
	ตำรวจ	อัยการ	ผู้พิพากษา	ทนายความ	อื่นๆ	
เห็นด้วย	๖๘.๘๓	๓๗.๒๓	๖๓.๗๘	๘๕.๔๑	๕๐.๐๐	๘๓.๓๓
ไม่เห็นด้วย	๑๑.๗๔	๑๗.๐๒	๑๓.๓๕	๘.๑๕	๒๕.๐๐	
อื่นๆ	๒.๐๒	๒.๑๓	๒.๓๖	๑.๗๒		๑๖.๖๗
ไม่ระบุ	๑๗.๔๑	๔๓.๖๒	๒๐.๔๗	๔.๗๔	๒๕.๐๐	

คำถามที่ ๑๐ ท่านคิดว่าควรกำหนดให้ผู้พิพากษาที่มีอายุครบ ๖๐ ปีที่จะเป็นผู้พิพากษาอาวุโสได้นั้น ต้องมีอายุการทำงานระยะหนึ่ง (เช่น เป็นผู้พิพากษามาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปีหรือ ๑๕ ปี) ก่อนที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาอาวุโสหรือไม่

ความคิดเห็น	(๑). เห็นด้วย เพราะ - ผู้พิพากษาที่จะเป็นผู้พิพากษาอาวุโสได้ควรมีประสบการณ์เป็นผู้พิพากษา มาชั่วระยะเวลาหนึ่งเป็นอย่างน้อย		(๒). ไม่เห็นด้วย เพราะ - ผู้พิพากษาที่มีอายุ ๖๐ ปีย่อมมีประสบการณ์ในชีวิตมากเพียงพอที่จะเป็นผู้พิพากษาอาวุโสได้อยู่แล้ว		อื่นๆ	
	ภาพรวม		อาชีพ			
	ตำรวจ	อัยการ	ผู้พิพากษา	ทนายความ	อื่นๆ	
เห็นด้วย	๖๖.๕๕	๔๔.๕๔	๖๑.๖๗	๘๑.๕๓	๕๕.๕๖	๔๐.๐๐
ไม่เห็นด้วย	๑๕.๓๘	๑๐.๑๑	๑๕.๑๗	๑๓.๕๖	๑๖.๖๗	๖๐.๐๐
ไม่ระบุ	๑๗.๒๗	๔๔.๕๔	๑๕.๑๗	๔.๕๐	๒๗.๗๘	

มติ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาแล้ว รมิมติว่าบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๓๔(๒) ซึ่งได้บัญญัติให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมที่จะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ไปดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อนั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นนั้นสิ้นผลบังคับใช้แล้ว เนื่องจากเป็นบทเฉพาะกาล ดังนั้น ควรมีการแก้ไขกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้พิพากษาอาวุโสนั่งพิจารณาคดีหรือปฏิบัติหน้าที่ใน ศาลใด ตำแหน่งใด และในลักษณะงานใดที่เหมาะสมก็ได้ ไม่เฉพาะแต่ในศาลชั้นต้นเท่านั้น เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรศาลยุติธรรมและประชาชน และควรมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยกำหนด ให้ผู้พิพากษาที่มีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาอาวุโสนั้น ต้องมีอายุการทำงาน เป็นผู้พิพากษาอย่างน้อย ๑๐ ปี ก่อนที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาอาวุโส

คำถามที่ ๑๑ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าศาลยุติธรรมควรมีความเป็นอิสระในการบริหารงาน งบประมาณ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๕ วรรคสาม โดยให้มีการกำหนดงบประมาณให้ศาลยุติธรรม เป็นจำนวนที่แน่นอนตายตัว

ความคิดเห็น

- (๑). เห็นด้วย เพราะ – จะทำให้การบริหารงานงบประมาณของศาลยุติธรรมมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง
- เป็นการตัดปัญหาที่ฝ่ายบริหารจะเข้าไปใช้อำนาจหรืออิทธิพลเหนือผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี
 - ไม่เหมาะสมที่ประธานศาลฎีกาหรือเลขาธิการศาลยุติธรรมจะต้องมาทำหน้าที่ชี้แจงต่อฝ่ายบริหารเพื่อให้มีการจัดสรรงบประมาณให้แก่ศาลยุติธรรม
 - อื่นๆ
- (๒). ไม่เห็นด้วย เพราะ- ยกแก่การตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณ
- ไม่เป็นธรรมต่อหน่วยงานอื่นๆ
 - ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมมิได้มาจากการเลือกตั้งจึงขาดความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตย
 - อื่นๆ

	ภาพรวม	อาชีพ				
		ตำรวจ	อัยการ	ผู้พิพากษา	ทนายความ	อื่นๆ
เห็นด้วย	๖๔.๓๘	๓๐.๔๓	๒๑.๓๑	๕๒.๖๕	๓๓.๓๓	๘๐.๐๐
ไม่เห็นด้วย	๒๓.๖๘	๓๓.๐๔	๖๕.๑๔	๔.๐๑	๔๑.๖๓	
ไม่ระบุ	๑๑.๕๘	๓๖.๕๒	๑๓.๑๔	๓.๓๐	๒๕.๐๐	๒๐.๐๐

คณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้พิจารณาเห็นว่าประเด็นคำถามนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้สำนักงานศาลยุติธรรม มีความเป็นอิสระในการบริหารงานงบประมาณ จึงไม่มีความจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗๕ วรรคสาม

ส่วนที่ ๔

การพิจารณาศึกษาการดำเนินงาน
ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

เฉพาะกรณี :

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
คณะกรรมการการเลือกตั้ง

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

บทที่ ๑

การพิจารณาศึกษาการดำเนินงาน ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้บัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ใต้สวนข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจในกรณีที่มีการร้องขอให้ถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งระดับสูงออกจากตำแหน่ง ดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และได้สวนวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ประกอบกับบทเฉพาะกาลในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการบรรดาเรื่องกล่าวหาหรือเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ที่สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้รับไว้ก่อนที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และอยู่ในระหว่างดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ด้วย นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้น จึงก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบ ดังนี้

ปัญหา

๑) จำนวนเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีจำนวนเพียงเก้าคน แต่ต้องทำหน้าที่พิจารณาใต้สวนข้อเท็จจริงเรื่องต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก จึงไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเวลาอันควรได้ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีเรื่องค้างใต้สวนเป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะ

๑.๑) แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๓๐๑ (๓) ดังนี้

๑.๑.๑) คณะกรรมการป.ป.ช.มีอำนาจไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงเท่านั้น ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับล่างให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการ

๑.๑.๒) ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช.หรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมได้ แต่ต้องสรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็นเสนอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๒) แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ ดังนี้

๑.๒.๑) ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตรวจสอบ ไต่สวน หรือไต่สวนข้อเท็จจริงเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง และเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูง หรือข้าราชการพลเรือนตั้งแต่ระดับ ๕ หรือเทียบเท่าขึ้นไป รวมทั้งผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น ประธานและรองประธานสภาองค์กรปกครองท้องถิ่น ตลอดจนผู้สนับสนุนและช่วยเหลือในการกระทำความผิดดังกล่าว

๑.๒.๒) ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช.หรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมได้ แต่ต้องสรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็นเสนอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๒.๓) แก้ไขเพิ่มเติมความมาตรา ๘๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยกำหนดว่าในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีใช้บุคคลตามมาตรา ๖๖ (นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นในกรณีที่มิใช่ผู้เสียหายกล่าวหาว่าร้ายวผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น) อันเนื่องมาจากได้กระทำการตามมาตรา ๘๘ ให้พนักงานสอบสวนรายงานให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในระยะเวลาที่กำหนดขึ้นใหม่ให้เหมาะสมจากเดิมที่ต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการเมื่อครบกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่มิ

การร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ และให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนจนได้ข้อเท็จจริงและมูลความผิด จากนั้นจึงสรุปสำนวนการสอบสวนและความเห็นเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญก็มีอำนาจที่จะสั่งการให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องนั้นมาให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการเองก็ได้

๑.๓) ตรากฎหมายขึ้นใหม่โดยบัญญัติให้มีคณะกรรมการหรือหน่วยงานอื่นที่มีใช้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาช่วยในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ โดยให้มีอำนาจไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทำ ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ในการยุติธรรมเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตำแหน่งไม่เกินระดับ ๘ แต่ต้องบัญญัติให้คณะกรรมการ หรือหน่วยงานนั้นสรุปสำนวนและความเห็นเสนอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้วินิจฉัย เพราะรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น การส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้วินิจฉัยในชั้นตอนสุดท้าย จึงจะทำให้กฎหมายดังกล่าว ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ

๒) เจ้าหน้าที่ที่มีจรรยาบรรณไม่สัมพันธ์กับบริบทกฎหมายในความรับผิดชอบของคณะกรรมการป.ป.ช. และเจ้าหน้าที่บางส่วนขาดความรู้ความชำนาญในการไต่สวนทำให้การทำงานล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

๒.๑) จัดหาบุคลากรเพิ่มเติมให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน และควรจรรีบโอนบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญในการสอบสวนเข้ามาปฏิบัติงาน

๒.๒) พัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่มีอยู่ให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่าง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๓) คณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรมีแผนกลยุทธ์ในการทำงาน และจัดทำแผนปฏิบัติการ ให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ดังกล่าว และปรับแผนให้สอดคล้องกับกำลังคนและงบประมาณ

๒.๔) คณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรเน้นบทบาทในเชิงรุกในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ สร้างทัศนคติและค่านิยม ต่อต้านการทุจริต การน้อมราชฎ์บังหลวง ตลอดจนเสริมสร้างมาตรการเพื่อป้องกันการทุจริต เพื่อลดภาระของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และเจ้าหน้าที่ ของสำนักงาน ป.ป.ช. มากยิ่งขึ้น

๓) การทำรายงานเสนอต่อวุฒิสภาของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๕

ข้อเสนอแนะ

๓.๑) ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๕ โดยตัดข้อความทำวรรคสี่ ที่บัญญัติว่า “แต่ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหา นั้นเป็นอันตกไป” ออก

๓.๒) ในการพิจารณาถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องมีหลักฐาน ชัดแจ้งว่ากระทำผิด เพียงส่อว่ากระทำผิดก็สามารถพิจารณาถอดถอนได้แล้ว ดังนั้น เพียงแต่มีมูลความผิด คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็สามารถส่งเรื่องให้ประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๓๐๖ เมื่อวุฒิสภา พิจารณาแล้วเห็นว่ามีมูลความผิด วุฒิสภาก็มีอำนาจถอดถอนออกจากตำแหน่งได้

๓.๓) แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐๕ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า เมื่อได้สวนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำรายงานเสนอต่อวุฒิสภา โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่เพียงใด พร้อมทั้ง ระบุเหตุแห่งการนั้น

๔) ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทุจริตมากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่ เข้าไปดำเนินการป้องและปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๗๗ รัฐต้องส่งเสริมและ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ และต้องจัดให้มี แผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้าง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรดำเนินการเพื่อป้องกันการและปราบปราม ทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

๔.๑) กำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในส่วนที่ เกี่ยวกับผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ชัดเจน และเผยแพร่ให้ประชาชนให้ทราบมากที่สุด

๔.๒) กำหนดให้ผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ และผู้บริหารท้องถิ่นเป็นร่วมรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปราม การทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

๔.๓) กำหนดให้ผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน กรมบัญชีกลาง คลังจังหวัด คลังอำเภอ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในพื้นที่ทำการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

๔.๔) ส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชนที่มีอยู่แล้วให้สามารถดำเนินการ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น สภาที่ปรึกษา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สภานายความ องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย เครือข่ายองค์กรพัฒนา เอกชนด้านคอร์รัปชัน มูลนิธิเมืองไทยใสสะอาด เป็นต้น

๔.๕) สร้างเครือข่ายประชาชนต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบใน วงราชการให้มากขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเชิญ องค์กรภาคประชาชน เช่น กลุ่มองค์กร ทนายความในระดับภาคและระดับจังหวัด กลุ่มแม่บ้านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นต้น เข้าร่วม ในการสัมมนาให้ความรู้และเป็นสมาชิกเครือข่ายด้วย

๔.๖) เสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต ให้เกิดขึ้นในสังคมทุก กระดับ โดยเริ่มตั้งแต่เด็ก และให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบ โรงเรียน ครู อาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดี ในความซื่อสัตย์สุจริต และมีการปรับปรุงแบบเรียนให้มีเนื้อหาในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต การไม่ประพฤติ ทุจริตต่าง ๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้จดจำและนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตต่อไป รวมทั้งให้บรรจุ เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับด้วย

๕. คณะกรรมการสรรหา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “ทั้งนี้ โดย ให้คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษา ของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือเจ็ดคน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน เป็นกรรมการ”

ปัญหา

ปัจจุบันพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้ง มีจำนวนเพียง ๔ พรรค

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ โดยให้ยกเลิกกรรมการสรรหาที่เป็นผู้แทน จากพรรคการเมือง

๖. ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๐ วรรค ๓ บัญญัติว่า “กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ถูกกล่าวหา จะปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นมิได้จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยกคำร้องดังกล่าว”

ปัญหา

หากกรรมการ ป.ป.ช.ถูกกล่าวหาทั้งขณะและปฏิบัติหน้าที่มิได้ จะทำให้เกิดช่องว่าง งานต่างๆ ก็หยุดชะงัก

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ป.ป.ช. ให้มีผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนในระหว่างที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.ปฏิบัติหน้าที่มิได้

บทที่ ๒

การพิจารณาศึกษาการดำเนินงาน ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาเห็นว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาและอุปสรรคอันเนื่องมาจากบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้มีมติแต่งตั้งอนุกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อดำเนินการศึกษา ถึงปัญหา และอุปสรรคดังกล่าว ตลอดจนแนวทางและวิธีการแก้ไข สรุปผลการพิจารณาได้ดังนี้

๑) ปัญหาด้านกระบวนการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๘ (๑) บัญญัติว่า “ให้มีคณะกรรมการ สรรหากรรมการการเลือกตั้ง จำนวนสิบคน ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาล ปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน” ทำให้ตัวแทนพรรคฝ่ายค้านไม่มีโอกาสได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสรรหา เนื่องจากตัวแทนพรรค ฝ่ายรัฐบาลได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสรรหาทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๘ (๑) โดยให้กรรมการ สรรหาในส่วนของพรรคการเมืองประกอบด้วยผู้แทนจากพรรคการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน จำนวน ฝ่ายละสองคน เนื่องจากในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแม้เป็นการปกครองโดยยึดหลักเสียงข้างมาก แต่ก็ต้องรับฟังเสียงข้างน้อยด้วย หรือยกเลิกกรรมการสรรหาที่เป็นผู้แทนจากพรรคการเมือง

๑.๒) หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งยังขาดความ ชัดเจนขาดมาตรฐานแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกันในการคัดเลือกบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีระเบียบหรือหลักเกณฑ์การปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันของทุก ๆ องค์กร อิสระตามรัฐธรรมนูญ

๒) ปัญหาด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๒.๑) การบริหารจัดการขาดเอกภาพ เนื่องจากการมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่ละคนใช้อำนาจหน้าที่วินิจฉัยสั่งการเป็นการเฉพาะในแต่ละด้าน ทำให้ระบบงานไม่สัมพันธ์สอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะ

ควรปรับปรุงระบบการบริหารงานขององค์กรใหม่ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๒) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ทั้งดำเนินการเลือกตั้งและควบคุมการเลือกตั้ง ทำให้มีภารกิจ หน้าที่และความรับผิดชอบมากเกินไป รวมทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีศักยภาพ พอเพียงพอในบางด้าน เช่น การสืบสวนสอบสวน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

คณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีหน้าที่ด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ

๒.๓) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่เบ็ดเสร็จในลักษณะกิ่งตุลาการ กล่าวคือ มีอำนาจทั้งในเชิงนิติบัญญัติ เชิงบริหาร และเชิงตุลาการ ทำให้การวินิจฉัยตัดสินคดีเลือกตั้ง การประกาศผลการเลือกตั้งเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ อำนาจในการแต่งตั้งข้าราชการ พนักงาน หรือ ลูกจ้างในระดับจังหวัด โดยได้รับค่าตอบแทนประจำ นั้น น่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะ

ภายใต้หลักนิติรัฐ อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อโต้แย้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๕ (๓) ไม่ดีพอ ควรมอบหมายให้ศาลเป็นองค์กรรับผิดชอบ โดยอาจตั้งศาลคดีเลือกตั้งหรือศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้ง เป็นต้น

๓) ปัญหาด้านผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเลือกตั้ง

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘ วรรคสอง และมาตรา ๑๐ ได้แก่ การแบ่งเขตเลือกตั้ง การสืบสวนสอบสวน การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และการประกาศผลการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

๓.๑) การวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้งยึดหลักเกณฑ์ด้วยการลงมติเป็นเอกฉันท์ ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ไม่ยืดหยุ่น มีการรวบอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง และทำให้เสียงเดียวมีอำนาจมากกว่าเสียง

ข้อเสนอแนะ

ควรใช้มติเสียงข้างมากหรือมติสองในสาม

๓.๒) การประกาศผลการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความล่าช้ามาก

ข้อเสนอแนะ

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรกระจายอำนาจให้ กกต.จังหวัดในการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาการเลือกตั้งและประกาศผลการเลือกตั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

๓.๓) การจัดให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งในต่างประเทศทำให้รัฐสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง แต่ได้ผลไม่คุ้มค่าเนื่องจากมีผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งเป็นจำนวนไม่มากนัก

ข้อเสนอแนะ

ควรยกเลิกการจัดการลงคะแนนเลือกตั้งในต่างประเทศหรือให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่นอกราชอาณาจักรมีสิทธิเลือกตั้งเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเท่านั้น

๓.๔) มีความสับสนแนวทางและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแนะนำตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ข้อเสนอแนะ

ควรกำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแนะนำตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาให้มีตัวชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้

๓.๕) วิธีการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีความแตกต่างกันสร้างความสับสนให้กับประชาชนเช่นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะ

ควรกำหนดวิธีการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน

๓.๖) การวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการยกเลิกเพิกถอนการเลือกตั้ง การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งสร้างความสงสัยและคลางแคลงใจต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะ

ควรกำหนดกรอบมาตรฐานการวินิจฉัยในแนวทางเดียวกันชัดเจน ด้วยการตรากฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความ ว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนในการทุจริตเลือกตั้งขึ้นมาโดยเฉพาะ

๓.๗) กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งและเจ้าหน้าที่อื่นของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งวางตัวไม่เป็นกลาง ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและไม่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ควรเข้มงวดและควบคุมการปฏิบัติงานของกรรมการการเลือกตั้งในระดับจังหวัดและเขตเลือกตั้ง รวมทั้งเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัด

๓.๘) พรรคการเมืองได้ใช้เงินกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองเป็นจำนวนมาก แต่ต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยยับยั้งให้ยุบพรรคการเมืองดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

ควรตรวจสอบการปฏิบัติกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองให้ถูกต้องก่อนจัดสรรเงินให้ เพื่อให้มีวินัยทางการเงิน

๓.๙) การจัดทำคำของบประมาณและการใช้จ่ายเงินของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีความไม่สัมพันธ์กัน ทำให้มีเงินเหลือจ่ายในแต่ละปีงบประมาณเป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการจัดทำแผนงบประมาณเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน และมีระบบติดตาม ประเมินผลเป็น ระยะอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ ๕

การสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น
เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
เมื่อวันที่ ๑๑ – ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๘
ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

บทที่ ๑

ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ประสบการณ์และมุมมองต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ”

โดย ฯพณฯ นายอุทัย พิมพ์ใจชน อดีตประธานรัฐสภา

การอภิปราย เรื่อง “เจ็ดปีรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมือง : ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไข”

โดย นายแก้วสรร อดีโทธิ สมาชิกวุฒิสภา นายลิขิต ชีรวะกิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และนายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฏ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ดำเนินรายการโดย นายณรงค์ นุ่นทอง สมาชิกวุฒิสภา

๑. ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ประสบการณ์และมุมมองต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ”

ฯพณฯ นายอุทัย พิมพ์ใจชน ได้แสดงปาฐกถาพิเศษมีสาระสำคัญและเหตุผลเบื้องหลังความคิดในการกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในมาตราต่าง ๆ มีข้อสังเกตที่ควรนำเสนอในรายงาน ดังนี้

๑) รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เขียนขึ้นอย่างมีเหตุผลและมีคำตอบทุกมาตรา ว่าทำไมถึงเขียนอย่างนี้โดยฟังความคิดเห็นจากประชาชนอย่างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณสมบัติปริญญาดริสำหรับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา เรื่องประธานสภาผู้แทนต้องเป็นประธานรัฐสภา เรื่องบังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคเก้าสิบวันก่อนเลือกตั้ง เรื่องวุฒิสภาต้องไม่สังกัดพรรคการเมืองถ้าจะแก้ไขก็จะต้องหาคำตอบให้กับประชาชนเสียก่อน ไม่ยากอะไร เหตุผลต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญได้บันทึกไว้ในจดหมายเหตุผลที่หอสมุดแห่งชาติโดยครบถ้วนว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร

๒) อย่างไรก็ดีมีความเชื่อกันอยู่ว่าหลังจากใช้ไปแล้วเกือบแปดปีก็อาจจะมีปัญหาบางอย่างมีบางเรื่องที่น่าสนใจเช่น วุฒิสภาจำเป็นต้องมีถึงสองร้อยคนหรือไม่? จังหวัดละ ๒ คนพอไหม? องค์กรอิสระเป็นที่พึ่งของประชาชนและขณะเดียวกันต้องเป็นที่พึ่งของฝ่ายค้านด้วย หากตรวจสอบในสภามีเสียงไม่พอก็สามารถใช้ช่องทางผ่านองค์กรอิสระได้ องค์กรอิสระจึงเป็นหลักประกันอีกชั้นหนึ่งที่จะไม่ให้เสียงข้างมากทำตามอำเภอใจจนเกินไป แต่สัดส่วนผู้แทนพรรคการเมืองสาม เระดิใช้ควบคุมเสียงโดยขัดขวางไม่ให้มีผู้ได้รับการสรรห ก็ได้จึงเป็นสิ่งที่ควรแก้ไข ทั้ง ๆ ที่วันนี้พรรครัฐบาลไม่สามารถควบคุมเสียงแล้วเพราะเหลืออยู่เพียงพรรค เดียวก็ตาม

๓) การให้อำนาจแก่ประธานรัฐสภาแต่เพียงผู้เดียวเป็นผู้วินิจฉัยว่าจะส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณากรณีการขัดแย้งระหว่างองค์กรหรือไม่ ก็เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดปัญหาได้มาก ถ้าประธานรัฐสภาไม่ส่งก็จะถูกหาว่าขัดขวาง ถ้าส่งหากส่งไปศาลรัฐธรรมนูญก็จะถูกมองว่าไร้สาระส่งไปทำไม เรื่องอย่างนี้จะให้ส่งตรงไปยังศาลรัฐธรรมนูญเดยก็ดูจะไม่เหมาะสม ดังนั้นการมีกรรมการถ่วงถองอีกชั้นหนึ่งหรือไม่ เช่น ให้ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นองค์พิจารณา

๔) บ้านเมืองของเรามีได้อยู่ได้ด้วยกฎหมายอย่างเดียว หรือด้วยความสามารถในการบริหารอย่างเดียว แต่ต้องอยู่ที่ศรัทธาด้วย รัฐบาลที่ดีคือรัฐบาลที่ประชาชนศรัทธา

๒. การอภิปราย เรื่อง “เจ็ดปีรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมือง : ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข” โดยสรุปประเด็นสำคัญจากการอภิปรายได้ดังนี้

๑) ปัญหาหลายอย่างเกิดจากรัฐธรรมนูญหรือเกิดจากคนไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญกันแน่ เช่น เรื่องที่ควรต้องทำประชาพิจารณ์ในโครงการใหญ่ ๆ แต่มีการทำกันบ้างหรือไม่ ทำกันจริง ๆ หรือเปล่า การควบคุมรัฐบาลโดยระบบรัฐสภาที่สมาชิกส่วนใหญ่ไปรวมอยู่พรรคเดียวกัน จะควบคุมกันเองได้หรือไม่

๒) การพิจารณาคดีต่อเนื่องโดยรวดเร็วและเป็นธรรม นัดคดีล่วงหน้า ๑ ปีถึงจะสืบพยาน ประกันก็ไม่ได้ตัดสิน อยู่เป็นปี จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือไม่

๓) องค์กรอิสระเป็นการสร้างกลไกทางกฎหมายแทนการควบคุม ตรวจสอบทางการเมืองที่หวังให้รัฐบาลเข้มแข็งได้ผลหรือไม่ สรรหาคนอย่างไร เปิดรับสมัครแล้วก็โหวตกันจนกว่าจะลงตัวเป็นการสรรหาหรือไม่ใช่ คุณสมบัติที่ตั้งไว้ขุนนางทั้งนั้น พรรคที่จะเอาองค์กรทางกฎหมายมาเสริมการเมือง ในที่สุดองค์กรทางกฎหมายกลายเป็นองค์กรทางการเมือง แต่ก็ไม่ถึงขนาดว่าควรยุบขององค์กรอิสระ เพียงแต่จะแก้อย่างไร จะต้องประเมินผลกลไกที่รัฐธรรมนูญหวังพึ่งกันใหม่

๔) พรรคที่เข้มแข็งพรรคเดียวในสภาเป็นปัญหาหรือไม่ เป็นปัญหาของรัฐธรรมนูญหรือเปล่า

๕) ระบบรัฐบาลที่คาดไม่ถึง คือการตั้งวงกลางเป็นก้อนใหญ่ ที่ว่าใช้งบประมาณระบบโปรแกรมแต่ถูกทำลายด้วยระบบวงกลาง

๖) ขอบเขตอำนาจของคณะกรรมการ ปปช. นำทบทวน จะมุ่งให้ควบคุมนักการเมืองอย่างเดียว หรือควบคุมข้าราชการทั้งระบบด้วย ที่จริงน่าจะแยกฝ่ายการเมืองไว้ต่างหาก ส่วนข้าราชการ ให้ ปปป. เดิมดูแล ถ้าจะควบคุมข้าราชการด้วย ควรควบคุมเพียงระดับบังคับบัญชา นอกนั้นให้ผู้บังคับบัญชาไปจัดการกันเองหรือโดย ปปป.

๗) เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรทบทวนการให้ใบเหลืองใบแดง ควรให้ศาลเข้ามาดูแลในขั้นตอนไหน ควรมีการทบทวน

๘) ศาลยุติธรรม รัฐธรรมนูญมุ่งวางการปฏิรูปโดยปรับโครงสร้างเงินเดือนเพื่อให้ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นเป็นที่พึงของประชาชนจนเกษียณ ไม่ต้องเลื่อนไปศาลสูงแต่เงินเดือนเท่ากัน ให้คนเก่งอยู่ศาลล่างให้มาก ๆ แต่ผู้พิพากษาอาวุโสที่เกษียณมาอยู่ศาลชั้นต้นเหน้อยเกินไป ควรมีการปรับปรุงแก้ไข

๙) รัฐธรรมนูญมีจุดอ่อนบางส่วน และบางอย่างเกิดจากกฎหมายอื่นที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ผลมผลสถานเอาส่วนดีมาจากหลาย ๆ ประเทศ ค่อนข้างจะเป็นรัฐธรรมนูญที่ก้าวหน้า ไม่มีที่ไหนมาก่อน ประสบผลสำเร็จในการสร้างเสถียรภาพ ถือว่าดีถึง ๘๐% - ๕๐% แม้บางกรณีส่วนดีที่เอามาอาจใช้ไม่ได้ผลบ้างในเมืองไทย

๑๐) โครงสร้างกลไกและกระบวนการของรัฐอาจจะสลายหรือ แต่ยังมีปัญหาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองและพฤติกรรมของนักการเมือง รัฐบาล และประชาชนโดยทั่วไป รัฐธรรมนูญจะประสบความสำเร็จต้องขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองที่ขึ้นตรงกับวัฒนธรรมของสังคม

๑๑) ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมากกว่าฉบับอื่น สิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ใช่อยู่ที่ตัวหนังสืออย่างเดียว แต่อยู่ที่การบังคับใช้กฎหมายด้วย

๑๒) สถาปนาผู้แทนราษฎรออกเสียงเลือกนายกรัฐมนตรีเท่ากับประชาชนเลือกผ่านผู้แทนในด้านหนึ่ง และคะแนนบัญชีพรรคเสมือนหนึ่งการเลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรงในทางอ้อม

๑๓) ปัญหาใหญ่ ๓ ประการที่ยังแก้ไขไม่ค่อยได้ เป็นเพราะรัฐธรรมนูญหรือเพราะการปฏิบัติหรือการบังคับใช้กฎหมาย คือเรื่องการใช้เงินซื้อเสียงในการเลือกตั้ง การฉ้อราษฎร์บังหลวง และการละเมิดกฎหมายหรือละเมิดหลักนิติธรรม

๑๔) ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๒ และระบบบัญชีพรรคการเมือง เท่ากับประชาชนเลือกนายกรัฐมนตรี โดยการมอบอาณัติและความไว้วางใจให้ แต่นายกรัฐมนตรีตั้งรองนายกรัฐมนตรีจากบุคคลภายนอก และเมื่อเวลารักษาการแทนนายกรัฐมนตรีก็จะมีอำนาจตัดสินใจเท่ากับนายกรัฐมนตรี โดยไม่ได้รับอาณัติเลย ซึ่งเป็นเรื่องน่ากลัวมาก

๑๕) เรื่องคุณสมบัติการศึกษาระดับปริญญาตรีควรทบทวน สำหรับการเลือกตั้งทุกระดับ

๑๖) การห้ามหาเสียงเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภาควรยกเลิก

๑๗) วัฒนธรรมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ต้องปลูกฝังให้เป็นส่วนหนึ่งของจิตสำนึกและค่านิยมของนักการเมืองและประชาชนทั่วไป คือ อะไรที่แม้กฎหมายเปิดช่องโหว่แต่ไม่ถูกต้องในการเมืองต้องไม่ทำ ไม่เช่นนั้นอย่าไปแก้รัฐธรรมนูญให้เสียเวลา

๑๘) โครงสร้างทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยมี ๓ อำนาจ คำถามที่ต้องถามในกลุ่มย่อยคือ อำนาจอธิปไตย ๓ ฝ่ายในระบอบการปกครองประชาธิปไตย จะต้องมีการเกี่ยวข้องไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมกับประชาชน ฝ่ายตุลาการมีประเด็นสำคัญมากที่ต้องพูดถึง สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญได้พูดบ้างแล้วแต่ไม่มากนัก คือที่มาแห่งอำนาจนิติบัญญัติและบริหารเกี่ยวข้องกับประชาชนแล้ว ตุลาการยังไม่ได้มีส่วนสัมผัสเลย ยกเว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองและกรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิของศาลยุติธรรมที่เลือกโดยวุฒิสภา กับอำนาจของวุฒิสภาในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐทุกตำแหน่ง ข้อควรคิดจะให้เกี่ยวข้องกับประชาชนอย่างไร โดยไม่ทำให้ความอิสระเสียไปหรือว่าระบบการเมืองของเรายังไม่น่าไว้วางใจเป็นอย่างนี้คืออยู่แล้ว

๑๕) องค์การบังคับใช้กฎหมาย องค์การพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการอิสระต่าง ๆ ของรัฐสภา องค์การภาคประชาชนและระบบราชการทั้งระบบ แม้ไม่ใช่องค์กรทางการเมือง แต่เป็นส่วนหนึ่งของการเมือง ต้องปฏิรูปตามแนวคิดของรัฐธรรมนุญด้วย

๒๐) การเมืองก่อนใช้รัฐธรรมนูญปัจจุบันมีปัญหาในเชิงรัฐบาลขาดเสถียรภาพอย่างรุนแรง และการตรวจสอบฝ่ายบริหารขาดประสิทธิภาพอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญปัจจุบันจึงออกแบบเพื่อแก้ปัญหาทั้งสองประการ เพื่อให้ผู้นำรัฐบาลมีความเข้มแข็งเป็นอย่างมากโดยตรวจสอบยากขึ้น อภิปรายรัฐมนตรีในเรื่องทุจริตก็ยากขึ้น ต้องใช้เสียงมากกว่าในการอภิปรายในเรื่องการบริหารทั่วไป และต้องยอมรับว่ามีความพยายามอย่างจริงจังที่จะใช้ช่องโหว่ของรัฐธรรมนูญให้เป็นประโยชน์ เช่น ในการจัดตั้งรัฐบาลเกินสามร้อยเสียง ซึ่งจะทำให้ผู้นำรัฐบาลปลอดภัยจากการตรวจสอบเพราะขึ้นญัตติไม่ไว้วางใจไม่ได้ และการรวบรวมพรรคการเมืองหลังเลือกตั้งเพื่อสกัดการตรวจสอบ หรือการแทรกแซงองค์กรอิสระ เป็นต้น เริ่มตั้งแต่การควบคุมเสียงของตัวแทนพรรคการเมืองที่ไม่ให้ตัวแทนพรรคฝ่ายเป็นกรรมการสรรหาไปจนถึงเรื่องกรรมการสรรหาฝ่ายพรรคการเมืองรวมกันดันไม่ให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับการเสนอชื่อเข้าไม่ให้อภิปรายเลือก

๒๑) ถ้าจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็ควรแก้ไขในสิ่งที่จำเป็นจริง ๆ แต่ไม่ควรจะรื้อใหม่ทั้งระบบ ควรแก้ไขให้เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้นไม่ใช่ถอยหลังกลับเข้าคลอง และต้องแก้ไขเพื่อให้ระบบรัฐสภาเดินหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนมากขึ้น เมื่อเกิดปัญหาสำคัญจริง ๆ แต่ไปติดอยู่ที่รัฐธรรมนูญจึงค่อยคิดแก้ไขไม่ใช่เพียงความคิดฝันและไม่ใช้จะมารื้อกันใหม่ทั้งหมด ซึ่งประเด็นที่ควรแก้ไขอย่างน้อยมี ๓ ประเด็น คือ

- เรื่องการตรวจสอบรัฐบาล โดยการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ควรลดเสียงอภิปราย นายกรัฐมนตรีให้เท่ากับอภิปรายรัฐมนตรี เพราะนายกรัฐมนตรีก็คือรัฐมนตรีคนหนึ่ง
ในประเด็นนี้มีความเห็นที่แตกต่างจากผู้อภิปรายด้วยกันว่าไม่ควรลดเพราะหากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านลดลงอีก ก็อาจจะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อไปเรื่อย ๆ
- ควรมีบทบัญญัติ ห้ามรวบรวมพรรคการเมืองหลังการเลือกตั้ง เพื่อป้องกันการสกัดการตรวจสอบฝ่ายบริหารและการรวบรวมพรรคเป็นการทำลายเจตนารมณ์ของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง
- ควรตัดตัวแทนพรรคการเมืองทั้งหมดออกจากกรรมการสรรหาองค์กรอิสระ ทุกองค์กรเพื่อป้องกันปัญหาการตอบแทนบุญคุณทางการเมืองหรือมีฝ่ายการเมืองเข้าไปแทรกแซงองค์กรอิสระ

๒๒) เรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน ปัญหาใหญ่อยู่ที่การปฏิบัติที่ไม่ตรงกับรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนทางสื่อของรัฐ เพราะมีการผูกขาดการใช้สื่อของรัฐอยู่มากและมีข้อจำกัด มีการละเมิดอยู่เนือง ๆ จึงต้องช่วยกันคิดว่าประชาชนจะได้รับหลักประกันอย่างไรแท้จริงในเรื่องเหล่านี้ได้อย่างไร

๒๓) ควรเร่งตั้งคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กศช.) แล้วเร่งคืนคลื่นความถี่ให้กับสาธารณะไป

๒๔) การเมืองภาคประชาชนจะต้องมีที่ยืนชัดเจน เพราะจะทวีความสำคัญขึ้นเป็นลำดับ ต้องช่วยกันคิดว่าจะทำอะไรให้การเมืองในส่วนนี้มีประสิทธิภาพจริง ๆ ทั้งในเรื่องประชาธิปไตย การลงประชามติ การเสนอกฎหมาย หรือการเสนอถอดถอน

ความเห็นต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ผู้อภิปรายส่วนใหญ่ เห็นพ้องกันว่า ยังไม่ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญ ณ เวลานี้ ปัญหาที่เกิดจากการใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีอยู่บ้าง แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ใช้มาแล้วยังไม่ครบทุกองค์ประกอบในรัฐธรรมนูญ จึงควรใช้ไปก่อน โดยยังไม่ต้องแก้ไข เพื่อรอดูและพิจารณาให้ถ่วงถี่ แต่อาจต้องมีการแก้ไขกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอยู่บ้าง

ข้อเสนอแนะของผู้แทนสื่อมวลชน

๑. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ต้องแก้ไขให้เกิดผลที่ดีขึ้น ดังนั้นควรมีการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

๒. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญถึงแม้จะดีแค่ไหนแต่ถ้าผู้ปฏิบัติมีเจตนาไม่ดีก็จะทำให้เกิดผลกระทบในการใช้รัฐธรรมนูญได้ ดังนั้นนอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้ดีขึ้นแล้ว ผู้ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญต้องมีเจตนาที่ดีด้วย พร้อมทั้งควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแก่หน่วยงานต่างๆ และประชาชน

๓. ทำอย่างไรให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญของประชาชนอย่างแท้จริง

๔. ผลกระทบหรือปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นสาเหตุมาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่ดี หรือเป็นที่กฎหมายลูก ต้องทำการศึกษาให้ดีขึ้น

๑.๓ การสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ

จากการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนโดยการส่งผ่านระบบ SMS ทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ และแสดงความคิดเห็นผ่านทาง www.tc.semina.com มีข้อสรุปดังนี้

เห็นด้วยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๕๑ %

ไม่เห็นด้วยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๔๙ %

ประเด็นที่ ๒ คณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน สื่อมวลชนและการสัมมนา โดยขอเสนอเรียงลำดับตามหมวดและส่วนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สรุปได้ดังนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

(ไม่มีข้อคิดเห็น)

หมวด ๒

พระมหากษัตริย์

(ไม่มีข้อคิดเห็น)

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

บทที่ ๒

สิทธิ เสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ผลของรัฐธรรมนูญในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ

จากการที่มีรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ประชาชนเกิดความตื่นตัวและตระหนักในสิทธิของตนเองอย่างกว้างขวางในระดับต่างๆ โดยเห็นได้จากมีการใช้สิทธิในด้านต่างๆ หลายด้าน ดังนี้

สิทธิที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง เช่น การพูด การเขียน การชุมนุม(มาตรา ๔๔) และการร้องเรียน (มาตรา ๖๑)

สิทธิที่ใช้แต่ไม่ค่อยประสบผลในทางปฏิบัติ เช่น สิทธิในการเสนอกฎหมาย(มาตรา ๑๗๐) สิทธิชุมชน(มาตรา ๔๖) และสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ(มาตรา ๕๖)

สิทธิที่ใช้กันบ้าง ได้แก่ สิทธิในการถอดถอนบุคคลออกจากราชการ(มาตรา ๓๐๔) ซึ่งทำได้ยากเพราะต้องไปชี้แจงเอกสารมาก ต้องมีผู้ดำเนินการให้สิทธิในการรับค่าชดเชยความเสียหายในคดีอาญา (มาตรา ๒๔๕ มาตรา ๒๔๖) และสิทธิในการสื่อสาร(วิถุชุมชนตามมาตรา ๔๐)

สิทธิที่ไม่ได้ใช้ เช่น สิทธิในการมีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมของรัฐ (มาตรา ๕๕) สิทธิในชุมชน (มาตรา ๔๖) ยังไม่มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สิทธิผู้บริโภค(มาตรา ๕๗)

ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ได้แก่

๑. ภาครัฐขาดความตระหนักและไม่เห็นถึงความสำคัญของสิทธิ เสรีภาพของประชาชน
๒. ระบบการบริหารจัดการของภาครัฐยังไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน
๓. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ
๔. องค์กรและกลไกในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนยังขาดงบประมาณ และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน
๕. การมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่กว้างขวางและทั่วถึงพอ

ข้อเสนอแนะ

๑ ควรให้ความสำคัญกับสิทธิต่อไปนี้

๑.๑. สิทธิชนส่วนน้อย(กลุ่มชาติพันธุ์) ให้กว้างขวางและครอบคลุมคนหลายกลุ่ม เช่น สิทธิคนพิการ คนชรา เด็ก เกษตรกร

๑.๒. กำเนิดถึงสิทธิความเป็นมนุษย์ ตามมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ ให้มากขึ้น

๑.๓. สิทธิในที่อยู่อาศัย เช่น การอยู่ในเคหสถานด้วยความสงบสุข ไม่ได้รับการรบกวนจากผู้อื่น

๑.๔. กำหนดสิทธิเพิ่มเติมในบางเรื่องเช่น การค้าประกัน ความเป็นส่วนตัว(ให้มากขึ้น)

สิทธิที่รับรู้ข้อมูลของทางราชการและเอกชน

๑.๕. สิทธิคุ้มครองผู้บริโภค(มาตรา ๕๗) ให้มีกลไกในการต่อสู้กับการเอาเปรียบจากผู้ประกอบการมากขึ้น

๑.๖. สิทธิในการพึงได้รับค่าตอบแทนจากการเข้าร่วมในกิจกรรมของรัฐ

๑.๗. ยกเลิกข้อยกเว้นในการรับรู้ ขอข้อมูลข่าวสาร(มาตรา ๕๘)

๑.๘. สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาที่ตนมิได้ก่อให้ได้รับค่าชดเชย

๑.๙. สิทธิชุมชน(มาตรา ๔๖) ปรับกรอบให้กว้างขึ้นในกรณีอื่นๆด้วย

๑.๑๐. สิทธิในการได้รับการศึกษาพื้นฐานที่ได้มาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนการจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมยังไม่ชัดเจน

๑.๑๑. สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

๑.๑๒. สิทธิในการใช้สื่อเพื่อประโยชน์สาธารณะ (มาตรา ๔๐) ยังมีน้อยเกินไป

๑.๑๓. สิทธิส่วนบุคคล เช่น ห้ามการเผยแพร่ภาพความเป็นส่วนตัวของเด็ก สตรี ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตวิญญาณ ศีลธรรม วัฒนธรรมอันดี

๑.๑๔. สิทธิในการใช้พื้นที่สาธารณะอย่างเป็นธรรม

๒. สิทธิเหล่านี้ควรมีกฎหมายระบุให้ชัดเจน

๒.๑. สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการหรือกิจการของรัฐ(มาตรา ๕๕)

๒.๒. สิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา ๖๐)

๒.๓. สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ (มาตรา ๖๑)

๒.๔. สิทธิในการฟ้องรัฐ (มาตรา ๖๒)

บทที่ ๓

โครงสร้าง อำนาจและหน้าที่ของสถาบันทางการเมือง

ส่วนหนึ่งจากการสัมมนาได้ให้ความเห็นว่า เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุดฉบับหนึ่ง ที่ใช้มาได้ไม่นาน ซึ่งหากจะเรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมก็อาจจะกลับไปสู่แนวทางเก่าๆที่เป็นต้นเหตุให้การเมืองล้มเหลว แต่ความเห็นอีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนใหญ่มีความเห็นว่าถึงเวลาและสมควรแล้วที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

ผลการสัมมนากลุ่มที่ ๒ มีสาระสำคัญดังนี้

๑. อำนาจเรียกผู้มาชี้แจงต่อคณะกรรมการของรัฐสภาไม่มีสภาพบังคับ

สภาพปัญหา

คณะกรรมการของทั้งสองสภา มีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารหรือบุคคลมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นได้ตามมาตรา ๑๘๕ กรณีเรียกบุคคลจากหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เพื่อมาให้ความเห็นหรือชี้แจงข้อเท็จจริง รัฐมนตรีเข้าสังกัดจะสั่งให้มาชี้แจง ยกเว้นเป็นกรณีเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินรัฐมนตรีจะไม่สั่งก็ได้ ส่วนกรณีที่เป็นเอกชนยังไม่สามารถบังคับให้มาได้ แม้ว่าในทางปฏิบัติจะได้รับความร่วมมือด้วยดีเป็นส่วนใหญ่ ทั้งจากทุกฝ่ายก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือตรากฎหมายเฉพาะ ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกหมายเรียกที่มีสภาพบังคับตามกฎหมายหากฝ่าฝืนต้องมีโทษ โดยมีเงื่อนไขไม่ให้มีการเรียกซ้ำซ้อนโดยไม่จำเป็น และกระทำโดยการมอบหมายของสภา (มีตัวอย่างแล้วในกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ)

๒. การจัดสรรงบประมาณให้รัฐสภา

สภาพปัญหา มาตรา ๑๕ วรรค ๒ บัญญัติให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงานโดยอิสระขององค์กรตามรัฐธรรมนูญที่เรียกกันว่าองค์กรอิสระต่าง ๆ ทำให้มีการจัดงบประมาณให้เป็นก้อนเพื่อบริหารจัดการตนเอง แต่มิได้ระบุถึงองค์กรรัฐสภาไว้ในมาตรานี้ ปัจจุบันรัฐสภาได้รับการจัดสรรงบประมาณแบบเดียวกับส่วนราชการในฝ่ายบริหารทำให้ขาดความเป็นอิสระและความคล่องตัว

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขให้รัฐสภาได้รับการจัดสรรงบประมาณประจำปีเป็นก้อน โดยมีอิสระในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายตนเอง อย่างไรก็ตามมีความเห็นอยู่ด้วยว่าในขณะนี้ ถ้าเห็นสมควรให้มีการปฏิบัติเช่นว่านี้รัฐสภาก็ชอบที่จะคิดทำให้ตามครรลองของฝ่ายนิติบัญญัติโดยไม่ต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญในส่วนนี้

๓. ข้อตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญไม่ผ่านรัฐสภา

สภาพปัญหา มาตรา ๒๒๔ บัญญัติให้รัฐบาลต้องนำข้อตกลงหรือสนธิสัญญากับต่างประเทศที่ผลให้มีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตหรือเขตอำนาจแห่งรัฐหรือที่ต้องออกกฎหมายมารองรับ เพื่อให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบหรือให้สัตยาบรรณ แต่ขณะนี้ มีข้อตกลงที่สำคัญบางเรื่อง ได้แก่ ข้อตกลงเขตการค้าเสรีทวิภาคีกับหลายประเทศไม่ได้ให้รัฐสภาพิจารณา

ข้อเสนอแนะ

สภาพการณ์ดังกล่าวอันเป็นอันตรายสมควร แสวงหาวิธีการหรือมาตรการที่รัฐสภาจะมีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมดูแลในเรื่องดังกล่าวเพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์สำคัญของชาติ ด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือตรากฎหมายให้มีเงื่อนไขและความชัดเจนว่าข้อตกลงหรือสนธิสัญญาที่มีความสำคัญในลักษณะนี้จะต้องให้รัฐสภาพิจารณาเห็นชอบก่อน

๔. การถ่วงดุลอำนาจอธิปไตยตามมาตรา ๓ แห่งรัฐธรรมนูญและระบบศาลคู่ศาลเดียว

สภาพปัญหา ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล นั้น รัฐสภาได้ทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจบริหารของคณะรัฐมนตรีมาโดยตลอด แต่รัฐสภาในฐานะองค์กรผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติยังไม่เคยดำเนินการตรวจสอบการใช้อำนาจตุลาการของศาลว่าได้พิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นไปตามกฎหมายที่รัฐสภาได้บัญญัติไว้หรือไม่ โดยเฉพาะในประเด็นของการตีความกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๖ พระราชบัญญัติราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ระเบียบการใช้ตัวสะกด ฉบับลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ว่าต้องตีความกฎหมายตามความหมายของภาษาไทยที่บัญญัติไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเท่านั้น นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงองค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการจากระบบศาลเดี่ยว มาเป็นมาเป็นระบบศาลคู่โดยให้มีศาลปกครองเป็นหนึ่งในองค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการเช่นเดียวกับศาลยุติธรรมมาเป็นเวลามากกว่าห้าปีแล้ว แต่ยังไม่มีการตรวจสอบและศึกษาเพื่อประมวลผลให้ประชาชนได้ทราบว่าจะระบบศาลใหม่ดีกว่าระบบศาลเดิมหรือไม่อย่างไร

ข้อเสนอแนะ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๕ ให้อำนาจสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของแต่ละสภาได้ ดังนั้น สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจึงควรตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจตุลาการของศาล และประเมินผลของระบบศาลใหม่

๕. การต้องสังกัดพรรค ๕๐ วัน ก่อนการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สภาพปัญหา การบังคับตามมาตรา ๑๐๗ (๔) เป็นประโยชน์ในการทำให้พรรคการเมืองและรัฐบาลมีเสถียรภาพ มีปัญหาอยู่ข้างที่ไม่เป็นธรรมในกรณีที่พรรคตัดสินใจไม่ส่งบุคคลลงสมัครโดยกระชั้นชิดจนบุคคลนั้นหมดโอกาสไปลงสมัครในนามพรรคอื่น เท่ากับเป็นการลดรอนสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของบุคคลและสิทธิของประชาชนที่จะเลือกผู้เป็นตัวแทน

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขให้ลงสมัครได้ในกรณีดังกล่าวทั้งโดยไปสังกัดพรรคอื่นหรือสมัครอิสระ

๖. ผลของการลงประชามติ

สภาพปัญหา มาตรา ๒๑๔ เรื่องการลงประชามติยังไม่มีกรณีปฏิบัติเลยถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญออกมารองรับแล้วตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๓ ปัญหาสำคัญตามรัฐธรรมนูญ การลงประชามติมีผลเป็นเพียงคำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีไม่มีผลให้คณะรัฐมนตรีต้องปฏิบัติตาม ซึ่งเห็นว่าน่าจะไม่ถูกต้อง ประชามติมิใช่ประชานิธิ จะทำเฉพาะในเรื่องที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียสำคัญของแผ่นดิน ควรมีผลเป็นเด็ดขาดผูกพันคณะรัฐมนตรีอย่างในหลาย ๆ ประเทศ ถึงแม้ว่าบ้านเราจะยังเป็นสังคมที่มีการชักจูงกันได้ง่ายอยู่มากก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญให้การลงประชามติผูกพันรัฐบาลให้ต้องปฏิบัติตาม ส่วนกรณีที่ไม่ต้องการให้ผูกพัน จะทำเป็นประชานิธิโดยการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงทั่วประเทศได้

๗. การห้ามสมาชิกวุฒิสภาสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งติดต่อกันและการห้ามหาเสียง

สภาพปัญหา มาตรา ๑๒๖ (๓) ห้ามสมาชิกวุฒิสภาสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งติดต่อกัน และมาตรา ๑๒๕ ให้ผู้สมัครแนะนำตัวแทนการหาเสียง โดยมีเจตนารมณ์ให้สมาชิกวุฒิสภามีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ผูกพันกับเขตเลือกตั้งและไม่ต้องใช้เงินในการรณรงค์มากนัก ซึ่งไม่มีผลในการปฏิบัติจริง ๆ นอกจากนั้น ประสพการณ์ ๖ ปีในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกต้องเสียไปทั้งหมดและประชาชนควรจะได้เป็นผู้มีสิทธิตัดสินใจเองว่าจะเลือกใคร คนเก่าหรือคนใหม่ การห้ามการหาเสียงก็ไม่สามารถป้องกันการใช้จ่ายเงินมาก ๆ ได้ แต่กลับเป็นหนทางให้คนที่แอบใช้เงินจำนวนมากเอาชนะไปได้โดยง่าย

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขทั้ง ๒ มาตราให้สมาชิกวุฒิสภาลงสมัครต่อเนื่องกันไปได้โดยไม่มีข้อจำกัด โดยจัดให้มีการเลือกตั้งคราวละครึ่งสภาทุก ๆ ๓ ปี และให้ผู้สมัครหาเสียงได้เหมือนกับนานาประเทศ

๘. การห้ามรัฐมนตรีเป็นส.ส. ในขณะเดียวกัน

สภาพปัญหา ตามมาตรา ๒๐๔ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องพ้นจากสมาชิกภาพของสภาหลังจากครบ ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับโปรดเกล้าแต่งตั้ง ทำให้คณะรัฐมนตรีและสภามีความห่างเหินกัน การแบ่งแยกตำแหน่งหน้าที่โดยเด็ดขาดในระบบรัฐสภาน่าจะไม่ก่อให้เกิดผลดีเท่าใดนัก

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่ได้รับเลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาต่อไปได้

๙. อำนาจหน้าที่ในการเสนอร่างกฎหมายของสมาชิกวุฒิสภา

สภาพปัญหา ตามรัฐธรรมนูญ สมาชิกวุฒิสภาไม่มีอำนาจหน้าที่เสนอร่างพระราชบัญญัติ ขณะที่รัฐธรรมนูญให้สิทธิประชาชนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเข้าชื่อกันเสนอร่างพระราชบัญญัติได้เฉพาะในผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เรื่องที่เกี่ยวกับหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และหมวด ๕ ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ สมาชิกวุฒิสภาแต่ละคนเลือกตั้งจากสัดส่วนประชากร ๓ แสนคน สมาชิก ๒๐๐ คน เป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศ ดังนั้น การที่รัฐธรรมนูญตัดสิทธิหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาแต่ละคนหรือกลุ่มของสมาชิก รวมทั้งสมาชิกที่ร่วมกันทั้งสภาเสนอร่างพระราชบัญญัติไม่ได้เลย จึงเป็นสิ่งที่น่าจะไม่ถูกต้อง และเป็นการเสียประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนโดยรวม อย่างน้อยควรให้เสนอได้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบางหมวดของรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิที่จะเสนอร่างกฎหมายได้ โดยมีเงื่อนไขยกเว้นไม่ให้เสนอในบางเรื่องหรือในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบางหมวดของรัฐธรรมนูญ

บทที่ ๔

ศาลยุติธรรมและศาลอื่นตามรัฐธรรมนูญ

๑. ความเชื่อมโยงระหว่างศาลยุติธรรมและศาลอื่น กับประชาชน

โครงสร้างและองค์ประกอบของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) และในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง (ก.ศป.) ที่ให้มีจำนวน ๒ คน โดยมีที่มาจากการเลือกของวุฒิสภา ตามมาตรา ๒๗๔ (๓) และ มาตรา ๒๗๕ (๓) มีความเหมาะสมดีแล้ว

๒. กระบวนการพิจารณาคดีโดยต่อเนื่อง ตามมาตรา ๒๔๑

กระบวนการนี้เป็นเรื่องใหม่ มีการตีความหลายแนวทาง โดยประธานศาลฎีกาได้ออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้ศาลพิจารณาคดีโดยต่อเนื่องกันไป ในทางปฏิบัติมีปัญหาทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า ในเรื่องนี้เห็นว่า รัฐธรรมนูญได้กำหนดเรื่องนี้ไว้ดีแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากการตีความในหลายแนวทางเนื่องจากการเป็นเรื่องใหม่ ดังนั้นควรมีการแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหาความล่าช้าที่เกิดขึ้น

๓. องค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

ตามมาตรา ๒๗๔ กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม(ก.ต.) ให้มีผู้แทนจากศาลชั้นต้นด้วย ซึ่งปกติเป็นผู้มีอาวุโสน้อย เมื่อเข้ามาเป็น ก.ต. มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลผู้พิพากษาซึ่งมีอาวุโสสูงกว่า ไม่เป็นการเหมาะสม

ควรมีการแก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมให้มีความเหมาะสม เนื่องจาก โครงสร้างปัจจุบันกำหนดให้มีผู้แทนจากศาลชั้นต้นที่มีความอาวุโสน้อยเข้ามาเป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

๔. ระบบการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดกระบวนการพิจารณาพิพากษาที่ศาลเดียวและเป็นศาลสุดท้าย ที่ประชุมเห็นว่าระบบนี้อาจจะขัดกับหลักการสิทธิมนุษยชนสากล

๕. ระบบการพิจารณาคดีโดยครบองค์คณะ ตามมาตรา ๒๓๖ อาจไม่มีความจำเป็นทุกคดี ทั้งนี้ควรพิจารณาเฉพาะคดีที่สำคัญ หรือไม่ก็ควรมีการกระจายศาลออกไปให้ทั่วถึง โดยการเพิ่มศาลแขวง

๖. องค์กรใหม่ที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญเพื่ออำนวยความสะดวก อภิบาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ก่อให้เกิดความสับสนแก่ประชาชน มีการฟ้องร้องหรือยื่นเรื่องแก่หลายองค์กร ควรมีการกำหนดขอบเขต ภาระหน้าที่ของแต่ละองค์กรให้ชัดเจนและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง เพื่อลดเวลาและภาระการดำเนินการของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่

๗. มีความแตกต่างระหว่างศาลในเรื่องต่างๆ เช่น คำเรียกคู่ความ กระบวนการพิจารณาคดี ทำให้ประชาชนสับสน ควรมีการปรับระบบต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมของแต่ละศาลให้เป็นระบบเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจและใช้สิทธิได้อย่างถูกต้อง

๘. ควรมีการจัดตั้งศาลฎีกา และศาลอุทธรณ์แผนกคดีเลือกตั้งเพิ่มเติมจากศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไว้ในมาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และแก้ไขให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่เฉพาะการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งเท่านั้น หากมีการร้องคัดค้านผลการเลือกตั้ง ให้ผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลจังหวัดในเขตพื้นที่ และให้ศาลจังหวัดที่รับคำร้องดังกล่าวดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานภายใน ๓๐ วัน เพื่อเสนอต่อศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งพิจารณาในกรณีเป็นการร้องคัดค้านผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือเสนอต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แผนกคดีเลือกตั้งพิจารณาในกรณีเป็นการร้องคัดค้านผลการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ ให้ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีเลือกตั้งแล้วแต่กรณีพิจารณาพิพากษาหรือสั่งคำร้องคัดค้านดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันได้รับสำนวนจากศาลจังหวัด

บทที่ ๕

คณะกรรมการการเลือกตั้งและองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

การสัมมนาเพื่อฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนแรกว่าด้วยการเลือกตั้ง ส่วนที่สองว่าด้วยองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ส่วนที่หนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ และมีพันธกิจที่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑. การเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตการเลือกตั้งที่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาบัญญัติ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคสอง) และในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นารเลือกตั้งทั่วไปอันมิใช่เป็นการเลือกตั้งใหม่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักรจะขอใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ณ ประเทศที่ตนมีถิ่นที่อยู่ก็ได้ (พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. และ ส.ว. พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘๓ วรรคแรก)

สภาพปัญหา ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร ให้ความสนใจต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งน้อย กล่าวคือ ปริมาณจำนวนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแสดงความจำนงเพื่อลงทะเบียนเลือกตั้งน้อย และหลังจากที่ลงทะเบียนแล้วยังมาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นภาระเพิ่มขึ้นของสถานทูตไทยในต่างประเทศ และบริษัทไปรษณีย์ไทยอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ ควรยกเลิกกระบวนการเลือกตั้งในต่างประเทศ

๒. การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๔ วรรคแรก บัญญัติว่า เมื่อตำแหน่งวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นภายใน ๔๕ วันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่อายุของวุฒิสภาจะเหลือไม่ถึง ๑๘๐ วัน

สภาพปัญหา การเลือกตั้งแต่ละครั้งทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการจัดการเลือกตั้งมาก และส่งผลให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิดความเบื่อหน่ายในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะ ควรแก้ไขระยะเวลาใหม่ว่า หากสมาชิกวุฒิสภามรดสมาชิกภาพลงโดยเหลืออายุวุฒิสภาไม่ถึง ๑ ปี ไม่ควรมีการเลือกตั้งซ่อม หรือ หากสมาชิกภาพคนใดสิ้นสุดลงแต่ในจังหวัดนั้นยังมีสมาชิกคนอื่นอยู่ก็ไม่ควรมีการเลือกตั้งซ่อม

๓. การคืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทน

การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว (รัฐธรรมนูญ ๗ มาตรา ๕๗)

สภาพปัญหา กรณีคืนเงินประจำตำแหน่งและผลประโยชน์ตอบแทนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ยังไม่มีความชัดเจนว่าหน่วยงานใดมีหน้าที่ในการเรียกเก็บเงินคืน และยังมีได้รวบรวมกรณีการเลือกตั้งท้องถิ่นด้วย

ข้อเสนอแนะ ควรระบุหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการเรียกเงินคืนให้ชัดเจน และควรกำหนดรวมถึงการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นด้วย

๔. การวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๒) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใด หน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๕) ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคแรก)

นอกจากนั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่าการใช้อำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาด หรือปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น ตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง ถือเป็นที่ยุติเนื่องจากเป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๒/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖)

สภาพปัญหา การใช้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจกึ่งตุลาการ จึงมีลักษณะเป็นการรวมอำนาจทั้งระบบไว้ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงองค์กรเดียว

ข้อเสนอแนะ ควรแยกพิจารณาชี้ขาดคดีการเลือกตั้งออกเป็น ๒ ระยะ กล่าวคือ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจพิจารณาชี้ขาดคดีการเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง และให้ศาลพิเศษ หรือ ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาชี้ขาดคดีเลือกตั้งหลังประกาศผลการเลือกตั้ง

๕. การคำนวณหาสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ ให้ถือว่าไม่มีผู้ใดในบัญชีนั้นได้รับเลือกตั้ง และมีให้นำคะแนนเสียงดังกล่าวมารวมเพื่อคำนวณหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสอง

วิธีคำนวณสัดส่วนคะแนนเสียงที่บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองแต่ละพรรคได้รับ อันจะถือว่าบุคคลซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีของพรรคการเมืองนั้นได้รับการเลือกตั้งตามสัดส่วนที่คำนวณได้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

ให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ได้รับการเลือกตั้งเรียงลำดับจากหมายเลขต้นบัญชีลงไปตามจำนวนสัดส่วนที่คำนวณได้สำหรับบัญชีรายชื่อนั้น (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐)

สภาพปัญหา ก่อให้เกิดคะแนนเสียงของประชาชนของพรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๕ ไม่ได้รับการคำนวณ ทั้ง ๆ ที่เป็นคะแนนเสียงของประชาชนที่มีจำนวนมากพอสมควร

ข้อเสนอแนะ พรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงแบบบัญชีรายชื่อร้อยละ ๑ ควรให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อได้

๖. การลงมติเอกฉันท์ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การลงมติในการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ใช้คะแนนเสียงข้างมาก โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งหนึ่งคนมีเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเป็นทางชี้ขาด เว้นแต่การลงมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาคำเนิการตามอำนาจหน้าที่ในมาตรา ๑๐ (๕) (๖) (๗) และ (๘) ให้ใช้คะแนนเสียงเอกฉันท์ (พ.ร.บ. ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. และ ส.ว. พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘ วรรคสอง)

สภาพปัญหา บทบัญญัติดังกล่าวมิได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยลักษณะการลงมติดหากไม่ได้รับความเห็นชอบจากกรรมการเพียงคนเดียว ก็ไม่สามารถมีมติได้ก่อให้เกิดความล่าช้าในการวินิจฉัย

ข้อเสนอแนะ ควรยกเลิกระบบมติเอกฉันท์ โดยใช้มติเสียงข้างมาก และให้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเนื่องจากเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ที่มีผลกระทบต่อกรเลือกตั้ง

๗. ความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ มีผลบังคับ ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘ วรรคแรก)

สภาพปัญหา บทบัญญัติดังกล่าวไม่คุ้มครองในระหว่างที่มีการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ทั้ง ๆ ที่มีการเลือกตั้งจำนวนมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มเติมบัญญัติให้ครอบคลุมกรณีการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นด้วย

๘. อายุของวุฒิสภา

อายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละ ๖ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๑๓๐)

สภาพปัญหา การครบวาระของสมาชิกวุฒิสภาพร้อมกันทุกคน ก่อให้เกิดการขาดความต่อเนื่องของการทำงานของสมาชิกวุฒิสภา

ข้อเสนอแนะ ควรกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาดำรงตำแหน่งได้ครั้งวาระ (๓ ปี) โดยการจับสลากออกกึ่งหนึ่ง เพื่อให้วุฒิสภามีความต่อเนื่อง ซึ่งจะให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาทุก ๆ ๓ ปี

ส่วนที่สอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

๑) องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา ป.ป.ช.

การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ โดยให้คณะกรรมการสรรหากรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธาน ศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุก แห่งเลือกกันเองให้เหลือเจ็ดคน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่ง คนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน เป็นกรรมการ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ วรรคแรก)

สภาพปัญหา ปัจจุบันมีพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียง ๔ พรรคเท่านั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาการบังคับใช้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะ ควรส่งประเด็นปัญหาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย หรือแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

๒) การปฏิบัติหน้าที่ของ ป.ป.ช.

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ถูกกล่าวหาว่าร้ายวญผิดปกติ กระทำ ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ จะปฏิบัติหน้าที่ระหว่างนั้น มิได้ จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยกคำร้องดังกล่าว (รัฐธรรมนูญ ๗ มาตรา ๓๐๐ วรรคท้าย)

สภาพปัญหา ปัจจุบันกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติถูกกล่าวหากรณี การออกกระเปียบขึ้นค่าตอบแทนให้แก่ตนเอง โดยในขณะนี้เรื่องอยู่ในการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้พิจารณาตัดสินแล้ว จึงส่งผลให้ ป.ป.ช. ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ข้อเสนอแนะ ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้มีผู้ทำหน้าที่รักษาการทำหน้าที่แทน ป.ป.ช.

๓) อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาและสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ การหน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือการละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องหรือประชาชน โดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(๒) จัดทำรายงานพร้อมเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา

(รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๗)

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๕๗ (๑) มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง เพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครองแล้วแต่กรณี (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘)

สภาพปัญหา ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่มีอำนาจหน้าที่ริเริ่มพิจารณาคดีได้ด้วยตนเอง โดยต้องได้รับคำร้องเรียนก่อนจึงจะพิจารณาและสอบสวนได้ ดังนั้น หากผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพบปัญหาด้วยตนเอง จะไม่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาสอบสวนได้

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๗ โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีอำนาจหน้าที่ริเริ่มพิจารณาคำร้องได้ด้วยตนเองโดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นเรื่องสำคัญ และเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ

๒. ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีอำนาจหน้าที่ เสนอความเห็นว่าร่างกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาส่งศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ ต่อไป ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐสภา

ส่วนที่ ๖

บทสรุป

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

บทสรุป

การพิจารณาศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ วุฒิสภา

จากการที่คณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ ได้จัดให้มีประชุมรับฟังและวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั้งประเทศ การประชุมรับฟังความคิดเห็นของสื่อมวลชน การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเวทีประชาสังคม การวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งได้มีการจัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ ร่วมกับสถาบันพระปกเกล้า คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๑ - ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘ ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ นั้น สรุปสาระสำคัญในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

จากการรับฟังและวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นจากประชาชน สื่อมวลชนและการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ สรุปได้ดังนี้

๑.๑ ภาคประชาชน

๑.๑.๑ โดยภาพรวมประชาชนคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ควรแก้ไขให้ดีกว่านี้ ๖๐.๗๓% ดีแล้วไม่ต้องแก้ไข ๓๓.๕๖% ไม่ระบุ ๕.๗๑%

๑.๑.๒ ประชาชนอยากแก้ไขรัฐธรรมนูญในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนมากที่สุด คือ การคุ้มครองคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยให้กับประชาชนและสวัสดิการสังคมให้ประชาชน ๑๕.๔๐% ความเท่าเทียมกันในสังคม เช่น ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของสตรี ๑๐.๘๘% สิทธิทางการศึกษา เช่น ขยายโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียมกันทุกคน ๘.๘๒% กฎหมายต้องเข้มแข็งกว่านี้ และมีบทกำหนดโทษที่รุนแรงเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของกฎหมาย ๖.๗๘% และการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายแรงงานว่าด้วยเงินเดือนสวัสดิการ การดูแล ๕.๑๒%

๑.๒ ภาคสื่อมวลชน

๑.๒.๑ ประเด็นที่ “สื่อมวลชน” อยากแก้ไขรัฐธรรมนูญในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนมากที่สุด คือ สิทธิในการเสนอและรับรู้ข่าวสาร การรับฟังสื่อโดยไม่มีแทรกแซง ๒๕.๒๐% ความเท่าเทียมกันในสังคม เช่น ความเสมอภาค/สิทธิเสรีภาพของสตรี ๘.๗๖% สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารบ้านเมือง สิทธิทางการเมือง ๘.๑๓% การคุ้มครองคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยให้กับประชาชน และสวัสดิการสังคมให้ประชาชน ๖.๕๐%

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

๑.๒.๒ ภาพรวม สื่อมวลชนคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นอย่างไร

อันดับ	รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นอย่างไร?	ภาพรวม	เพศ		อายุ			ระดับการศึกษา				ศาสนา	
			ชาย	หญิง	๒๑-๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	ปวช./ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	พุทธ	คริสต์	
๑	ดีกว่าแก้ไขให้ดีกว่านี้	๖๔.๑๑	๖๖.๙๖	๖๐.๘๒	๖๐.๗๑	๖๘.๗๕	๖๖.๖๗	๗๓.๓๓	๖๕.๕๖	๕๔.๕๕	๖๔.๓๒	๖๐.๐๐	
๒	ดีแล้วไม่ต้องแก้ไข	๓๑.๕๘	๓๐.๓๖	๓๒.๙๙	๓๓.๙๓	๒๗.๕๐	๓๓.๓๓	๒๖.๖๗	๒๘.๔๘	๕๔.๕๕	๓๑.๑๖	๕๐.๐๐	
-	ไม่ระบุ	๕.๓๑	๒.๖๘	๖.๑๙	๕.๓๖	๓.๗๕	-	-	๕.๙๖	-	๔.๕๒	-	

อันดับ	รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นอย่างไร?	รายได้						ความเข้าใจรัฐธรรมนูญ				ที่พักอาศัย	
		๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๕ บ.	๑๐,๐๐๕-๒๐,๐๐๐ บ.	๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บ.	๓๐,๐๐๑-๕๐,๐๐๐ บ.	๕๐,๐๐๑-๑๐๐,๐๐๐ บ.	๑๐๐,๐๐๑-๕๐๐,๐๐๐ บ.	มาก	ปานกลาง	น้อย	กทม.	ตจว.	
๑	ดีกว่าแก้ไขให้ดีกว่านี้	๖๑.๗๖	๖๘.๙๓	๕๒.๐๐	๖๐.๐๐	๕๐.๐๐	๕๐.๐๐๑ บ. ขึ้นไป	๕๐.๐๐	๖๕.๗๕	๗๒.๗๓	๖๕.๑๓	๖๑.๕๐	
๒	ดีแล้วไม่ต้องแก้ไข	๓๖.๗๖	๒๕.๒๔	๔๕.๐๐	๒๐.๐๐	๕๐.๐๐	๕๐.๐๐	๕๐.๐๐	๓๐.๘๒	๒๒.๗๓	๓๒.๒๔	๒๙.๘๒	
-	ไม่ระบุ	๑.๔๗	๕.๘๓	๔.๐๐	๒๐.๐๐	-	-	-	๓.๔๒	๔.๕๕	๒.๖๓	๘.๗๗	

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

หมวด ๓

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น โดยสรุปได้ดังนี้

๑. สิทธิในความเสมอภาค

๑) ประชาชนอยากให้รัฐธรรมนูญเพิ่มสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในเรื่องความเท่าเทียมกันในสังคม ได้แก่ ความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย/คนจนกับคนรวย(๑๘.๗๔%) สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารบ้านเมือง สิทธิทางการเมือง (๑๕.๒๕%) การคุ้มครองดูแลคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยให้กับประชาชน (๑๐.๔๗%) ที่ดินที่ทำกิน (๕%)

๒) ปัญหาสิทธิและการให้ความคุ้มครองดูแลเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ (มาตรา ๕๓ ถึงมาตรา ๕๕)

๓) ความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างเพศในสังคม (มาตรา ๓๐ วรรค ๒)

๔) ความเสมอภาคในการรับบริการสาธารณสุข การเข้าถึงบริการสาธารณสุข ปริมาณและคุณภาพการให้บริการ (มาตรา ๕๒)

๕) คำนี้ถึงสิทธิความเป็นมนุษย์ ตามมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘

๖) ความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง ควรทำให้เป็นจริงในทางปฏิบัติ

๗) ปรับมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาในทุกระดับให้มีมาตรฐานที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และขยายการศึกษาภาคบังคับเป็นสิบสองปี

๘) ปรับมาตรฐานและคุณภาพการบริการสาธารณสุข คุณภาพการรักษา การเข้าถึงการบริการสาธารณสุขของประชาชน

ข้อสังเกต รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ค่อนข้างชัดเจน แต่มีปัญหาในทางปฏิบัติและมีความแตกต่างในเรื่องมาตรฐานค่อนข้างมาก

๒. สิทธิในการได้รับการคุ้มครองดูแลจากรัฐ

๑) สิทธิชนส่วนน้อย(กลุ่มชาติพันธุ์) ให้กว้างขวางและครอบคลุมคนหลายกลุ่ม เช่น สิทธิคนพิการ คนชรา เด็ก เกษตรกร

๒) สิทธิในการพึงได้รับค่าตอบแทนจากการเข้าร่วมในกิจกรรมของรัฐ

๓) สิทธิและเสรีภาพในร่างกายที่ไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลเรื่องคุณภาพชีวิต ความปลอดภัย และสวัสดิการสังคมโดยรวม

๔) รัฐต้องให้การคุ้มครองดูแลเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง

๕) ปรับโครงสร้างสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมทุกส่วนและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง

ข้อสังเกต เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ในบางเรื่อง ยังไม่มีการตรากฎหมายรองรับอย่างชัดเจน เช่น ผู้สูงอายุ ผู้ทุพพลภาพ เด็กหรือเยาวชนที่ไม่มีผู้ดูแล

๓. สิทธิในทรัพย์สินและพื้นที่ทำกิน

๑) สิทธิในที่อยู่อาศัยชนบทอยู่ในสถานการณ์ด้วยความสงบสุข ไม่ได้รับการรบกวนจากผู้อื่น

๒) สิทธิคุ้มครองผู้บริโภค (มาตรา ๕๗) ให้มีกลไกในการต่อสู้กับการเอาเปรียบจากผู้ประกอบการมากขึ้น

๓) สิทธิในทรัพย์สิน การครองชีพ และพื้นที่ทำกิน (มาตรา ๔๘)

๔) สิทธิในการจัดสรรทรัพยากรสิ่งแวดล้อมร่วมกันของท้องถิ่น (มาตรา ๕๖)

๕) สิทธิในการใช้พื้นที่สาธารณะอย่างเป็นธรรม

๖) สิทธิชุมชน (มาตรา ๔๖) ปรับกรอบให้กว้างขึ้นในกรณีอื่นๆด้วย

๗) ให้มีการจัดสรรพื้นที่ทำกินอย่างทั่วถึงและตรงตามกลุ่มเป้าหมาย

โดยมีกระบวนการที่รัดกุม

๘) ให้มีการตรากฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดรายละเอียดในเรื่องการจัดสรรทรัพยากรสิ่งแวดล้อมร่วมกันในท้องถิ่น

ข้อสังเกต มาตรการของรัฐในเรื่องทรัพย์สิน การครองชีพ และพื้นที่ทำกิน รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรสิ่งแวดล้อมร่วมกันของท้องถิ่นนั้น ยังไม่ชัดเจนแน่นอน และยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร

๔. เสรีภาพในการนับถือศาสนา

ควรบัญญัติให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ จากการสำรวจความคิดเห็นประชาชนทั่วประเทศ โดยเห็นว่าควรระบุ ๗๐.๕๔% ไม่ควรระบุ ๒๙.๑๘%

ข้อสังเกต การกำหนดให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ จะเป็นการสร้างความขัดแย้งระหว่างศาสนาหรือไม่

๕. สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

๑) กำหนดสิทธิเพิ่มเติมในบางเรื่องเช่น การค้าประกัน ความเป็นส่วนตัว(ให้มากขึ้น)

สิทธิที่รับรู้ข้อมูลของทางราชการและเอกชน

๒) สิทธิในการใช้สื่อเพื่อประโยชน์สาธารณะ (มาตรา ๔๐) ยังมีน้อยเกินไป

๓) ยกเลิกข้อยกเว้นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (มาตรา ๕๘)

๔) ควรให้สิทธิแก่สื่อมวลชนในการเสนอข้อมูลข่าวสารโดยไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐ

ข้อสังเกต สื่อมวลชนเป็นกลุ่มอาชีพที่สามารถมีอิทธิพลทางความคิดของประชาชน การให้สิทธิและเสรีภาพแก่สื่อมวลชนต้องมีการควบคุมตรวจสอบหรือกำกับดูแลในระดับที่ไม่เคร่งครัดจนเกินไปและไม่เป็นการให้สิทธิและเสรีภาพจนไร้ขอบเขต

๖. สิทธิในชีวิตร่างกาย

๑) สิทธิส่วนบุคคล เช่น ห้ามการเผยแพร่ภาพความเป็นส่วนตัวของเด็ก สตรี ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตวิญญาณ ศีลธรรม วัฒนธรรมอันดี

๒) สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

๓) สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาที่ตนมิได้ก่อให้เกิดได้รับค่าชดเชย

๔) แก้ไขวิธีการลงโทษประหารชีวิต ป. อาญา มาตรา ๑๕ จากการ “เอาไปยิงเสียให้ตาย” เป็น “เอาไปฉีดสารพิษเสียให้ตาย”

๕) ยกเลิกการลงโทษ ประหารชีวิต เพราะการประหารชีวิตไม่ว่าด้วยวิธีใด ย่อมเป็นการทารุณ ไร้มนุษยธรรม ควรเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตแทน

๖) การตีความและเงื่อนไขการจ่ายค่าทดแทนกรณีที่ถูกคุมขังโดยไม่มีความผิด

๗. สิทธิที่ควรมีกฎหมายบัญญัติให้ชัดเจน

๑) สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการหรือกิจการของรัฐ (มาตรา ๕๕)

๒) สิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา ๖๐)

๓) สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ (มาตรา ๖๑)

๔) สิทธิในการฟ้องรัฐ (มาตรา ๖๒)

๕) ควรกำหนดให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ (จากการสำรวจความคิดเห็นประชาชนทั่วประเทศเห็นว่า ควรระบุถึงร้อยละ ๗๐.๕๔)

หมวด ๔

หน้าที่ของชนชาวไทย

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น โดยสรุปได้ดังนี้

๑) มาตรา ๖๘ เรื่อง “หน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” ของประชาชนชาวไทย ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ไทยในต่างประเทศนั้น ควรดำเนินการดังนี้

ก) ยกเลิกสิทธิเลือกตั้งของประชาชนชาวไทยในต่างประเทศ หรือ

ข) ให้ใช้สิทธิเลือกตั้งได้เฉพาะระบบบัญชีรายชื่อ

๒) การยกเลิกสิทธิเลือกตั้งหรือการให้ประชาชนชาวไทยในต่างประเทศ สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้เฉพาะในการเลือกตั้งทั่วไปเท่านั้น เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ หรือไม่

๓) ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญซึ่งได้บัญญัติให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ดังนั้นรัฐต้องจัดให้ประชาชนสามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้โดยสะดวกเมื่อมีการเลือกตั้งไม่ว่าในระดับใดก็ตาม

๔) ในส่วนสิทธิเลือกตั้งของพระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช นั้น ต้องพิจารณาถึงสถานภาพของเพศบรรพชิต นอกจากนี้ ควรพิจารณาเรื่องของการชี้แจงเหตุผลของการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อไม่ให้เป็นการเสียดสีทางการเมืองต่างๆ

หมวด ๕

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น โดยสรุปได้ดังนี้

๑. รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้

คู่คุณธรรม

๒. รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐาน

๓. รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

๔. รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม แหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรม รักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด

๕. รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงาน แรงงานเด็ก และแรงงานหญิง ประกันสังคม ค่าตอบแทนให้เป็นธรรม

๖. รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดตัดตอน

-๗. รัฐต้องส่งเสริมและสร้างหลักประกันความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและบริการจากรัฐ ให้แก่คนจนเมืองอย่างเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

-๘. รัฐต้องหลักประกันสิทธิในการเป็นพลเมืองและสิทธิในที่ดินทำกินดั้งเดิมแก่ชนเผ่าและชนกลุ่มน้อยอื่นๆ และให้ความคุ้มครองในการรับบริการจากรัฐโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ รวมทั้งส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีพื้นฐานของการยอมรับและเคารพในความหลากหลายทางชาติพันธุ์

-๙. รัฐต้องปฏิรูปลือของรัฐให้เป็นอิสระและเอื้อต่อสาธารณชน รับรองสิทธิและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการผลิตสื่อการกระจายเสียงภาพ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ปกป้องและคุ้มครองสื่อมวลชนในประเทศจากการครอบงำและยึดครองของสื่อข้ามชาติและสนับสนุนให้เกิดสื่อภาคประชาชนหรือสื่อทางเลือกและการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ภาคประชาชนในทุกระดับ

๑๐. รัฐต้องแก้ไขสัญญาที่ทำไว้กับสถาบันการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลผูกมัดให้ประเทศสูญเสียอธิปไตยทางเศรษฐกิจ และมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งการกำหนดการพัฒนาของประชาชน ดำเนินการทางกฎหมายกับผู้มีส่วนร่วมในการทำให้ประเทศสูญเสียอธิปไตยทางเศรษฐกิจ และตรากฎหมายที่กำหนดให้การทำสัญญาที่มีผลผูกพันประเทศในด้านต่าง ๆ ต้องผ่านกระบวนการรัฐสภา และประชาพิจารณ์ รวมทั้งร่วมมือกับภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาหนี้ของประเทศ

๑๑. รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรอิสระอย่างเพียงพอต่อการทำงาน ซึ่งในบทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสอง กำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณแก่องค์กรอิสระ รวมทั้งศาล แต่มิได้ระบุถึงองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ คือ **สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา** ทำให้การจัดสรรงบประมาณแก่ฝ่ายนิติบัญญัติ มิได้ผูกพันโดยรัฐธรรมนูญเช่นองค์กรอื่น ควรเพิ่มให้รัฐจัดสรรงบประมาณแก่ **สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา** ในมาตรานี้ด้วย

หมวด ๖

รัฐสภา

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น โดยสรุปได้ดังนี้

การขอใช้เงินกรณีเลือกตั้งใหม่ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ ได้กำหนดให้การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว ซึ่งกรณีดังกล่าวยังไม่ชัดเจนว่าหน่วยงานใดมีหน้าที่ในการเรียกเก็บเงินคืน และยังมีได้รวมกรณีการเลือกตั้งท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ ควรระบุหน่วยงานที่หน้าที่ในการเรียกเงินคืนให้ชัดเจน และกำหนดให้การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ถ้าไม่สุจริตถูกสอบและต้องพ้นจากตำแหน่งก็ต้องคืนเงินด้วย

ส่วนที่ ๒

สภาผู้แทนราษฎร

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น โดยสรุปได้ดังนี้

๑. การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ

๑) ประชาชนเห็นด้วยกับการเลือกตั้งแบบระบบบัญชีรายชื่อ ๗๒.๒๒% เพราะช่วยแก้ปัญหาการซื้อเสียง และฯลฯ และไม่เห็นด้วย ๒๖.๒๕% เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่ออาจไม่เข้าใจถึงสภาพปัญหา

๒) ประชาชน เห็นด้วยกับระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ แต่วิธีการดำเนินการอาจทำให้ผลการเลือกตั้งบิดเบือนได้ เช่น การต้องกาบัตรเลือกตั้ง ๒ ครั้ง (แบบบัญชีรายชื่อ ๑ ครั้ง และแบบแบ่งเขต ๑ ครั้ง) เป็นต้น

๓) สื่อมวลชน เห็นด้วยกับการเลือกตั้งแบบระบบบัญชีรายชื่อ โดยเห็นด้วย ๗๐.๘๕% เพราะทำให้พรรคการเมืองต้องคัดสรรคนดีมีชื่อเสียง ๒๑.๕๒% เป็นการส่งเสริมระบบพรรคการเมือง ๒๐.๒๕% ทำให้ได้นักการเมืองที่มีความสามารถแต่หาเสียงไม่เก่ง ๑๕.๑๕% ช่วยแก้ปัญหาการซื้อเสียง ๑๑.๓๕% อื่นๆ ๒.๕๓% และไม่เห็นด้วย ๒๘.๖๕% เพราะ ส.ส. ที่มาจากระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ อาจไม่เข้าใจถึงสภาพปัญหา ๑๓.๕๐% ส.ส. ที่มาจากระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่ออาจไม่มีความผูกพันกับประชาชน ๑๒.๒๔% เป็นการดึงพรรคพวกตัวเองเข้ามาและอาจได้คนไม่ดี ไม่มีประสิทธิภาพ ๑.๒๗% อื่นๆ ๑.๖๕% และไม่ระบุ ๐.๔๒%

๔) หากเห็นควรให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อต่อไป ควรเพิ่มสัดส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อให้เป็นหนึ่งในสอง หรือสองในห้าดังเช่นประเทศอื่นๆ

๕) คะแนนเสียงที่กำหนดให้พรรคได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ กำหนดมิให้นำคะแนนพรรคการเมืองที่ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศมาคำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิก ซึ่งทำให้พรรคเหล่านั้นเสียโอกาสทางการเมือง แม้จำนวนที่ได้รับเลือกจะไม่ถึงกำหนด แต่ก็มีผู้ให้ความไว้วางใจพรรคเป็นจำนวนมากพอสมควร จึงควรลดอัตราส่วนลง

๒. วุฒิกการศึกษาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑) ประชาชน คิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรกำหนดวุฒิกการศึกษา ๘๕.๔๕% โดยระบุว่า เป็นวุฒิปริญญาตรี ๔๕.๒๖% และไม่ควรถูกกำหนดวุฒิกการศึกษา ๑๓.๕๗%

๒) สื่อมวลชนคิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรจบวุฒิกการศึกษา ๘๓.๕๗% ระดับปริญญาตรี ๒๒.๗๑% ปริญญาโท ๑๑.๑๑% ปริญญาเอก ๕.๘๐% ต่ำกว่าปริญญาตรี ๐.๕๔% อื่นๆ ๐.๔๗% ไม่ควรกำหนดวุฒิก ๑๖.๔๓%

๓. การสังกัดพรรคการเมืองไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน

๑) การสังกัดพรรคการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๐๗(๔) กำหนดให้ผู้ประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องสังกัดพรรคการเมืองไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน นั้นอาจทำให้ผู้ที่มีความสามารถ มีความตั้งใจ ไม่อาจสมัครได้เนื่องจากต้องสังกัดพรรคการเมือง และต้องได้รับเลือกจากพรรคนั้นให้เป็นผู้สมัครก่อน หากมิได้รับเลือกให้ลงสมัครจะย้ายพรรคการเมืองก็ไม่ได้ เนื่องจากระยะเวลาก่อนถึงวันรับสมัครไม่ถึง ๕๐ วัน ซึ่งขัดกับหลักเสรีประชาธิปไตยของประเทศประชาธิปไตย ซึ่งในทางปฏิบัติไม่น่าจะมีผู้สมัครอิสระชนะการเลือกตั้งมากนัก

ดังนั้น ควรยกเลิกข้อห้ามดังกล่าว หรือให้ใช้บังคับเฉพาะแต่กรณีผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่แล้วเท่านั้น ไม่ให้ใช้บังคับกับผู้สมัครใหม่ ซึ่งถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ประสงค์จะลงสมัครในพรรคการเมืองเดิม แต่ระยะเวลาเหลือไม่ถึง ๕๐ วัน ก็ต้องลงสมัครอิสระ ส่วนหลังจากได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วจะขอสังกัดพรรคใดก็เป็นเรื่องที่สามารถทำได้หลังจากนั้น

๒) การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถย้ายพรรคการเมืองได้ ๕๐ วันก่อนการเลือกตั้งใหม่ ประชาชนเห็นด้วย ๘๖.๔๐% เพราะป้องกันการซื้อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ๗๗ และไม่เห็นด้วย ๑๒.๑๔% เพราะทำให้พรรคการเมืองมีอำนาจมากเกินไป

๓) กรณีประชาชน“ไม่เห็นด้วยกับการให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถย้ายพรรคได้ ๕๐ วันก่อนการเลือกตั้งฯ” เห็นว่า ไม่ควรกำหนดวัน ๓๔.๘๕% ควรกำหนด ๓๐ วัน ๒๔.๓๔%

๔) การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถย้ายพรรคการเมืองได้ ๕๐ วัน ก่อนการเลือกตั้งใหม่ “สื่อมวลชน”เห็นด้วย ๘๓.๗๗% ไม่เห็นด้วย ๑๕.๗๕%

๕) ในกรณีที่ “สื่อมวลชน” ไม่เห็นด้วย โดยเห็นว่าควรกำหนด ๓๐ วัน ๓๕.๓๕%ไม่ควรกำหนดวันเลย ๓๐.๓๐% ควรกำหนด ๖๐ วัน ๑๕.๑๕% ควรกำหนดจำนวนวัน ๕.๐๕%

๔. การเลือกตั้งต่างประเทศ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ (๓) ได้กำหนดให้บุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร ย่อมมีสิทธิออกเสียง ลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาบัญญัติ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ได้กำหนดเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการเลือกตั้งในต่างประเทศ แต่เท่าที่ผ่านมา กระบวนการจัดการเลือกตั้งดังกล่าวเสียค่าใช้จ่ายมากและไม่คุ้มค่ากับผลที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะ

- ปรับกระบวนการใช้สิทธิหรือให้สิทธิเฉพาะเลือกแบบบัญชีรายชื่อเท่านั้น
- ยกเลิกกระบวนการเลือกตั้งในต่างประเทศ

๕. การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่ ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นไปด้วย แต่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ มิได้กำหนดไว้ ดังนั้น ควรกำหนดไว้ให้ชัดเจนในมาตรา ๑๑๘

ส่วนที่ ๓

วุฒิสภา

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น โดยสรุปได้ดังนี้

๑. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ระบบเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ที่ใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ประชาชนมีเสียงหนึ่งเสียง ทำให้จังหวัดใหญ่ๆ ที่มีสมาชิกวุฒิสภาได้หลายคนนั้น คะแนนจะไปกระจุกอยู่ที่คนได้รับเลือกตั้งคนต้นๆ ส่วนคนที่ได้รับเลือกตั้งคนท้ายๆ จะได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนที่น้อยลงไปเรื่อยๆ จนอาจเกิดปัญหาความชอบธรรมได้ ปัญหาความเสมอภาคก็ยังคงมีเพราะถึงแม้จะมีเสียงเดียวกัน แต่จำนวนสมาชิกวุฒิสภาของแต่ละจังหวัดมีไม่เท่ากัน

ควรใช้ระบบเขตเดียวคนเดียว โดยใช้จังหวัดเป็นฐานในการแบ่ง การคำนวณจำนวนสมาชิกวุฒิสภาของแต่ละจังหวัดให้ใช้วิธีเดิม เมื่อได้จำนวนแล้ว ก็ให้แบ่งเขตเลือกตั้งตามจำนวนสมาชิกวุฒิสภาของเขตนั้น ซึ่งเป็นระบบเดียวกันกับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๒. วุฒិการศึกษาของสมาชิกวุฒิสภา

๑) คุณวุฒิของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ความรู้ความสามารถของบุคคลคนหนึ่ง มิได้ขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว การใช้วุฒิการศึกษาปริญญาตรี เป็นข้อจำกัดในการลงสมัครรับเลือกตั้ง จึงมีปัญหาได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ที่มีความสามารถ มีประสบการณ์ ที่ไม่ได้เรียนปริญญาตรี ดังนั้น การเพิ่มวุฒิการศึกษาให้สูงไปกว่านี้จึงไม่สมควรอย่างยิ่ง ส่วนวุฒิปริญญาตรีนั้นเป็นประเด็นที่น่าพิจารณาว่าสมควรยกเลิกเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความสามารถเข้ามาเป็นตัวเลือกของประชาชนได้มากขึ้น

๒) ประชาชนคิดว่าสมาชิกวุฒิสภาควรกำหนดวุฒิการศึกษา ๘๗.๗๕% โดยระบุว่าเป็นวุฒิปริญญาตรี ๔๑.๒๔% และไม่ควรกำหนดวุฒิการศึกษา ๑๐.๕๗%

๓) สื่อมวลชน คิดว่าสมาชิกวุฒิสภา ควรกำหนดวุฒิ ๘๗.๖๘% ปริญญาตรี ๔๕.๗๖% ปริญญาโท ๓๑.๗๕% ปริญญาเอก ๔.๗๔% ต่ำกว่าปริญญาตรี ๐.๕๕% อื่นๆ ๐.๔๗% ไม่ควรกำหนดวุฒิ ๑๑.๘๕% ไม่ระบุ ๐.๔๗%

๓. วาระในการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๓) กำหนดมิให้ผู้ได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนสมัครรับเลือกตั้ง ทำให้ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกอยู่แล้วไม่อาจสมัครรับเลือกตั้งต่อได้ ซึ่งเป็นการขัดต่อเสรีภาพในการแสดงออกทางประชาธิปไตย และจำกัดทางเลือกของประชาชน ดังนั้น จึงเห็นควรตัดข้อห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๓) นี้ออก โดยอาจกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของวุฒิสภาไว้ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

๑) ให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิดำรงตำแหน่งติดต่อกันมากกว่าหนึ่งสมัยหรือไม่จำกัดวาระเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๒) ให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งใหม่ได้อีกครั้งหนึ่ง โดยมีให้ดำรงตำแหน่งเกินกว่า ๒ วาระหรือ ๑๒ ปี

๓) ให้สมาชิกวุฒิสภามีวาระการดำรงตำแหน่งได้สมัยเดียวเหมือนกับปัจจุบัน แต่ให้มีระยะเวลาวาระขึ้น เช่น ๕ ปี และให้มีการเลือกตั้งหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนทุกๆ ๑ ใน ๓ คือทุกๆ ๓ ปี

๔) ให้วาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปีเช่นเดิม แต่ให้มีการเลือกตั้งใหม่จำนวนกึ่งหนึ่งหรือหนึ่งร้อยคน ทุก ๓ ปี ให้สมาชิกวุฒิสภาครึ่งหนึ่งต้องจับสลากออกเพื่อเลือกตั้งใหม่เมื่อวาระการทำงานผ่านไปครบครึ่งหนึ่งคือ ๓ ปี โดยให้สมาชิกที่จับสลากออกสามารถลงเลือกตั้งใหม่ได้ จากนั้นก็จะให้เลือกตั้งใหม่ทุกๆ ๓ ปีเมื่อสมาชิกครึ่งหนึ่งอยู่ครบวาระ ๖ ปี

เหตุผลที่สนับสนุนการแก้ไข

ก) เนื่องจากประชาชนเป็นผู้เลือกตั้ง ดังนั้นควรให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้วินิจฉัยเลือกผู้สมควรดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาโดยอิสระ

ข) การให้สมาชิกวุฒิสภาต้องพ้นจากตำแหน่งพร้อมกันคราวเดียว อาจทำให้การปฏิบัติหน้าที่ด้านนิติบัญญัติขาดความต่อเนื่อง นอกจากนี้สมาชิกวุฒิสภาชุดเก่าและสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาใหม่ไม่มีโอกาสที่จะถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน หากรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งทุกๆ สามปี จะทำให้มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างสมาชิกวุฒิสภาชุดเก่าและสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔. การห้ามหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

๑) การจำกัดให้การหาเสียงของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาทำได้แต่เพียง “การแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้ง” เท่านั้น ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการหาเสียงที่ขัดต่อธรรมชาติของการเลือกตั้ง ที่ต้องมีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ดังนั้น ควรให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภามีเสรีภาพมากขึ้นในการหาเสียง หรือกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการแนะนำตัวให้ชัดเจน

๒) ควรให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาสามารถแนะนำตนเองและหาเสียงเลือกตั้งได้โดยไม่ต้องรอให้รัฐดำเนินการให้ เนื่องจากการเลือกตั้งจะต้องมีการแข่งขันกัน ดังนั้นการห้ามการหาเสียงจึงเป็นการขัดกับธรรมชาติของการสมัครรับเลือกตั้งที่ต้องมีการแข่งขันกัน

๓) ประชาชนไม่เห็นด้วยกับการห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาหาเสียง ๕๖.๕๖% เพราะประชาชนควรได้รู้แนวคิดของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา และเห็นด้วย ๔๐.๖๓% เพราะสมาชิกวุฒิสภามีได้รับผิดชอบในการบริหาร จึงไม่ต้องแถลงนโยบายกับประชาชน

๔) สี่มวชนเห็นด้วยกับการห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาหาเสียง โดยไม่เห็นด้วย ๔๘.๕๒% เห็นด้วย ๔๘.๕๒% ไม่ระบุ ๒.๑๕%

๕. การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกวุฒิสภา

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๔ ได้กำหนดให้กรณีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในสี่สิบห้าวันนับแต่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่อายุของวุฒิสภาจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวนี้ย่อเกินไป

ควรแก้ไขระยะเวลาใหม่ว่า หากสมาชิกวุฒิสภาหมดสมาชิกภาพลงโดยเหลืออายุวุฒิสภาไม่ถึง ๑ ปี ไม่ควรมีการเลือกตั้งซ่อม หรือ หากสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาคนใดสิ้นสุดลงแต่ในจังหวัดนั้นยังมีสมาชิกวุฒิสภาคนอื่นอยู่ก็ไม่ควรมีการเลือกตั้งซ่อม

๖. อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

๑) อำนาจหน้าที่ในกระบวนการนิติบัญญัติ

ก. วุฒิสภาควรมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอกฎหมายหรือไม่

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ไม่ได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการเสนอกฎหมาย ซึ่งการที่สมาชิกวุฒิสภาไม่มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอกฎหมาย ก็เพราะเป็นไปตามหลักการแต่เดิมว่า “วุฒิสภาควรมีอำนาจหน้าที่ในการถ่วงดุลการปกครองกฎหมาย หรือพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้วเท่านั้น” ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาแบบสองสภาโดยทั่วไป แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเป็นครั้งแรก โดยกำหนดให้ มีอำนาจหน้าที่แตกต่างไปจากสภาผู้แทนราษฎร คือให้ทำหน้าที่เป็น “สภาตรวจสอบ” ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ที่ใช้โดยมิชอบ มิได้เป็นการตรวจสอบในทางนโยบาย

ดังนั้น การที่จะให้สมาชิกวุฒิสภาเสนอกฎหมายได้ จะเป็นการเปลี่ยนแปลงให้วุฒิสภาต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องนโยบายและเรื่องการเมือง ซึ่งไม่น่าจะสอดคล้องต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน แต่ถ้าจะให้สมาชิกวุฒิสภาเสนอร่างกฎหมายได้ก็อาจจะเป็นเพียงเรื่องยกเว้นเท่านั้น ซึ่งกรณียกเว้นที่น่าจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ คือ ร่างกฎหมายที่วุฒิสภาจะเสนอได้จะต้องเป็นร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเท่านั้น ซึ่งได้แก่ ร่างกฎหมาย หรือร่างแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตั้ง ให้ความเห็นชอบตัวบุคคลไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องอื่นใดนอกจากนี้ไม่เป็นการสมควรที่สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ ในการเสนอได้

ข. วุฒิสภาควรมีอำนาจในการแก้ไขในหลักการของร่างกฎหมายที่สภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบแล้วหรือไม่

ด้วยเหตุผลเดียวกันกับประเด็นว่า สมาชิกวุฒิสภาไม่ควรมีอำนาจในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ วุฒิสภาจึงไม่ควรมีอำนาจในการแก้ไขในหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบแล้ว เช่นเดียวกัน

๒) วุฒิสภาควรทำหน้าที่ในการประเมินผลงานรัฐบาลด้วยหรือไม่

ในระบบรัฐสภานั้น รัฐบาลมาจากเสียงข้างมากของสภาผู้แทนราษฎร และเป็นผู้ควบคุมตรวจสอบรัฐบาลในทางการเมือง ด้วยการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ในประเทศที่ใช้ระบบรัฐสภาแบบสองสภา สภาสูงหรือวุฒิสภาจะทำหน้าที่ถ่วงดุลกฎหมายที่สภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้น ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้ให้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรด้วย ตามมาตรา ๑๘๒ แต่อำนาจนั้นมีแต่เพียงการตั้งกระทู้ถาม ตามมาตรา ๑๘๓ และการเปิดอภิปรายทั่วไป “เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน” ตามมาตรา ๑๘๖ โดยการอภิปรายนี้จะไม่มีการลงมติดังเช่นการอภิปรายไม่ไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสอดคล้องกับระบบรัฐสภาแบบสองสภา บทบาทในการตั้งกระทู้ถามและการเปิดอภิปรายทั่วไปดังกล่าว นับว่าเป็นอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญได้ให้แก่วุฒิสภาในการประเมินผลงานรัฐบาลในระดับหนึ่งแล้ว ซึ่งก็ชอบด้วยเหตุผล เนื่องจากวุฒิสภาไม่ได้เลือกนายกรัฐมนตรี รัฐบาลจึงไม่ต้องรับผิดชอบทางการเมืองต่อวุฒิสภา

๓) อำนาจลงมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยไม่ขึ้นต่อการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติว่าข้อกล่าวหาต้องมีมูลหรือไม่

ระบบการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จะแตกต่างจากการลงมติไม่ไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎรในหลายประการ ที่สำคัญที่สุดคือการลงมติไม่ไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎรนั้น เป็นเรื่องทางการเมือง และความรับผิดชอบทางการเมืองของรัฐบาลต่อสภาผู้แทนราษฎร การลงมติไม่ไว้วางใจซึ่งมีผลเท่ากับเป็นการถอดถอนนั้น ไม่จำเป็นต้องมีการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือไม่จำเป็นว่าข้อกล่าวหาต้องมีมูลแต่อย่างใด ลำพังเพียงเปิดให้มีการอภิปราย จากนั้นก็ลงมติไม่ไว้วางใจได้เลย ส่วนการถอดถอนแบบ impeachment นั้น มิใช่การถอดถอนโดยใช้แต่ความเห็นและเสียงข้างมาก และมีใช้เรื่องทางการเมือง แต่เป็นการถอดถอนเมื่อพบว่ามีพฤติการณ์ร้ายชัดผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริต ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ซึ่งเป็นอำนาจเฉพาะของวุฒิสภา การที่วุฒิสภาจะลงมติถอดถอนได้จึงต้องมีการไต่สวนก่อน และต้องปรากฏว่าข้อกล่าวหาต้องมีมูลจึงจะถอดถอนได้ ดังนั้นจึงเห็นควรแล้วที่ต้อง

ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติได้ไต่สวนข้อกล่าวหา ก่อน และเมื่อไต่สวนแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช.ควรส่งเรื่องมาให้วุฒิสภาพิจารณาตัดสิน

๔) ปัญหาเรื่องความเป็นกลางของวุฒิสภา และการถูกรวบงำโดยฝ่ายบริหาร

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ที่ให้ม็องคักรอิสระทำหน้าที่ควบคุมฝ่ายบริหาร ซึ่งมาจากการแต่งตั้ง การให้ความเห็นชอบของวุฒิสภา และให้วุฒิสภามีอำนาจในการลงมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่ง เมื่อมีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ ซึ่งเป็นการควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหารที่แยกกันเด็ดขาดจากการควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหารโดยสภาผู้แทนราษฎร โดยการลงมติไม่ไว้วางใจ อันเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลทางการเมืองตามระบบรัฐสภา ที่ให้ฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบทางการเมืองต่อสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญจึงประสงค์ให้วุฒิสภาเป็นอิสระ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยอกจะขัดกับธรรมชาติของสภาที่มีสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง แต่ในทางปฏิบัติปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยที่มีความเกี่ยวพันกับรัฐบาล จนทำให้ดูเหมือนว่ารัฐบาลปัจจุบันสามารถครอบงำวุฒิสภาได้ และการที่จะให้สมาชิกวุฒิสภามีความเป็นกลาง โดยไม่ให้ฝักฝ่ายกับพรรคการเมืองนั้นเป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก เนื่องจากการฝักใฝ่พรรคการเมืองหรือฝักใฝ่รัฐบาลเป็นเรื่องภายในจิตใจของสมาชิกวุฒิสภา และในประเทศที่มีสองสภา ต่างก็ให้สมาชิกวุฒิสภาสังกัดพรรคการเมืองได้ทั้งสิ้น

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ชอบด้วยเหตุผลที่จะได้มีการหยิบยกประเด็นนี้ขึ้นมาพิจารณาว่าทำอย่างไรวุฒิสภาก็สามารถเป็นกลาง ปราศจากการฝักใฝ่ทางการเมืองในลักษณะของฝ่ายค้านฝ่ายรัฐบาลได้อย่างแท้จริงทางหนึ่งที่น่าจะเป็นไปได้คือการบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่า สมาชิกวุฒิสภาต้องเป็นกลางทางการเมืองจากฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ถ้าสมาชิกวุฒิสภาคนใดไม่มีความเป็นกลาง ให้ถือว่ามีความผิด ทั้งนี้อาจมีกลไกบางอย่างควบคุม

ส่วนที่ ๔

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

มีประเด็นที่คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น โดยสรุปได้ดังนี้

๑. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๑) ประชาชน พอรู้จัก รู้เรื่อง บทบาทหน้าที่ของ กกต. บ้าง ๖๒.๐๑% ไม่ค่อยรู้จัก รู้เรื่องเกี่ยวกับ กกต. ๒๑.๕๕% รู้จัก รู้เรื่อง กกต. เป็นอย่างดี ๕.๒๘ ไม่รู้จัก รู้เรื่อง กกต. เลข ๔.๔๕%

๒) ประชาชนคิดว่าอำนาจหน้าที่ของ กกต. ควรคงเดิม ในเรื่อง การจัดการเลือกตั้ง ๘๐.๐๒% การสืบสวนสอบสวนเรื่องเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ๗๕.๖๘% และวินิจฉัยคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ๖๘.๖๕%

๓) สื่อมวลชนรู้จัก หรือรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของ กกต.บ้าง ๖๗.๕๔% รู้จัก / รู้เรื่อง กกต. เป็นอย่างดี ๒๒.๔๕% ไม่ค่อยรู้จัก / รู้เรื่องเกี่ยวกับ กกต. ๖.๒๒% ไม่รู้จัก / รู้เรื่อง กกต. เลย ๓.๓๕%

๔) สื่อมวลชนคิดว่าอำนาจหน้าที่ของ กกต. ควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้ง โดยให้คงเดิม ๕๑.๖๗% ยกเลิกโดยมอบให้หน่วยงานอื่นทำ ๑.๔๗% การ สืบสวนสอบสวนเรื่องเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง โดยให้คงเดิม ๕๑.๖๗% ยกเลิกโดยมอบให้หน่วยงานอื่นทำ เช่น ศาลยุติธรรม ๐.๔๕% ไม่ระบุ ๗.๘๔% และการ วินิจฉัยคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง (ให้ใบเหลือง/ใบแดง) โดยให้คงเดิม ๕๐.๗๐% ยกเลิกโดยมอบให้หน่วยงานอื่นทำ คือ ศาลรัฐธรรมนูญ ๐.๕๘% ไม่ระบุ ๘.๗๒%

๒. กระบวนการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๘(๑) บัญญัติว่า “ให้มีคณะกรรมการสรรหกรรมการการเลือกตั้งจำนวนสิบคน ประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คนผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน...” ทำให้ตัวแทนพรรคฝ่ายค้านไม่มีโอกาสได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสรรหา เนื่องจากตัวตัวแทนพรรคฝ่ายรัฐบาลได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสรรหาทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๘ (๑) โดยให้กรรมการสรรหาในส่วนของพรรคการเมืองประกอบด้วยผู้แทนจากพรรคการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายค้าน จำนวนฝ่ายละสองคน เนื่องจากในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแม้เป็นการปกครองโดยยึดหลักเสียงข้างมากแต่ก็ต้องรับฟังเสียงข้างน้อยด้วย หรือมิฉะนั้น ก็ให้ตัดตัวแทนของพรรคการเมืองออกจากคณะกรรมการสรรหา เพื่อจะได้ไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับฝ่ายการเมืองตั้งแต่ต้น

๓. มติของคณะกรรมการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องใช้มติสามในสี่ ในการเสนอชื่อ ตามมาตรา ๑๓๘ (๑) ซึ่งเท่ากับต้องใช้เสียงถึง ๘ เสียงจากเสียงทั้งหมด ๑๐ เสียง ทำให้เกิดปัญหาในการคัดสรรตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรคการเมืองจะมีอิทธิพลในการตัดสินใจมาก

ข้อเสนอแนะ ควรพิจารณาว่าควรลดมติการเสนอชื่อให้เหลือเพียงกึ่งหนึ่ง หรือ เพียงสองในสาม

๔. จำนวนรายชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง มาตรา ๑๓๘(๑) กำหนดให้ คณะกรรมการสรรหาเสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการเลือกตั้งทั้งหมดห้าคนให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ทำให้วุฒิสภาไม่มีทางเลือก ได้แต่เพียงรับรองหรือไม่รับรอง

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มจำนวนชื่อให้มากกว่า ๕ คนเพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาได้มากขึ้น

๕) อำนาจคณะกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เบ็ดเสร็จในลักษณะกึ่งตุลาการ กล่าวคือ มีอำนาจทั้งในเชิงนิติบัญญัติ เชิงบริหาร และเชิงตุลาการ ทำให้การวินิจฉัยตัดสินคดีเลือกตั้ง การประกาศผลการเลือกตั้งเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนั้น อำนาจในการแต่งตั้งข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างในระดับจังหวัด โดยได้รับคำตอบแทนประจำ นั้น น่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะ ควรมอบหมายให้ศาลเป็นองค์กรรับผิดชอบ โดยอาจตั้งศาลคดีเลือกตั้งหรือศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้ง เป็นต้น

๖. การชี้ขาดหลังเลือกตั้ง อำนาจชี้ขาดผลการเลือกตั้งในปัจจุบันทำโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดการเลือกตั้ง สืบสวนสอบสวน และวินิจฉัยชี้ขาดพฤติกรรมของผู้สมัคร และผู้ที่ได้รับการร้องเรียนหลังจากการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการรวบอำนาจทั้งระบบไว้ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงองค์กรเดียว

ข้อเสนอแนะ ควรให้เป็นอำนาจศาลยุติธรรม โดยกำหนดเวลาให้สั้น เพื่อไม่ให้องค์กรเดียวทำหน้าที่ในกระบวนการทั้งหมด

๗. มติเอกฉันท์ในการวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้ กกต. มีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง โดยมติเอกฉันท์ ซึ่งหากไม่ได้รับความเห็นชอบจากกรรมการเพียงคนเดียวก็ไม่อาจมีมติได้ ทำให้การทำงานมีความล่าช้าและปัจจุบันหลักเกณฑ์ดังกล่าวก็ไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อผลการเลือกตั้งและการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะ

- ควรยกเลิกระบบมติเอกฉันท์ โดยอาจใช้เป็นมติเสียงข้างมาก
- สมควรบัญญัติกระบวนการดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ

๘. ห้ามจับกุม คুমขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวน

ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ สมาชิกวุฒิสภา แต่ไม่คุ้มครองในระหว่างที่มีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ทั้งที่การเลือกตั้งท้องถิ่นมีจำนวนมากที่สุด ทำให้การทำงานไม่ราบรื่น ดังนั้น ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติให้ครอบคลุมกรณีการเลือกตั้งท้องถิ่นด้วย

ส่วนที่ ๕ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น โดยสรุปได้ดังนี้

๑. ประธานรัฐสภา

๑) ประชาชนคิดว่าประธานวุฒิสภาควรเป็นประธานรัฐสภา ๖๕.๒๕% ประธานสภาผู้แทนราษฎรควรเป็นประธานสภา ๓๑.๒๐%

๒) ประเด็นว่าประธานสภาใดควรเป็นประธานรัฐสภา มีการพิจารณาใน ๓ แนวทาง คือ

ก. ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา

ข้อเสีย คือประธานสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมือง ทำให้มีปัญหาเรื่องความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานรัฐสภา นอกจากนี้แล้ว เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภา มีวัยวุฒิขั้นต่ำสูงกว่า (๔๐ ปี) มีวาระการดำรงตำแหน่งนานกว่า มาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั้งจังหวัด เป็นผู้เลือกหรือให้ความเห็นชอบตัวบุคคลไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ จึงไม่น่าให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา

ข. ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา

ข้อเสีย คือวุฒิสภามีเสียงน้อยกว่าสภาผู้แทนราษฎร การเป็นประธานจึงเป็นประธานที่เท่ากับว่ามาจากเสียงข้างน้อย การทำหน้าที่อาจมีปัญหาได้บ้าง

ค. ไม่มีประธานรัฐสภา

เป็นทางเลือกที่จะมีปัญหาอย่างมาก เนื่องจากรัฐธรรมนูญหลายมาตรากำหนดให้มีประธานรัฐสภา ไม่เช่นนั้นต้องแก้รัฐธรรมนูญในประเด็นเหล่านี้ด้วย นอกจากนี้แล้วจะต้องมีประธานรัฐสภาเพื่อทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภา และเป็นประธานในที่ประชุมร่วมกันระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

๒. การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย หรือถอดถอนผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ

๑) ประชาชนคิดว่าจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๕๐,๐๐๐ คน ในกระบวนการเข้าชื่อเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ เหมาะสม ๕๓.๘๖% ไม่เหมาะสม ๔๐.๕๐%

๒) ประชาชนคิดว่าจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๕๐,๐๐๐ คน ในกระบวนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายนั้น เหมาะสม ๕๕.๓๑% ไม่เหมาะสม ๓๘.๓๕%

๓) สื่อมวลชนคิดว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๕๐,๐๐๐ คน ในกระบวนการเข้าชื่อเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่นั้น เห็นว่าเหมาะสม ๕๓.๘๕% ไม่เหมาะสม ๔๒.๑๑%

๔) สื่อมวลชนคิดว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๕๐,๐๐๐ คน ในกระบวนการ
เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย เห็นว่าเหมาะสม ๕๗.๘๗% ไม่เหมาะสม ๔๑.๕๕% ไม่ระบุ ๐.๕๘%

๕) ควรให้มีมาตรการคุ้มครองร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
เป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญ ได้แก่

- กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร มีวิธีพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประชาชนเข้าชื่อเสนอเป็นการ
เฉพาะ เพื่อให้ตัวแทนประชาชนมีสิทธิเข้าชี้แจงประกอบร่างต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้ด้วย

- หากสภาผู้แทนราษฎร ลงมติไม่รับหลักการร่างกฎหมายที่เสนอโดยประชาชน ต้องมี
มาตรการนำกลับไปให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงประชามติชี้ขาดอีกครั้งหนึ่ง

- ให้มีมาตรการคุ้มครองในด้านระยะเวลาแก่พระราชบัญญัติที่เสนอโดยผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ที่ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้วว่าจะไม่ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญ
กำหนด เช่น ๓ ปีหรือ ๕ ปี แล้วแต่ความเหมาะสม

๓. การเสนอร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๗๒ และมาตรา ๑๗๔ เพื่อเร่งรัดให้กระบวนการ
ตราพระราชบัญญัติเร็วขึ้น เพื่อให้กระบวนการนิติบัญญัติมีประสิทธิภาพ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทัน
ต่อความจำเป็นของสังคมยิ่งขึ้น เช่น

- กำหนดระยะเวลา การพิจารณาของคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่ ๒ ไว้เช่นเดียวกับ
ในชั้นวุฒิสภา

- ลดขั้นตอนการพิจารณาเหลือเพียง ๒ วาระ คือขั้นรับหลักการและพิจารณาเรียง
ตามลำดับมาตรา และขั้นการพิจารณาให้ความเห็นชอบ (ขั้นที่ ๓)

- ร่างกฎหมายที่มีความสำคัญน้อย หรือเป็นร่างกฎหมายเชิงรูปแบบ เช่นเปลี่ยนชื่อ
หน่วยงาน โอนย้าย ขุดเลิกหน่วยงาน ควรมีวิธีการพิจารณาอย่างอื่นที่รวดเร็วกว่า

๔. การตั้งคณะกรรมการร่วมกันของทั้งสองสภาในกระบวนการนิติบัญญัติ

ควรกำหนดให้วุฒิสภามีบทบาทมากขึ้น เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญปัจจุบันให้สมาชิกวุฒิสภา
มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเช่นเดียวกัน ทางเลือกที่เป็นไปได้คือ ให้ทั้งสองสภาเป็นผู้พิจารณา
ร่วมกันว่าจะรับร่างตามข้อเสนอของคณะกรรมการร่วมกันหรือไม่ โดยเป็นการพิจารณาร่วมกัน ถ้าทั้งสองสภารับก็
เป็นอันว่าผ่าน ถ้าไม่รับก็ให้เป็นอันตกไป

ส่วนที่ ๖

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

(ไม่มีข้อคิดเห็น)

ส่วนที่ ๗

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

๑. จำนวนผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่สอดคล้องกับภาระงาน ซึ่งควรมีการแก้ไขเรื่องอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาให้เพิ่มขึ้น เช่นตามมาตรา ๑๕๖ ให้อำนาจเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้ก็ต่อเมื่อมีผู้ร้องเรียน ควรเพิ่มให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจเริ่มสืบสวนได้เอง โดยไม่ต้องมีผู้ร้องเรียนและอาจส่งร่างพระราชบัญญัติที่เห็นว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้เอง

๒. กระบวนการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาไว้ ควรกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เพื่อให้มีจำนวนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในเวลาอันสมควร

๓. รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณให้พอเพียง

๔. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นองค์กรเดียวที่ทำหน้าที่เป็นช่องทางระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน โดยประชาชนสามารถใช้สิทธิส่งเรื่องไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพื่อให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาควรพิจารณาข้อร้องเรียนในลักษณะที่เป็นการสร้างโอกาสให้กับประชาชนมากกว่าการลิดรอนโอกาส

ส่วนที่ ๘

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

๑. ควรกำหนดระยะเวลาในการสรรหาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้

๒. ในคณะกรรมการสรรหาควรให้พรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนด้วย

๓. ต้องมีอำนาจในการดำเนินการ และสั่งการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔. มีอำนาจในการระงับหรือยับยั้งข้อพิพาทตลอดจนการละเมิดสิทธิที่เกิดขึ้น

หมวดที่ ๗

คณะรัฐมนตรี

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

๑. การห้ามเป็นรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกัน

ควรเลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองเท่านั้น ด้วยเหตุผลว่าบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่มีชื่อที่ประกาศให้ประชาชนได้ทราบแล้วในการเลือกตั้ง และเป็นบุคคลที่ถือว่าประชาชนให้ฉันทานุมัติเห็นชอบที่จะมอบอำนาจให้ไปบริหารราชการบ้านเมืองแล้ว

๒. ขอบเขต อำนาจและหน้าที่ของฝ่ายบริหารในการทำข้อตกลงระหว่างประเทศ

ควรแก้ไขให้ความตกลงของรัฐที่ผูกพันกับนานาประเทศควรต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนทุกครั้ง

๓. การออกเสียงประชามติ โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเรื่องที่คณะรัฐมนตรี

ขอปรึกษาหารือ โดย

๑) แก้ไขผลการออกเสียงประชามติจากเดิม “ให้มีผลเป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น” แก้ไขเป็น “ให้มีผลเป็นเด็ดขาดและผูกพันคณะรัฐมนตรี”

๒) ระบุประเด็นที่ให้มีการออกเสียงประชามติ จากที่กำหนดไว้กว้างๆ ว่า “กิจการในเรื่องใดที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน” ให้กำหนดให้ชัดเจนว่ารวมถึง “การเสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และการยกเลิกฉบับเดิม หรือการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ” ด้วย

๓) เปลี่ยนหลักการการริเริ่มให้มีการออกเสียงประชามติจากเดิมเป็น “ดุลพินิจของนายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี” แก้ไขเป็น “ทุกครั้งเมื่อมีกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนด” (เช่น เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเมื่อมีการยกเลิก แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับ โดยได้รับคะแนนเสียงประชามติข้างมาก)

หมวด ๘

ศาล

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

(ไม่มีข้อคิดเห็น)

ส่วนที่ ๒

ศาลรัฐธรรมนูญ

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

(๑) ปัญหาการกำหนดระยะเวลาสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญค่อนข้างจำกัด โดยกำหนดไว้ ๓๐ วัน (มาตรา ๒๖๑)

(๒) คณะกรรมการสรรหาควรให้พรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ หรือควรให้คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีผู้แทนพรรคการเมืองฝ่ายค้านเป็นองค์ประกอบคณะกรรมการสรรหาด้วยหรือไม่ (มาตรา ๒๕๗)

(๓) องค์ประกอบของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะที่มาจากผู้พิพากษา ศาลฎีกา ห้าคน มีความเหมาะสมหรือไม่ (มาตรา ๒๕๕)

(๔) ปรับปรุงกระบวนการพิจารณาคดีให้มีบรรทัดฐานและความน่าเชื่อถือ

(๕) สร้างบรรทัดฐานวินิจจัยให้เป็นที่ยอมรับจากสังคม

(๖) ปรับปรุงจรรยาบรรณตุลาการให้มีมาตรฐานสูงกว่านี้

(๗) เพิ่มผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ให้มากขึ้น

(๘) ทำให้กระบวนการสรรหาสร้างการมีส่วนร่วมและความสนใจจากสังคมให้มากที่สุด เพื่อสร้างความโปร่งใสในขั้นตอนดังกล่าว

ส่วนที่ ๓

ศาลยุติธรรม

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

๑. ความเชื่อมโยงระหว่างศาลยุติธรรมและศาลอื่น กับประชาชน

โครงสร้างและองค์ประกอบของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) และในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง (ก.ศป.) ที่ให้มีจำนวน ๒ คน โดยมีที่มาจากการเลือกของวุฒิสภา ตามมาตรา ๒๗๔ (๓) และ มาตรา ๒๗๕(๓) มีความเหมาะสมดีแล้ว ในส่วนของการเชื่อมโยงกับประชาชน ควรให้ตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งผู้พิพากษาในระดับที่สำคัญด้วย

๒. กระบวนการพิจารณาคดีโดยต่อเนื่อง ตามมาตรา ๒๔๑

กระบวนการนี้เป็นเรื่องใหม่ มีการตีความหลายแนวทาง โดยประธานศาลฎีกาได้ออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้ศาลพิจารณาคดีโดยต่อเนื่องกันไป ในทางปฏิบัติมีปัญหาทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า ในเรื่องนี้เห็นว่า รัฐธรรมนูญได้กำหนดเรื่องนี้ไว้ดีแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากการตีความในหลายแนวทาง เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ ดังนั้นควรมีการแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหาล่าช้าที่เกิดขึ้น

๓. องค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

ตามมาตรา ๒๗๔ กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม(ก.ต.) ให้มีผู้แทนจากศาลชั้นต้นด้วย ซึ่งปกติเป็นผู้มีอาวุโสน้อย เมื่อเข้ามาเป็น ก.ต. มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลผู้พิพากษาซึ่งมีอาวุโสสูงกว่าไม่เป็นการเหมาะสม ควรมีการแก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมให้มีความเหมาะสม เนื่องจากโครงสร้างปัจจุบันกำหนดให้มีผู้แทนจากศาลชั้นต้นที่มีความอาวุโสน้อยเข้ามาเป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

ส่วนที่ ๔

ศาลปกครอง

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

- (๑) อำนาจของศาลปกครองในการพิจารณาตรวจสอบคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (๒) ศาลปกครองมีอำนาจในการควบคุมตรวจสอบเฉพาะองค์กรที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลเท่านั้นหรือไม่ (มาตรา ๒๗๖)
- (๓) ควรยกระดับของศาลปกครองให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานสากลเพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งควรกำหนดกลไกในการตรวจสอบการบริหารงานของศาลปกครองโดยวุฒิสภา
- (๔) ให้กระบวนการสรรหาสร้างการมีส่วนร่วมและความสนใจจากสังคมให้มากที่สุด เพื่อสร้างความโปร่งใส

ส่วนที่ ๕

ศาลทหาร

(ไม่มีข้อคิดเห็น)

หมวด ๕

การปกครองส่วนท้องถิ่น

(ไม่มีข้อคิดเห็น)

หมวด ๑๐

การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ส่วนที่ ๑

การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

(ไม่มีข้อคิดเห็น)

ส่วนที่ ๒

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

๑) ตัวแทนพรรคการเมืองในคณะกรรมการสรรหา ป.ป.ช. รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ๕ คน แต่ปัจจุบันมีพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่เพียง ๔ พรรค ให้เลือกกันเองให้เหลือ ๕ คน จึงอาจเป็นไปได้ ควรปรับเปลี่ยนเป็นให้องค์กรอิสระด้วยกันเองมาร่วมเป็นกรรมการสรรหา

๒) คณะกรรมการ ป.ป.ช. ถูกพักงานทั้งคณะ ควรมืองค์กรมารักษาการมิให้เรื่องล่าช้าขาดอายุความ งานค้างสะสมมากไป

๓) ควรให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินการเรื่องสำคัญ บุคคลตำแหน่งสูง นักการเมือง ข้าราชการระดับกลาง ผู้น้อย ควรให้องค์กรอื่นดำเนินการ

๔) คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจชี้มูลก่อนส่งวุฒิสภา ทำให้โอกาสที่วุฒิสภาที่พิจารณาเรื่องที่มีผู้ร้องเรียนมีน้อยมาก

๕) การทำรายงานเสนอต่อวุฒิสภาของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๕ ควรกำหนดไว้ดังนี้

(๑) ในการพิจารณาถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานชัดเจนว่ากระทำผิด เพียงส่อว่ากระทำผิดก็สามารถพิจารณาถอดถอนได้แล้ว ดังนั้น เพียงแต่มีมูลความผิดไม่ถึงกับส่อ ป.ป.ช. ก็สามารถส่งให้วุฒิสภาพิจารณาวินิจฉัยได้ เมื่อวุฒิสภาพิจารณาแล้วเห็นว่าส่อ วุฒิสภาก็มีอำนาจถอดถอนออกจากตำแหน่งได้

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐๕ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า เมื่อได้สวนเสร็จแล้วให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำรายงานเสนอต่อวุฒิสภา โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่เพียงใด พร้อมทั้งระบุเหตุแห่งการนั้น

๖). ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ โดยให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงและเจ้าหน้าที่ระดับสูงเท่านั้น

ส่วนที่ ๓

การถอดถอนจากตำแหน่ง

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

๑. การถอดถอนจากตำแหน่งมาตรา ๓๐๓ และมาตรา ๓๐๔ ทำได้ยาก ควรแก้ไข

มาตรา ๓๐๔ ลดจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอต่อประธานวุฒิสภายกถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้น้อยกว่าห้าหมื่นชื่อ เพื่อให้เกิดความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติยิ่งขึ้น

๒. วุฒิสภาควรมีอำนาจดำเนินการไต่สวนลงมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

กระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๐๕ นั้น กำหนดให้ คณะกรรมการ ปปช. ทำหน้าที่ไต่สวนและชี้มูลก่อนที่จะส่งให้วุฒิสภาพิจารณาลงมติ เท่าที่ผ่านมาการวุฒิสภายังมิได้ทำหน้าที่ดังกล่าว เพราะเมื่อต้องผ่านขั้นตอนของคณะกรรมการ ปปช. แล้ว มิได้มีการชี้มูลและส่งให้วุฒิสภายกเห็นควรให้กำหนดให้วุฒิสภาสามารถดำเนินการไต่สวนได้เอง โดยไม่ขึ้นต่อการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ปปช. ว่าข้อกล่าวหาเป็นมูลหรือไม่

ส่วนที่ ๔

การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มีประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๔ โดยลดจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้น้อยกว่าห้าหมื่นชื่อ

หมวด ๑๑

การตรวจเงินแผ่นดิน

(ไม่มีข้อคิดเห็น)

หมวด ๑๒

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

(ไม่มีข้อคิดเห็น)

บทเฉพาะกาล

(ไม่มีข้อคิดเห็น)

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ส 02598

๘๖ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
10 สำนักกรรมการ 2.
7.3 รายงานการพิจารณาศึกษาและรับฟัง
342.03 ความคิดเห็นของคณะกรรมการวิสามัญ
2548 เพื่อศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของ
ประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้
รัฐธรรมนูญ วุฒิสภา.

ພິມພໍ່ ສຳນັກການພິມພໍ່ ສຳນັກຈານເລຂາຮີການວຸດທິສາ

0 2244 1561, 0 2244 1563, 0 2244 1741-2